NAUJOJI VAIDILUTĖ

11

TURINYS

V. Vaba. Dėl mokytojų sąstato aukštesnėse mergaičių mokyklose 514
El. Bujokaitė. Keleivis (eilėr.) 520
Maria Sticco. Draugės 521
A. Šilgalytė. Perlinės ašaros 524
Heinrich Federer. Stebuklingos klumpės 526
Vydūnas. Lietuviškos žmonos pasireiškimas 533
G. Juodvalkytė. Rudens nuotaika (eilėr.) 539
A. Galaunienės moterų meno parodos atidarymo žodis . 540
El. Norvilienė. Parodos organizavimas ir pasisekimas. 542
Aldona Alytienė. Moterys kovoje su piktu 544

Namų židinys

Jolan Gerchy. Pabučiavimas 546
Em. Petrauskaitė. Mados reikšmė 550
E. R. Kaip atnaujinti senas vakarines sukneles . . . 552
Rag. Vor. „Mamyte, pasaką!“ 553

Apžvalga

Katalikių sąjunga. Katalikių memorandumas Tautų sąjungai. Eduard Mac Dowell. Moterys be pilietybės. Trys seserys organizuoja Kinijos pasipriešinimą. Maksui Bandui išvykus. Lietuvės pažangos keliu. Visuomeninis gyvenimas. Spauda. Knyga apie šv. Teresę Avilietę 555-573

Reikalingiausias kiekvienai moteriai žurnalas yra „N. Vaidilutė“!

„Naujosios Vaidilutės“ kaina met. 10 lt., pusm. 5 lt.; stud.-moksl. met. 5 lt., pusm. 3 lt.; atskiras num. 1 lt. Užsieny, metams 15 lt., pusm. 8 lt.
Adresas: Kaunas, Laisvės Alėja Nr. 3 b. Telef. 24475.
Adm.-red. budi nuo 10—14 val. kasdien, be šventadienių.

„Šešupės“ spaustuvė Marijampolėje.

Naujoji Vaidilutė

MOTERŲ INTELIGENČIŲ MĖNESINIS ŽURNALAS

Nr. 11 (146) 1937 metų lapkričio mėn. XVI

Iš moterų dail. meno parodos: *K. Tulienės - Petrikaitės* keramika
LIETUVAITĖ

V. VABA

Dėl mokytojų sąstato aukštesnėse mergaičių mokyklose

Netolimoj praeity, vykdant atskirų mergaičių ir bernaičių aukštesniųjų mokyklų reformą, vos ne visas mūsų mokyklų ydas, ypatingai dorovinį jaunimo pakrikimą, aiškino koedukacija. Be abejojimo, koedukacija negalėjo duoti gerų vaisių, neturint atatinkamai paruošto mokytojų personalo, gerų auklėjimo sąlygų mokinių šeimose ir butuose ir lygaus moterų ir vyrų mokytojų, mergaičių ir bernaičių skaičiaus. Koedukacijos šalininkai skundžiasi, kad net tokiose valstybėse, kaip Amerika, kur dirva šiai sistemai daug geriau paruošta, sunku tinkamai sutvarkyti koedukacines mokyklas. Ką bekalbėti apie Lietuvą. Gyvenimas parodė, kad ir kita, būtent, atskirų mergaitėms ir bernaičiams mokyklų sistema nepašalino esamų mūsų aukštesniųjų mokyklų jaunimo tarpe trūkumų, nes juos pašalinti daugiausia galėtų šeimyninis auklėjimas. Viena mokykla, vis tiek kurios sistemos, neišauklės jaunimo. Be to, aukštesniųjų mokyklų reforma nepalietė vienos svarbios koedukacinės mokyklos liekanos, būtent, mišraus mokytojų sąstato, kuris yra svarbi mūsų mokyklų trūkumų priežastis, sulaikanti mergaičių psichinę ir dorovinę pažangą. Atsižvelgiant į tai, kad artimoj praeity buvo madoj bernaičių mokyklos su veik išimtinai vienų vyrų mokytojų sąstatu ir mergaičių mokyklos su labai mišriu mokytojų sąstatu, ypač aukštesnėse klasėse, ir, kad ateičiai numatoma ši tendencija, čia liesiu daugiausia mergaičių mokyklas, nes jose ryškiau pasireiškia šis mokytojų personalo netikslumas. Gal būt tą patį reiškinį matytume ir bernaičių mokyklose, jei į jas įeitų daugiau moterų mokytojų, jei jos paimtų svarbesnius dėstomus dalykus ir direktoriaus pareigas į savo rankas, ir, jei tie patys bernaičiai būtų išauklėti laikyti moteriškąją lytį vyraujančia, kaip lig šiol yra pratinamos mergaitės laikyti vyriškąją lytį.

Sprendžiant šį klausimą tenka paliesti psichinius lyčių skirtumus vaikų ir jaunimo amžiuj. Vieni stengiasi įrodyti, kad moters psichika jau iš prigimties visai skirtinga ir todėl moteris turi būti visai skirtingai auklėjama ir mokoma, tuo tarpu kiti surado, kad didžiausi moters psichikos skirtumai yra dirbtini, t. y. auklėjimo ir tradicijų išdavos. Jų nuomone, įgimtieji moters psichikos skirtumai pasireikštų tik tuomet, jei būtų pašalintos dirbtinos neatatinkančios prigimčiai vaikų ir jaunimo auklėjimo sąlygos. Tikrumoje kai kuriuos psichinius lyčių skirtumus reiktų pripažinti įgimtais, kai

kuriuos dirbtinais. Kur baigiasi vieni ir prasideda kiti mokslui ligi šiol nepavyko nustatyti. Tačiau tas faktas, kad net pas vaikus pasireiškia taip žymūs psichiniai lyčių skirtumai, įrodo daugumą jų esant dirbtinais, nes įgimti skirtumai turėtų pasireikšti ne vaikų amžiuj, bet vėliau, brendimo amžiuj. Tuo tarpu, prasidėjus brendimo amžiuj, jaunimas būna galutinai išdresiruotas atatinkamai veikiančioms moteriškumo ir vyriškumo normoms ir įgimtiems palinkimams plėtotis nebelieka galimumo. Prigimties kovoj su dresūra pastaroji greit gauna viršų, nes ji valdo vaiko sielą. Šis dirbtinas ilgą laiką praktikuojamas, lyčių skirtumų auklėjimas virto pastoviais įpročiais. Paprastai manoma, kad psichinės plėtotės tempo ir ritmo skirtumai esą tikrai įgimti. Bet pats faktas, kad auklėjimas daro nepaprastai didelę įtaką į psichinės plėtotės tempą ir ritmą, rodo visai priešingą dalyką. Reiškia ir čia turim ne visai naturalią, bet dalinai dirbtiną plėtotę prieš akis. Ypatingai reikšminga psichinės dresūros įtaka vaiko ir jaunuolio gyvenime, vaidinanti svarbų vaidmenį dideliuose psichinės plėtotės svyravimuose ir psichinio brendimo pagreitinime, kas sutrumpina psichinės plėtotės laikotarpį ir tuo pačiu sutrukdo pasiekti tą inteligencijos laipsnį, kuris būtų buvęs pasiektas esant atatinkamesnėms auklėjimo sąlygoms. Iš skirtingo auklėjimo seka taip pat vyrų esminių psichinių savybių charakterizavimas neitralėmis, o moterų seksualinėmis, nes mokant bernaitį mažai pasitaiko momentų, kurie žadintų jo seksualinį gyvenimą, tuo tarpu mergaičių auklėjimas, kuris nustatomas šiandien veikiančiomis moteriškumo normomis, lyg tyčia žadina jų seksualinį gyvenimą ypač tame laikotarpy, kai lyties jausmai pradeda silpnai busti ir jaudinimas daro kenksmingą įtaką, trukdydamas psichinę plėtotę.

Be to, bernaičius iš pat mažens ruošia vyravimui ir didžiausiam produktingumui. Tuo tarpu mergaitėms aiškina, kad jos užima antrą vietą gyvenime ir pabrėžia jų lyties ribas. Joms visuomet nurodo, kad dauguma profesijų prieinamos tik vyrams ir įspėja, kad perdaug nevertintų savo pajėgų. Suprantama, kad berniukams pabrėžia mergaičių nesugebėjimą dirbti lygų su jais darbą ir tuo pačiu jų lyties autoritetą.

Vienos lyties vyravimas atsiliepė ir mokytojų auklėtojų profesijoje. Ir čia nusveria vyrai mokytojai. Bendrai imant, jie turi savo rankose įtaką į jaunimą. Savaime aišku, kol vyras turės didesnę įtaką mokykloje, negu moteris, kiekviena nauja karta, išėjusi iš mokyklos bus orientuota vienos lyties vyravimo prasme, nes kas turi savo įtakoj mokyklą, tam priklauso ateitis.

Mergaitės ir bernaičiai atsineša jau iš namų visai skirtingą išauklėjimą, kuris atskirose mokyklose būna skirtingas pačiame pagrinde dėl nevienodo mokytojų sąstato. Pas bernaičius veik išimtinai mokytojauja vyrai, kai tuo tarpu mergaičių mokymas atsiduria abiejų lyčių rankose, o vyresnėse klasėse daugiau vyrų mokytojų rankose. Vyrams mokant bernaičius lytis bus ta pati ir todėl iš mokymo sferos išbraukta, tuo tarpu vyrų mokytojų dalyvavimas mergaičių mokyme ir auklėjime nepašalina seksualinį neitralumą. Seksualinis veiksnys vaidina šios rūšies mergaičių mokyklose didelį

vaidmenį dėl vyrų mokytojų skaičiaus didėjimo vyresnėse klasėse. Bendrai imant, vaiko metuose mergaitės būna moterų mokomos ir auklėjamos, o prasidėjus brendimo laikotarpiui jos pereina į vyrų mokytojų rankas. Bundant seksualiniams jausmams vyriškas mokytojų elementas vaidina svarbų vaidmenį. Šis seksualinės įtakos veiksnys bernaičių auklėjime neegzistuoja.

Esant lyties skirtumui tarp mokytojų ir mokinių susidaro ypatingai palankios sąlygos seksualiniam veiksniui. Vienas vyras dažniausiai dėsto 30—40 mergaičių klasei ir dažnai tampa visos klasės seksualiniu centru. Vyras mokytojas, dažniausiai nesąmoningai, pabrėžia savo vyriškumą, o mokinės gyvena brendimo laikotarpį. Abu šie momentai stiprina kits kitą.

Seksualinio veiksnio įtaka daug priklauso nuo mokytojų asmenybės ir aplinkumos. Pasitaiko mergaičių klasės su vyrais mokytojais, kur seksualinis veiksnys siekia minimumo. Kitose gi klasėse seksualinė įtaka siekia maksimumo; ją tiesiog galima pavadinti seksualine sfera. Šiame tarpe yra didelis įvairių laipsnių skaičius.

Lygiai yra pavojaus, kad kitos lyties asmuo, jau kaip mokytojas, vadas, vyresnysis, taps mokinėms absoliučiu centru, nuo kurio tik vienas žingsnis, kad mokytojas taptų joms seksualiniu centru. Juo labiau gerbiama ir aukštinama jo asmenybė, juo daugiau yra pavojaus, kad mokytojo vyriškumas veiks į mokines. Mokytojas, gal dažniausiai nesąmoningai, taip pat jaučiasi esąs ne tik mokytoju, bet ir vyru, sudarančiu centrą augančioms moterims.

Trečią, seksualiniam veiksniui palankų momentą sudaro ta aplinka, kad mokytojas yra vienintelis kitos lyties atstovas ir drauge vienintelis suaugęs žmogus mergaičių tarpe.

Seksualiniai interesai veda ne tik į sąmonėjimą, bet ne retai į tikrą aistringą įsimylėjimą. Jau pats faktas, kad mergaičių mokytojai dažnai veda vieną savo mokinių, įrodo, kad seksualinis veiksnys įsigalėjęs pamokų metu. Čia pažymėtina, kad mokytojas dažniausiai renkasi vieną mokinių dėmesio centru lig jai vienai pamoką tedėstytų, tuo tarpu į tai reaguoja šiuo ar kitu būdu visa klasė. Be to, čia tenka nurodyti neretus nusikaltimus — iškrypimus vyrų mokytojų santykiuose su mokinėmis, siekiančius kalėjimo bausmės.

Visa tai sako, kad mergaičių švietime tenka skaitytis su veiksniu, kuris bernaičių švietime mažai arba visai nepasireiškia, būtent, su seksualinio veiksnio įtaka į mokytojus ir mokines. Šis skirtumas bernaičių ir mergaičių švietime turi didelės svarbos:

1) darant sprendimus apie lyčių psichologiją;
2) mokyklos darbuose;
3) psichinei ir seksualinei plėtotei ir tuo pačiu psichiniam habitus, o taip pat ir protiniam darbingumui.

Seksualinio veiksnio sferą šiandien dar negalima apibrėžti. Tenka pasitenkinti kai kurių įtakų charakteristika. Yra, pavyzdžiui, žinoma, kad seksualinis veiksnys daro didžiausią įtaką į jausmų sferą. Todėl, veikiant seksualiniam veiksniui, protavimo gabumai bus sutrukdyti savo plėtotėj. Vadinasi, mergaičių gimnazijoje reikia skaitytis su pavojumi, kad pamokose bus stipriau akcentuoja-

mi jausmai, o protinis lavinimas apleidžiamas. Todėl mokslo dalykai, kuriuose daugiau turėtų būti lavinamas protas, mergaičių gimnazijoje gali būti netinkamai praeiti ne dėl to, kad mergaitės tam dalykui būtų negabios, bet dėl mokytojų seksualinės įtakos. Kai kuriose valstybėse yra konstatuota, kad mergaitės blogiausiai mokosi pas vyrus mokytojus.

Be to, juo daugiau protavimo elementų įeina į mokomą dalyką, juo labiau galima laukti, kad ir mokytojo darbingumas sumažės. Tuo tarpu mokslo dalykuose, kur daugiau operuojama jausmais, gal būt mokytojo seksualinio veiksnio dėka, mokytojo darbingumas kils.

Teigiamiausi mokymo daviniai mergaičių mokyklose su vyrais mokytojais matomai pasireikš tuose dalykuose, kur didžiausią vaidmenį vaidina stropumas, nes jis yra seksualinio veiksnio stiprinamas. Čia mokytojas gali greičiau paskatinti mokines į stropumą, bet ne suinteresuoti jas dėstomu dalyku. Todėl kiekvienas mergaičių mokytojas, kuris pamokose konstatuoja, būk mergaičių esminė savybė esanti stropumas, netinka į mergaičių mokytojus, nes jo vedamos pamokos yra perdaug didelėj seksualinio veiksnio įtakoj. Vyrų mokytojų vadovaujamas auklėjimas mergaičių mokyklose pasižymi dideliais svyravimais, nes dažnai yra seksualinio veiksnio įtakoj. Be to, mergaičių mokytojas dažnai taiko savotišką auklėjimo mąstą, nes jis mergaitėse temato moteriškąją lytį. Todėl mergaičių auklėjimo darbe vyras mokytojas dažnai nebūna objektingas, nes lengvai vykdo savo asmenines pažiūras.

Vyras mokytojas skaito mergaites anksčiau subrendusiomis negu vyrus, nes jis mato jose kitą lytį ir traktuoja jas panelėmis, kai tuo tarpu moterys mokytojos elgiasi su jomis dar kaip su vaikais. Tas gali būti paaiškinama lyčių psichologija, nes visuomet savo lyties jaunimą skaitome daug ilgiau nesubrendusiu, negu kitos lyties. Kadangi netolimoj praeity tik vyrai mokytojai dirbo mergaičių mokyklose, moterys mokytojos veik neturėjo galimumo dalyvauti mergaičių mokyklose, įprasta manyti mergaites bręstant anksčiau už vyrus. Ši pažiūra neigiamai atsiliepia į mergaičių auklėjimą. Tuo būdu sugriauna ir ne laiku pašalina dar naturalų jų vaikiškumą, peranksti pradeda sendinimo darbą. Yra nepakenčiamas dalykas, kad per mokyklą varomas mergaičių brendimo pagreitinimas. Juk vienas esminių brendimo laikotarpių reiškinių išrodyti daug vyresniu, negu esama. Tuo būdu vyras mokytojas pataikauja neigiamam brendimo laikotarpio reiškiniui, laikydamas mergaites daugiau subrendusiomis, negu jos yra. Mergaitės gi vaidina suaugusias ten, kur joms pataikauja, būtent, pas vyrą mokytoją, ir jau tuo pačiu mato mokytojo asmeny vyrą. Taip būna žadinami mergaitės dar miegą arba tik bundą lyties jausmai. Dirbtinas brendimo pagreitinimas atsiliepia, stabdo ir trumpina psichinę plėtotę ir tuo pačiu mažina psichinį turtą.

Lygiai suprantama, kad seksualinė įtaka pasireiškia pas vyrą mokytoją darant sprendimus apie mergaites. Paėmus lygų mergaičių ir bernaičių darbingumą ir gabumus lygiose aplinkose, mokytojo sprendimas bus kitoks veikiant seksualiniam veiksmui ir kitoks

esant seksualiniam neitralumui. Seksualiniams veiksniams veikiant pasireikš jausmo vertinimo sprendimas ir priešingai, esant seksualiniam neitralumui, ims viršų protinio vertinimo sprendimas. Iš čia aišku, kad vyrai mokytojai visuomet sprendžia, būk pas mergaites daugiau pasireiškia jausmo gabumai, o mažiau proto gabumų. Tikrumoje gi vyrai mokytojai, būdami seksualinio veiksnio įtakoj, kreipia savo dėmesį į mergaičių jausmus ir todėl ypatingai pabrėžia mergaičių jausmo gabumus. Pas bernaičius mokytojas pastebi mažiau jausmo, nes mažiau būna sudomintas jausmais. Dėl tų pačių priežasčių vyras mokytojas neobjektingai sprendžia lyčių subrendimą.Dėl seksualinėj įtakoj esančio mokytojo dėmesio mergaičių subrendimo laipsnis būna perdėtas, o bernaičių pamažintas.

Dėl seksualinių veiksnių būna sutrukdytas mergaičių protinis darbingumas. Tuo būdu kartais pastebimas mergaičių atsilikimas protiniam darbe gali būti dažnai paaiškinamas skirtinga mokytojų lytimi, kuri nuolat trukdo proto darbą, kenkia proto funkcijų augimui ir mažina moters protinio darbo sugebėjimus. Juk suprantama, jei protinė funkcija bus visą laiką trukdoma jos vystymosi fazėj, ji negalės išaugti ligi įgimtos jėgos maksimumo.

Garsus vokiečių psichologas — pedagogas Sternas sako, kad auklėjimas gali perdirbti įgimtus linkimus. Vadinasi, ir emocijų sritis nuolatiniu lavinimu gali būti išvystyta ligi maksimumo, tuo tarpu, kai protas gali pasilikti minimalinėj vystymosi fazėj.

Protinio vystymosi trukdymas, kyląs dėl kitos lyties dalyvavimo mokymo darbe, yra nenaudingas mergaitėms. Tuo tarpu dar ir šiandien yra laikoma vyrų mokymą geresniu, nes ten jaučiamas tam tikras įtempimas ir ūpo pakilimas. Toks jaudinantis dirgsnių įtempimas, esąs seksualinio veiksnio įtakoj, daro visuomet kenksmingą įtaką į mergaičių psichinę plėtotę.

Iš viso, kas pasakyta, išeitų, kad greitesnis mergaičių brendimo tempas yra paaiškinamas arba seksualine kitos lyties mokytojo įtaka, įnešančia visapusiškus pakeitimus mergaičių psichinėj plėtotėj, arba vienašališku, neprotingu vyrų mokytojų sprendimu apie mergaičių subrendimo laipsnį, esančiu taip pat seksualinio veiksnio įtakoj.

Bendrai imant, lyčių psichologijoj įsigalėjo nuomonė, kad moterų dėmesys daugiau krypsta į asmenis, o vyrų į daiktus. Ši nuomonė dar ryškiau pabrėžia vyrų mokytojų netinkamumą mergaičių mokyklose. Jei iš prigimties mergaičių dėmesys daugiau krypsta į asmenis, negu į daiktus, vyrai mokytojai neturėtų dirbti mergaičių mokyklose, nes jie labai atitraukia mergaičių dėmesį nuo pamokų į savo asmenį. Savo išorine išvaizda ir elgesiu mokytojas veikia į vyresnes mergaites, kaip vyriškas asmuo ir atitraukia didelę jų dėmesio dalį, kuri turėtų būti nukreipta į mokslą. R. Lehman tikrina, kad mokytojai daugiau išorine išvaizda veikia į mokines, kai tuo tarpu mokytojos daro įtaką visa savo asmenybe.

Šalia seksualinio veiksnio didelės reikšmės turi žemesnės moterų padėties sugestija, kuri dar didėja vyrams dirbant mergaičių mokyklose. Mergaitė retai mato mokykloje savo lyties atstovę aukščiausiu autoritetu. Jau iš mažų dienų ji yra įpratinta žiūrėti į vyrų

lytį, kaip į aukščiausią instanciją, jėgos — valdymo atstovą. Moterų gi lytį ji mato priklausomoj padėty. Tuo būdu būna pakirstas pasitikėjimas savo lyčiai jau iš pat mažens. Šis patyrimas verčia mergaitę perdaug vertinti vyrišką lytį, dėl ko ji gyvenime dažnai nukenčia. Pats faktas, kad bernaičių mokyklose daugiausia dirba vyrai, o mergaičių mokyklose jie dėsto svarbiuosius dalykus, paliekant moterims tik antraeilius, verčia mergaites manyti, kad moterų padėtis iš tikrųjų yra žemesnė. Žodžiu, vyrų mokytojų dalyvavimas mergaičių mokyklose augina mergaitėse moterų žemos padėties sugestiją. Jos yra liudininkės įprasto reiškinio juo aukštesnį laipsnį pasiekia mergaičių švietimas, juo daugiau jis patenka į vyrų rankas.

Yra vyrų, kuriems jų garbė neleidžia turėti moterį savo viršininke. Tačiau toks mokytojas jokiu būdu netinka į mergaičių mokytojus, nes jis žiūri siauromis vyraujančios lyties akimis ir todėl yra pavojaus, kad jis ir mergaitėse augins žemos moterų padėties sugestiją. Vyro mokytojo nenoras darbe priklausyti nuo moters gali būti paaiškintas tik jo savotiška pažiūra į moterį, kurią jis skaito ne lygiateise, bet žemesne, kitai lyčiai priklausoma.

Bendrai imant, vyrai skaito vyrišką įtaką mergaičių mokyme ir auklėjime būtina. Jei ši pažiūra turėtų būti teisinga, lygiai teisinga reikia skaityti sekančią iš pirmosios pažiūrą, kad moterų įtaka bernaičių gimnazijose yra lygiai būtina. Tačiau lig šiol buvo atitraukiama moterų įtaka iš bernaičių mokyklų, paliekant moterims tik antraeilius dėstomus dalykus. Pastaruoju laiku stengiasi pateisinti vyrų reikalavimą dalyvauti mergaičių mokyme ir auklėjime per mokyklas motyvuojant, kad vyras mokytojas mergaičių auklėjime papildo tėvo įtaką. Bet tėvo įtaka šeimos auklėjime savo esme ir psichologine įtaka į mergaites visai priešinga vyrų mokytojų įtakai mokykloje. Pirmiausia tėvas šeimoje yra tik auklėtojas, mokytojas gi pirmoj eilėj pamokų dėstytojas. Toliau šių dviejų faktorių įtaka į mergaites yra viena kitai priešingos esmės. Tėvas sudaro dukteriai tinkamą momentą auklėjime, vyras gi mokytojas mergaičių mokyklose trukdo jų psichinį vystymąsi. Šeimyniniam auklėjime seksualinis veiksnys daro naudingą įtaką, nes jokių seksualinių jaudinimų čia negali kilti, mokykloj gi seksualinė įtaka gali būti kenksminga, nes čia patogi aplinka seksualiniam jaudinimui.

Teigiamą tėvo įtaką mergaičių auklėjime liudija taip pat italų tyrinėtojo psichologo Safiotti daviniai. Jis tyrė pasisekimo, darbingumo gabumų skirtumus didelio vaikų skaičiaus, atsižvelgiant į tai, ar motina turi užsiėmimą šalia namų, ar ne ir padarė išvadas, kad bernaičių vystymuisi naudinga, jei motina ir ištisas dienas namie praleidžia, vadinasi, jokio užsiėmimo šalia namų neturi. Mergaičių gi darbingumo gabumai daug geresni, jei motina šalia namų turi dar kitą užsiėmimą, Taikant šias išvadas tėvo užsiėmimui reiktų galvoti atvirkščiai: tėvo užsiėmimas šalia namų turėtų gerai atsiliepti į bernaičių psichinę plėtotę ir neigiamai į mergaičių psichinį vystymąsi. Vadinasi, tėvo dalyvavymo mergaičių auklėjime siaurinimas neigiamai atsiliepiąs į mergaičių vystymąsį, ligi šiol nepašalinamas. Taip pat ligi šiol nėra pašalintas ir neigiamas vyrų mokytojų dalyvavimas mergaičių mokyklose, kenkiąs jų psichiniam augimui. Iš to

EL. BUJOKAITĖ

Keleivis

Tu išėjai, palikęs tėviškės sodybą
ir niekas grįžtančio tavęs nelaukia.
Vėlyvą rudenį rugiai žaliai sudygo,
ir gervės būriauja palaukėj.

Tau niekuo nebeprakalba rūpintojėliai,
rūtelės — apdainuotos jau seniai — pas langą!
O tavo godos kaip pušiniai sieliai,
į svetimą padangę plaukia.

Sustojai pakely, kur vėjų tiek ūžauja,
ir platumos iš tolo moja tau!
Gyventi — ilgesys pabunda naujas,
lyg paukščiui, širdį pašautam.

Nei dalgio, nei griežlės nebėr papieviais...
Kitokius posmus nežinia kas padainuos.
Ak, išėjai tu vienas susirasti Dievą!
Ak, kelią ar rasi sugrįžti atgalios?

---

seka, kad mergaičių auklėjimo sąlygos yra neigiamos dėl tėvo nedalyvavimo jų auklėjime ir stačiai kenksmingos dėl vyrų mokytojų dalyvavimo mokyklose.

Baigiant tenka dar nurodyti būtiną reikalą skirti moteris tikybos mokytojomis mergaičių mokyklose. Plačiai šiuo reikalu nekalbant yra aišku, kad tikybos dėsytmas, plačia prasme, auklėja žmogų ir paliečia intimiausius sielos kampelius. Šį uždavinį geriau galėtų atlikti moteris, kuri nesulyginamai geriau suprasdama moters psichologiją tinkamiau rištų keliančius mergaitės sieloj perversmą klausimus, kuriuose sunkiai pasitikima kitos lyties žmogui. Šį reikalavimą ypač uoliai rėmė žymus vokiečių apologetas Münsterio teologijos fakulteto profesorius Mausbachas. Teologiją studijuojančių moterų skaičius, kurios galėtų pasiruošti dėstyti tikybą mergaičių mokyklose, nuolat didėja. Norint tinkamai pastatyti aukštesnes mergaičių mokyklas, reikia atsižvelgti ir į moterų tikybos mokytojų reikalą.

MARIA STICCO

Draugės

Tėvų iliuzija manyti, kad šeimos aplinkos, nors ji būtų labai prabangiška ir maloni, vaikams pakanka. Ateina laikas, kada širdis pabėga, ir tada nei motinos švelnumas, nei tėvo autoritetas nesugeba jos išlaikyti, priešingai, juo ilgesnės naudojamos grandinės, juo širdis sau laimės ir gėrio ieško toliau.

Pirmas širdies veržimasis būna į draugiškumą. Didelis džiaugsmas, kai instinktyve simpatija mokykloje iš bendraklasių išsirenka draugę, kai su ja nuošalyje gali kurti savo atskirą pasaulį. Būti kiek galima ilgiau kartu, keistis knygomis, plunksnomis, popieriaus lakštais, sugėriamaisiais — vien dėl to, kad jaustų viską bendrai turint. Patikėti kiekvieną mintį, užsidaryti paslapties aptvaroje, kuri sukelia intimiškumo džiūgesį esantiems jos viduje ir smalsios paslapties pavydą tiems, kurie yra už jos. Visa tai yra dviejų egoizmas, kuris paprastai pranašauja kitą didesnį dėmesį — meilės egoizmą. Mergaitėse paprastai jis būna gilesnis ir dažnesnis, negu berniukuose, bet jis taip pat yra ir abipusis viens kito turtinimas, nes viena kitoje atranda šio to panašaus ir taip pat skirtingo, ko suaugusiųjų pasaulis negali duoti. Be to, pažįsta jos naują džiaugsmą, kuris jau kyla ne iš žaislų, o iš sielų bendravimo.

Bet tuo atveju, kai draugiškumas nėra abipusis, prasideda kentėjimas.

Paprastai dažnoje klasėje kuri nors mokinė išsiskiria, ar gabumais, ar šaunumu, ar ypatingumu, kas sukelia visų stebėjimąsi bei pavydą ir visos lenktyniuoja, norėdamos pasidaryti jos draugėmis. Laimingoji, kuriai tas pasiseka, vis dėlto neturi ramybės, nes jaučia, kad toji jos privilegija yra tykojama daugelio kitų, ypatingai kurios vienos, norinčios sau laimėti anosios draugiškumo jausmą, ir tai įvairiausiomis klastomis bei gudrybėmis. Iš to kyla tylikova, spilkavimai ir visa gali baigtis atviru susipykimu. Rungtyninkės labai kenčia. Mažutė, pikta pavydo, pavyduliavimo aistros ugnis įsidega mokykloje, nežiūrint mokymosi išblaškančios įtakos, kai tuo tarpu toji, dėl kurios tai vyksta, pasilieka abejinga, bent jąja susižavėjusioms: leidžiasi mylima arba, jei yra koketė, stengiasi visas užvaldyti, bet pati nepalinksta nė prie vienos. Mokyklinis gyvenimas nuolatos iškelia šitokias mažas tragedijas, kurios drumščia jaunystę, pastumėdamos kai kurias jautresnes jaunuoles iki nusiminimo. Kartais šitie draugiškumo jausmai pasibaigia subrendimu ir tereiškia gimstančios meilės nuo kelio nukrypimą.

Kartais jie tęsiasi vis su didesniu jausmingumu, stiprėdami, ir tada jau tenka juos griežtai sutvarkyti.

Tokios draugystės vėl iš naujo atgimsta pas moteris be šeimos, priverstas gyventi atskirai, iš savo uždarbio. Jos ieško draugės, tokios pat vienišos, kaip ir jos pačios, ir šiame draugiškume sukoncentruoja visus nepareikštus jausmus, visą nuslopintą švelnumą, visą tą meilę. kuri būtų atiduota savo šeimos židiniui. Tačiau bendravimas dažnai išblaško iliuzijas ir jausmus, nes atidengia kiekvienos ydas, ir tas gyvenimas, kuris buvo išsvajotas, dangiškas, pasikeičia į įtarinėjimų, kiršinimo, pavydo, pavyduliavimo pragarą. Ir dėl to dažniausiai nutrūksta draugiškumo ryšiai. Ir tada iš tikrųjų įvyksta tragedija dėl to, kad kita — apleistoji netenka ramybės ir iš egoizmo, kuris tiek perdėtas, kaip ir jos jausmai, kiek galėdama priešinasi tam, kas pavagia jos draugę, o jeigu tai būtų moterystė, pavyduliavimas padvigubėja dėl nesąmoningo pavydo, trūkstamo gėrio. Ši tragedija pasauliui atrodo kaip farsas, žmonės pasigardžiuodami juokiasi. Apskritai, kiekvienas draugiškumas yra įtartinas, jei jis nepripažįsta trečio: draugai, sako Manzoni, nėra visuomet tik dviese, kaip jaunavedžiai.

Priešingai šioms liguistoms, yra moterų, kurios yra nejautrios aistringai draugystei. Jos myli drauges naturaliai pakeldamos skyrimąsi, nesikankina gaudamos jų laiškus, perdėtai apie jas negalvoja, nors yra visada pasiryžusios pasiaukoti už jas vedinos tyros meilės. Ir tos moterys, kurios ramiai apsieina be kitų moterų draugiškumo, kaip tik labiausiai į save visus traukia. Jų šaltumas ir kažkas stipraus jų prote ir išoriniam elgesy žadina tikruosius jausmus, tuo tarpu kai jos pačios slenka per gyvenimą, sekdamos savo tolimą svajonę, taip pat kenčiančia širdimi, bet ne dėl draugiškumo. Tokia atlyginimo ironija.

* * *

Tikrasis draugiškumas yra visai kas kita nuo ano mėšlungiškojo. Visada jį lydi skaistumo aureolė, nežiūrint bendraujančių lyties ir amžiaus; juo gali džiaugtis seneliai, lygiai kaip ir vaikai, mergaitės ir ištekėjusios. Visi, išskyrus žemas sielas. Priešingai, reikia sukaupto švelnumo, dvasinio kilnumo, kurie prileidžia atitrukimą nuo aistrų, ieškojimą kilnių minčių ir subtyliai gražių dalykų, kad galima būtų įsigyti draugiškumą. Daugiau jo turi tas, kuris mažiau mąsto apie save, kuris tobulu bešališkumu moka stebėtis kito dorybėmis, kuris nesirūpina malonumais, bet tik jų teikimu, kuris sugriovė paskutinius savojo „aš“ apkasus ir gyvena nuolankume, dėkingas kiekvienu trupinėliu, duodamu gerojo Dievo per kitus žmones. Tokia būsena nėra jutimas savęs žemesnės už draugę, bet vien tik savųjų ydų atviras supratimas, reikalingas pakentimui kitos ydų ir jų pataisymui su tokiu atsargumu, kuriuo norėtume, kad būtų taisomos mūsiškės. Šito draugiškumo viena iš naštų yra viens kito abipusis pakentimas; vienas malonumas — galėjimas pasitikėti, t. y. kalbėti apie save; viena nauda ir pati didžiausia, kuriai reikalingas visiškas ir nuolankus atvirumas — tai abipusis kore-

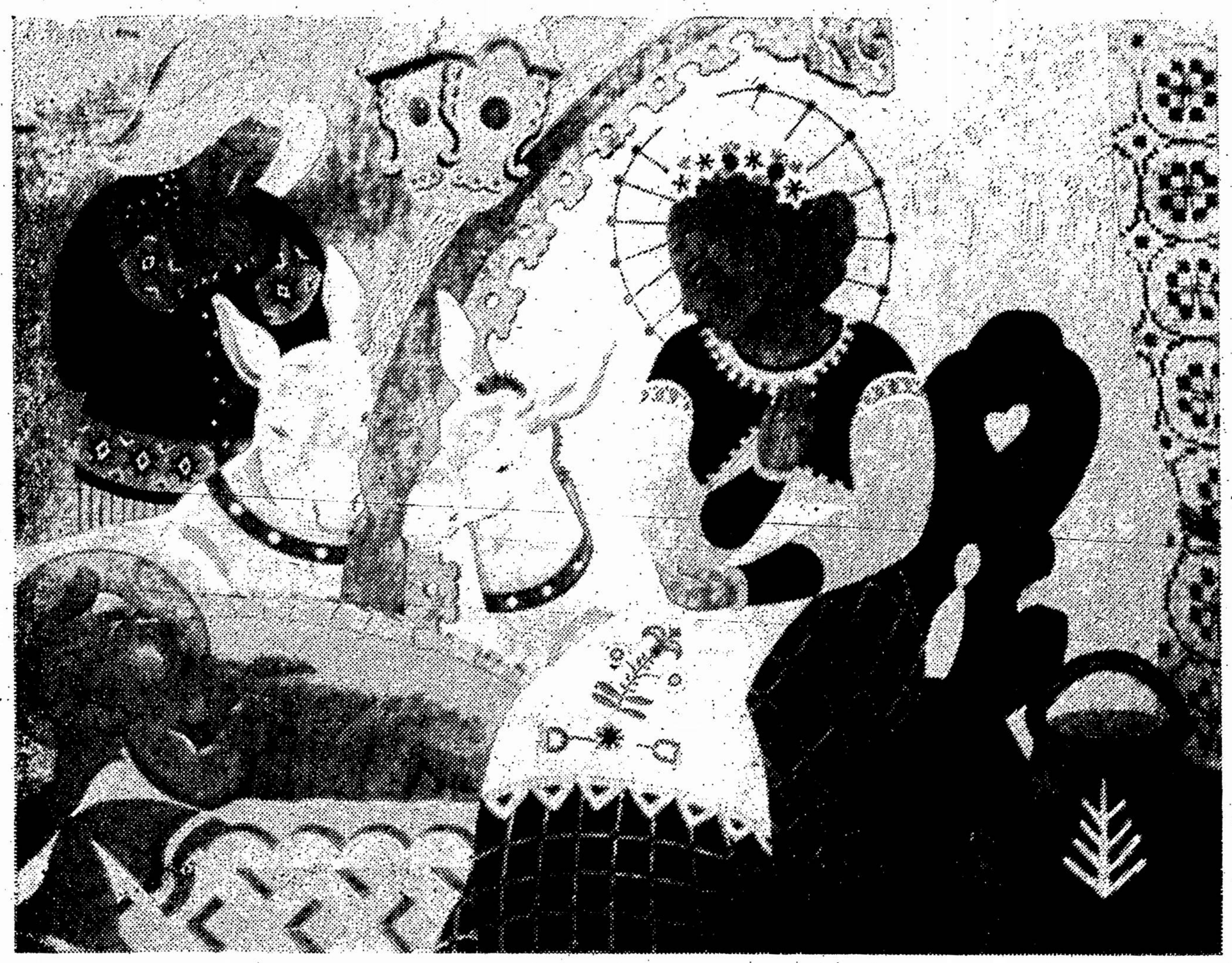

Kristaus gimimas. Iš moterų dail. meno parodos. *S. Pacevičienė*

gavimas, atrandant draugėje savo pačios sąžinės balsą, gryną, be prisitaikančių ir pataikaujančių sofizmų. Kartoju, būtinas nuolankumas ir atvirumas, nes įprastai mes esame tiek baikščios, kad labiau mėgstame atlaidžias drauges, kurios sutinka su mumis, negu tas, kurios dargi be žodžių mus įspėja ir moko dorumo. Įspėjimas, kuris noriai priimamas iš vyresnio, nemielai klausomas iš draugo. Pastangos susilyginti yra draugiškumo drama, taip, kaip pastangos užvaldyti yra meilės drama.

Ilgiausiai tveriantis draugiškumas yra tas, kuris grindžiamas vienu idealu, skatinančiu vienam darbui. Jei trūksta tokios aukštesnės idėjos, draugiškumas tėra vien žaislas arba malonus laiko praleidimas. Bet kai gilinamasi kartu į tą pačią problemą ir ieškoma tiesos diskutuojant ištisą valandą nebejaučiant bėgančio laiko, čia dirbama greta dieną ir naktį, valdant vienai minčiai ir gyvenant tuo pačiu būkštavimu, kaip paslėpti savo nuovargį ir neramumą, kad nepadidintum to, kas pastebima draugės veide, kai viena kitos ieško ne dėl savo patogumo, bet idėjos pergalei, tada draugiškumas nebijo nei laiko, nei nusivylimų, nei širdies nepastovumo ir duoda nuostabią energiją abipusiai pažangai.

Draugiškumas viršūnę pasiekia šventume. Kartu keliauti idealiai laikantis už rankų ir taip eiti pas Dievą, vos trumpam laikui sustojant pažiūrėti į akis ir jų gelmėje išskaityti tą pačią mintį, — yra šventųjų žemiškoji meilė.

Iš italų kalbos vertė *L. L.*

A. ŠILGALYTĖ

Perlinės ašaros

Toks sumišęs rudens vėjas blaškėsi, siaurumon įsmukęs švilpė, laukų platumoje išsitiesęs blabsėjo išskėstais sparnais, tarytum vydamas ir gaudydamas dulkių stulpus. O tie, kaip gudrūs vaikai, — čia į šalį pasuka, čia ant žemės krinta. Įsismaginęs vėjas skrenda tuščiomis tolyn, atsispiria į čia pat kicenančio bėrio nugarą, išpeštdamas pluoštus storų plaukų, kurie, kaip strėlės, šauna į veidą. Kai, gindamosi tų strėlių, prisimerkiau, rodos, ir mačiau tą satyrišką, pilką vėjo veidą, iššieptas lūpas, pro kurias kyšojo reti ilgi, kaip kaltai, dantys ir liežuvio seilėtas galas mataravo tuoj purslotis pasirengęs.

Į tuščių laukų tolumas, vokų varžomas, skrido smailas žvilgsnis, nerasdamas į ką atsiremti. Vėjo švilpynės ir senai teptų ratų cypiantis griežimas jungėsi su išgainiotomis mintimis. Dar vienas pasisukimas — prieš akis išdygo dantyta miško ketera ir prisiplojusios prie žemės pilkos pirkelės.

Sustojome prie pirmojo kiemo Pamiškės kaime.

Geltoni klevo lapai, nutrūkę nuo aukšto medžio, globojančio klėties galą, sukosi, riedėjo kiemo dulkėse. Aplūžęs tvartas, išžiotom bedantėm karklėm į laidarį ir pašiauštą kuokštą šiaudinių plaukų iškišęs, vėpsojo. Pažaliavęs kibiras suposi prie girgždančios svirties prikibęs. Karkdama kuoduota višta, vydamosi drauges, nukurnėjo po prieklėčiu.

Grįžtelėjau — nedidelių langelių pora, kaip nustebusios akys spoksojo iš po samanotos stogo čiupros. Senų girnų pertrūkęs akmuo, patįsęs po durimis, snaudė.

Netyčia pasikando lūpa — ant gonkelio kaktos išbluksusią mokyklos iškabą pamačius papilkęs žirgas, bet energingai mušėsi į priekį, o raitėlio, lietaus lašų nulaižytas, kardas linko žemyn.

Atsistojus ant žemės, širdy pajutau daug energijos ir meilės kaimo vargams. Ilgas darbo baras, kaip pravažiuotasis vieškelis, išsitiesė prieš akis.

— — — — — — — — — — — — — — — — —

Klasė ankšta, žemutė. Nepažįstamų vaikų raustelėję nedrąsūs veidukai, ir gražiu blizgėjimu spindinčios akys sukaupė jėgas ir nuteikė dirbti visa siela toms mažoms būtybėms.

Tokiais momentais, rodos, augi į milžiną. Taip šviesu ir gera pasidaro aplink, nors saulė storais rūkais uždengta. Susilaikai, kad nebūtų per daug, bet rodos, paimtum tuos mažus, pasitikėjimo ku-

pinus, sutvėrimus ant rankų ir taip išglostytumei, praplėstumei tą uždengtą pasaulio grožio uždangalą ir parodytumei jiems tą šalį, į kurią nori juos vesti.

— Kuo tu vardu? — kreipiausi į galutiniame suole išlindusią galvą.

— Povilas, — ir kaip žarija paraudo Povilas, vos smakru siekdamas suolą.

— Ak tu Povilai, pasirodyk ar didelis užaugai, atsistok.

Dar labiau vaikas paraudo ir nepaaugo nė sprindžiu. Tokia neaiški šypsenėlė perkreipė plonutes lūpas.

— Tai nenori man pasirodyti? O aš taip noriu tave pamatyti, — vis nedaviau vaikeliui ramybės, — eikš pas mane arčiau.

Poviliukas išslinko iš suolo ir ateina. Sustingo mano širdis — tai buvo reto mažumo sutvėrimėlis, rachito sulankstyta nugara vaikutis.

Nutilau, nebeturėjau ką besakyti. Gėda ir gailesys suspaudė krūtinėje kvapą. Paglosčiau smailai nuaugusius, jau visai kirptinus plaukelius ir liepiau sėstis.

Negalėjau suprasti savo įžulumo ir negalėjau išsiaiškinti kodėl taip įkyriai užsipuoliau tą vargšą Poviliuką. Gal tos didelės, išmintingos, vargo ir sunkios nedalios paženklintos akys mane užburė. Nuo tos minutės pasijutau pagauta ir surišta tokio jausmo, kurs gyvenime kalnus varto.

— Kaip tu mielas, vaikuti, gyveni, ką tu valgai, kaip tu žaidi, kas tave džiugina, ar jauti savo nedalią? — Tie sprangūs klausimai įvairių formų ir garsų atsakymais ir nežinojimu, kaip paukščiai šmėšėlavo visą dieną akyse.

— — — — — — — — — — — — — — — — —

Laikas, kaip upelio vanduo skubėdamas akmeniukais, skrido. Emė tysti dienos, pavasarėjo. Dideliais minkštais kąsniais krito sunkus vandeningas sniegas ir, saulei nušvitus, kaip kepamas tirpo pasieny po langu ir sutrempto kiemo vidury. Pirmieji pavasario trimitai atsiima kažką iš žmogaus. Junti, kad ir purvinam klanely ir žibančioj sniegulėj ir žaidžiančiame su saulės spnduliu vandens lašely, riedančiame pilku stogo šiaudu, tiek daug gyvybės. Tuos momentus vargiai išreikštų kas žodžiais.

Pamoka viena kita, o mano Poviliukas vis nelinksmas. Jo geras veidukas sustabdo mano žvilgsnį daug kartų, bet darbas verčia užmiršti sentimentus. Čia, toje savotiškoje auditorijoje, privalai išlaikyti lygybės principą — nevalia rasti, nei išskirti vieno iš būrio, negali ilgiau sustoti prie to, kurio galvelę taip labai norėtųs motiniškai paglostyti. Girdžiu, kaip nuspaudė netaisyklingo suaugimo krūtinėje karkuoja kiekvienas atsikvėpimas. Pastebiu, kad Poviliuko rankoje plunksnakotis virpa, o jo akys drėgnos ir degančios. Dar pažvelgiau ir pamačiau jose dvi dideles perlines ašaras.

— Mielas vaike, kas tau, sergi?

— Nee! — Verksmingai gergždančiu balseliu pratarė.

Po pamokų priemenėj, tarp drabužių, kamputy tūno Poviliukas.

HEINRICH FEDERER

Stebuklingos klumpės

— Lisiseppa, prisirink laimingai kuo daugiausia pasausrių! Telaimina Dievas tavo Helmlį!

Maža, sudžiuvusi sausų šakų rinkėja eina klumpėmis kaukšėdama pro atsiskyrėlį su tuščia pintine ant nugaros, o jos mažėlis mosuoja vytiniu, vienu kirčiu nuimdamas kimsrų žoles. Abu nusilenkia. Helmlis pribėgęs pabučiuoja vienuoliui ranką ir toliau sau švilpauja ir šūkauja. Greit pradingsta abu tamsiame ūžiančios upės tarpeklyje. Vienuolis Nikolaus lengvai atsikvėpia. Dabar niekas jo nebetrukdys.

Liepos mėnesio vidudieny, tarp pirmos ir antros valandos, niekur nėra gražesnės vietos pasaulyje, kaip ši kalno pakraščio pieva, besitiesiant it mažas, siauras, auksu ir smaragdais nubarstytas kilimas iki pat bedugnės. Ši pievelė tokia maža, bet ji taip nepaprastai gražiai šviečia savo geltonais ir žaliais margumynais, jog norėtum manyti, kad tai ne pieva, tik koks pietų krašto drugys, nusileidęs ant šios atšlaimos; ir baugu daros bežiūrint: rodos, pakils jis sau ir nuskris. Bet ne, šis mažas stebuklingo grožio plotelis palieka, nenuskrenda.

Saulė stovi stačiai ties pieva pakilusi, ir kelių medžių šešėliai nedrįsta išsitiesti, bet nuolankiai kaip kirminas susirangę glūdi apie kamienus. Aplinkui tik — šviesa, vasaros žavumas, nežemiška ramybė ir laimė.

— Kas tau, eikš pasisakyk! — Susirūpinau.

Pakėlė vaikutis akis ir jose vėl žibėjo tos didelės ašaros. Rankoje gniaužė raštelį. Atsiduso. Ir, prakaitu nudrėkusi rankutė, su tuo popieriaus lakšteliu, sunkiai, nedrąsos spaudžiama, kilstelėjo į mane — paėmiau.

Dirstelėjau į laiškelį — raštas ryškus, o laiškelio turinys, kaip ant delno. Suspaudė širdį. Dar kartą norėjau pamatyti tas giedrias perlais papuoštas vaiko akis, bet jo nebebuvo.

Laiškely pasakyta visa jo širdies gėla: „Aš išvažiuoju su tėveliais į Plaušininkų dvarą. Aš daugiau nebeateisiu. Man gaila mokyklos, nenoriu važiuoti“.

Ir, kai vaikai išėjo, ilgai žiūrėjau su gilia meile į pamiškėj nutįsusį keliuką, kol mažas juodas taškelis išnyko iš akių, bet tas tyras perlines ašaras ilgai nešiojau širdy.

Ir sraunioji upė Melchaa, tarsi iš mandagumo ar tos valandos šventumą pajutusi, pradeda tyliau, melodingiau ūžti dauboje, o kalnynai išlyginę savo senų kaktų raukšles, tampa vėl tokie švelnūs, malonūs, kaip savo vaikystėje. Virš jų nejudėdami guli debesys, it baltos karvės amžinose ganyklose. Galėtum pamanyti, kad jas dangaus mėlynėse nupiešė neregimos angelų rankos. Visur tokia iškilminga ramybė, tokia tyla ir laukimas, rodos, kiekvieną akimirką turėtų kas nors didu, nepaprasta įvykti.

Tokią valandą tyliai sau užsnūsta seneliai vėsiose pirkiose prie krosnies, nurimsta bežaizdami vaikai ir sugula pievos žolėj, nutilsta net patys didieji padaužos. Medžių pavėsy sugulę ramiai sau atrajoja karvės. Negirdėti nei uodo zirziant, nei paukštelio čiulbant medy; rodos, ši valanda atitrūko nuo visų skubiai tiksinčių, valandas mušančių laikrodžių ir tapo saldžiai miela laiko begalybe.

Tokią valandą mielai išeidavo atsiskyrėlis, šios nuošalios vietos gyventojas, iš savo mėgiamo pavėsio ir mąstymo į šią saulėtą pievą, kurioj turėdavo liautis visoks filosofavimas ir viskas tapdavo gyvas išgyvenimas, grynas jausmas. Ir visada čia jam kildavo ta pati mintis: kaip naktį ar audros metu pasirodęs piktasis, taip dabar turį apsireikšti geriausieji visų gerųjų — turįs ateiti mažasis Jėzus savo Motinos už rankelės vedamas, ar atbėgti linksmai prieš Ją šokinėdamas ir Jos taką stebuklingai rožėmis ir lelijomis barstydamas. O gal Jis pasirodytų prieš Ją ir savo mažomis kojelėmis tipendamas žadintų auksinius vabalėlius, kad jie linksmai duzgėdami himnus jai grotų, arba sušauktų visą būrį aksominių drugelių, ir lieptų jiems išskleisti sparnelius, lyg margaspalvį saulės skėtį, virš jos geltonplaukės galvos. O gal papasakotų šventasis Kūdikėlis savo tyliajai Motinai šio kalnyno istoriją, tą šimtą tūkstančių metų istoriją, kurios nė vienas žmogus ir nė viena knyga nežino. Gal Švenčiausioji Mergelė atsisėstų prie upės, o džiaugsmu spinduliuojąs mažasis Dievo Sūnus, norėdamas, kad ji nusišypsotų, darytų visokius dangiškus juokus su upe Melchaa: sulaikytų jos sraunų vandenį, lieptų jam atgal plaukti arba įsakytų jam ištrykšti fontanu iki pat dangaus. Jis gal sušauktų žvirblius ant savo rankelių ir šie, visą savo amžių nežinoję nė vieno doro balso, pragystų staiga gražesnes giesmes, negu lakštingalos Salamono soduose. Arba Marija pasisodintų šventąjį Vaikelį ant kelių ir klausinėtų jį ateities paslapčių: „Kada gi pagaliau liausis pasaulyje karai? Kur gyvenąs doriausias žmogus? — kad jam būtų galima vizitą padaryti... Ar iš tikrųjų pietų krašte lengviau esą tapti šventuoju, negu žiemiuose?..“ Ir Jėzus dailiai, garsiai atsakinėtų, o jei ji perdaug norėtų sužinoti, Jis pridėtų pirštelį prie lūpų ir šypsodamas pasakytų savo šlovingajai Motinai, kaip Kanaano vestuvių puotoj: „Mieliausioji Motina, mano laikas dar neatėjęs.“

Kur tada galėtų jis, menkas atsiskyrėlis, nuo tokios dangaus Šventenybės pasislėpti? Tada jis glūdėtų geriau savo trobelėj ir slapčia žiūrėtų pro savo lango krištelį. Ne, jis juk negalėtų čia atviroj saulėj stovėti, jis — žemės vargšas, ir klausytis dangiškojo atvirumo paslapčių.

Ar paklaustų Marija ir apie jį, šio kalno šlaito atsiskyrėlį? Gal ji taip sakytų: „Šventasis Sūnau, ką tu manai apie tą žilagalvį, ten tos trobelės pastogėj? Ar jis kada išmoks sukalbėti „Tėve mūsų“, neturėdamas galvoj uodais zirziančių kasdienių minčių?.. Jėzus nesako nei taip, nei ne, ir Marija kalba švelniai barančiu balsu toliau: “Ir ar jis ne perdaug karštas šveicaras, kad galėtų patekti į dangų? Ar nereikėtų bent kiek tuos jo respublikoniškus ragus aplaužyti? Tie šveicarai juk mano, kad amžinybė esanti tik tokia dangiška bendruomenė, kur kiekvienas galįs balsuoti ir būti prezidentu...“ Jėzus tik šelmiškai nusišypšo ir kiek linktelėja tarsi pritardamas... O Marija skambiu savo balsu kritikuoja toliau: „Ir jo rūbas jau perdaug atbrizgęs, nuskaręs, argi jis negalėtų to savo abito nors šiaip taip sulopyti?.. Mano brangus Vaikeli, argi tik skuduruose galima tapti šventu?..“ — Gal taip kalbėtų Marija apie jį. O, galvoja atsiskyrėlis, jei tik tiek ji jam teprikištų, tai jis dar gali būti ramus. Bet jeigu ir viską žinąs, dieviškasis Vaikelis atkreiptų į jo širdį ir sielą savo kiaurai permatantį žvilgsnį, kasgi gera ir tobula jame beliktų? Aišku, būtų daug geriau, jeigu jie visai jo neatsimindami ir nepastebėdami pro jo pirkelę praeitų. Jei tik jųjų šešėlis paliestų jo celę, jau ir tada pajustų jis palaimos spinduliavimą.

Bet kai Švenčiausieji būtų jau atsitolinę, skubėtų jis tada į tą vietą, kur sėdėjo Marija, bėgiojo ir žaidė Vaikelis, ir bučiuotų žemę, dar kvepiančią nuo Amžinojo pėdos palietimo. Ir tas žoles, kurias jis mindė, ir tuos lapus, kuriuos jis nubraukė, o, viską jis prispaustų prie savo senos, šaltos krūtinės ir sušuktų: „Ugnies duok man, o, Viešpatie, suteik man kietam, bejausmiui akmeniui dangiškos ugnies!“

Kur juodu ilsėtųsi, po kokiu medžiu? Juk palmių čia nėra. Pievoj stovi tik ta sena, vėjų aplaužyta eglė ir viena laukinė, sukumpusi kriaušė ir dar alksnis, tiesa gražus, bet be galo plepus. Jaukiausia būtų vyšnia ir ji duotų Vaikeliui puikių uogų, bet ta vyšnia visa erškėčiais apkerojusi. Eglė atrodo perdaug nuskurdusi, o tas alksnis su tuo amžinai šlamančiu plepėjimu... ne, ne, nė vienas medis nėra vertas apsiausti savo šešėliu šventąją porą, ir aš, atsiskyrėlis, pats nemaloniausias ir dagiausias visų augalų, visai tam netinku...

Taip svajodavo sau dažnai atsiskyrėlis tose tyliose, šventose, saulės kupinose valandose kalno šlaito pievoj, pakratydavo savo žilą galvą ir sušnibždėdavo sau į barzdą: „Jie neateis, jie čia tikrai neateis“, ir vis laukdavo išsiilgęs tos vizijos.

Visada turėdavo grįžti namo nesulaukęs stebuklo. Tada atsiklaupdavo jis savo koplytėlėj prieš Dievo Motinos paveikslą. Dangaus Karalienė stovėjo tam paveiksle aukšta, stipri ir narsi, kaip kolona, bet Obvaldeno mergaičių rūbais apsirengus, su baltais kaspinais papuoštomis kasomis, su aksominiu kikliku ir šilkine skarele ant pečių. Ir kaip iš marmurinės kolonos, it gėlė išsiskleidžia galva, taip laikė ji aukštai iškėlusi Kūdikėlį Jėzų, tarsi jinai būtų tik gėlės stiebas, o jis žiedas.

Atsiskyrėlis pakeldavo į ją savo veidą, sveikindavo ir sakydavo: „Argi nė kartelio nepanorėsi, o Aukščiausioji, išeiti į tą kalno pievą pasivaikščioti su savo Sūneliu? Argi danguj taip gražu, kad nebegalima nė vienos minutėlės kitur pabūti? O gal čia žemėj taip be galo nyku ir šiurkštu jūsų dangiškom kojom, kad jos negali nė žingsnio pažengti ir palaiminti mus dulkes? Taip, aš suprantu, jūsų ausys, prisiklausiusios angelų muzikos, negali pakęsti mūsų barnių ir vaitojimų! Bet juk čia, tame kalno šlaite, vidudieniais esti taip tylu, žmogaus nėr nė dvasios ir Melchaa taip gražiai groja savo basu, ir eglės pritaria jai ošdamos, o jei dar iš aukštųjų Kernser ganyklų pasigirsta Untervaldeno karvės baubimas ar avelės bliovimas, tai šie garsai galėtų jums priminti Betliejaus laikus ir tikrai padarytų šią vietą sava ir jaukia. O gal jūs manote, kad mes jūsų nepažintume ir negarbintume? Iš tūkstančio motinų išskirčiau aš Tave, o motinų Motina...“

Nuo to laiko rūpindavosi pamaldusis vienuolis dėl kiekvieno bereikalingo garso, kuris galėjo sudrumsti didžią vidudienio tylą ir sutrukdyti šventosios šeimos apsilankymą. Jam atrodė, kad toji šakų rinkėja Lisiseppa su savo lyg spragilai pokšinčiomis klumpėmis ir jos triukšmingasis berniukas daug dažniau pradėjo ateidinėti į mišką, negu seniau; ji tad ir trukdanti šventąją ramybę.

„Lisiseppa“, tarė jis vieną dieną medžių rinkėjai ir mėgino nusišypsoti, bet kartu jautė, kad kažkoks sunkus, jam nežinomas svetimumo jausmas valdo jo liežuvį, „šiame miške, man rodos, jūs kiek perdažnai renkat. Ateinat, beveik, kas mielą dieną. Ar negalėtumėt ir kitur paėjėti ir tik vieną dieną, pavyzdžiui šeštadienį, atvykti čia? Juk yra dar ir kitos vietos, kaip Schwändi, Obstocken, Sachseln bendros ganyklos ir Flüeli miškas, kur jūs galėtumėt į valias žagarų prisirinkti“.

Išbalusi, darbo išvarginta moteriškė pažvelgia nustebusi į atsiskyrėlį: „Aš pamėginsiu“, atsako ji kukliai ir su pagarba nulenkia savo galvą su storomis obvaldeniečių kasomis. „Bet iš tikrųjų man leista rinkti čia, šitoj vietoj“.

„Juk medžių visur yra“, — dar išdrįsta įterpti atsiskyrėlis.

„Bet mano medžiai, mielas broli atsiskyrėli, yra čia, šiame šlaite. Tu žinai, mūsų žiemos būna labai žiaurios ir ilgos. Tad reikia skubiai ir uoliai imtis darbo, kitaip sušals ir mirs vargšas žmogus“.

Berniukas linksmai pribėgęs nupūtė nuo atsiskyrėlio rūbo vabalą, po to mirktelėjo motinai, lyg norėdamas pasakyti: „Daug nekalbėk! Matai, atsiskyrėlis mėgsta būti vienas. Darykim, kaip jis nori...“ Moteriškė dėkingai paglostė savo Helmlio baltapūkę galvelę ir nuolaidžiai tarė: „Tai mes dabar tik šeštadieniais ateisime...“

Ir jiedu nuėjo, o atsiskyrėlis žiūrėjo į juos sumišęs, jam rodės, lyg jis turėtų jiems dar kokį malonų, gerą žodį šūktelėti.

Ir tikrai, tik paskutinę savaitės dieną jie vėl pasirodė šlaite, apsiavę medinėmis klumpėmis. Bet atėjo pačiu giliausios tylos metu ir taip garsiai paukšėjo savo klumpėmis, kad vienuolis nebeiškentęs rimtai juos subarė: „Lisiseppa, tos jūsų keturios klumpės daugiau kelia triukšmo, kaip visas šimtas. Ar jūs negalėtumėt čia,

tą trumpą kelio galą, basi paėjėti?... Taip ir aš darau... Žiūrėkit, juk nieko nėra gražesnio, kaip ta didi šventa vidudienio tyla".

Medžių rinkėja žiūri nustebusi į atsiskyrėlį, lyg jis būtų nebe tas, kas buvęs. „Bet, garbingasai Nikolaus", sako ji, „juk ir taip mūsų kelias yra jau toks aštrus, akmenėtas... Argi tikrai mes negalėtume su klumpėmis..."

Sulopytomis kelnaitėmis aprengtas berniukas vėl guviai pažvelgė į motiną, nieko nelaukdamas nusimovė medines klumpaites ir kalbėjo kaip koks dvylikos metų senis: „Na taip, mama, eikim basi. Žiūrėk, atsiskyrėlis tiek daug turi galvoti, mąstyti... tos mūsų triukšmadarės klumpės jam visai čia nereikalingos". Ir abu su klumpėmis rankose pranyko miške. O atsiskyrėliui rodės, kad jis turėtų juos pasivyti ir prašyti jų atleidimo.

Visą savaitę viešpatavo kalno pašlaitėje puikiausia tyla, ir atsiskyrėlis kas mielą dieną tikėjosi, kad dangiškieji svečiai turį pasirodyti. Bet šeštadienį, Švenčiausios Motinos dieną, vėl atėjo Lisiseppa ir Helmlis. Tiesa, pro pievelę eidami jie nusimovė klumpes, bet taip gyvai kalbėjo ir juokėsi, berniukas gi taip drąsiai krykštavo ir šūkaudamas mėgino visus nesuskaitomus Sachseln apylinkės kalnų aidus, kad atsiskyrėlis, nors ir tvirtos, sveikos kaimiečio prigimties, susierzino ir pabugo: „O, dabar jau žlugo paskutinė viltis. Šie storžieviai išvys iš čia ir paskutinį šventos šviesos spindulį..." Jis šoko prie cėlės laiptelių, pora šuolių — ir atsidūrė tarpdury ir pradėjo rūsčiai mokyti žmonelius: „Lisiseppa, kaip galite leisti savo vaikui taip juoktis ir rėkauti? Čia, toj vietoj, kur gerasis Dievas nori su visais kalbėti?.. Jei jūs greit iš čia nepasišalinsit..."

Moteris ir berniukas vėl kažkaip ypatingai pažvelgė vienas į kitą, linktelėjo iš tolo ir tyliai pranyko tamsiose eglėse. Ir vėl kažkas prislėgė vienuolio širdį, jam buvo skaudu, kad jis tuos vargšus, nieko geresnio nežinančius žagarų rinkėjus taip išbarė. Ar jis gerai padarė, ar blogai?.. Jis skubėjo į koplyčią palengvinti prieš Madonos paveikslą savo širdį. Bet, o stebukle, kas buvo įvykę? Iš rėmų žiūrėjo į jį tik tuščia drobė. Motinos ir Vaikelio bažnytėlėj nebebuvo.

Atsiskyrėlis galėjo kiek norėdamas žvalgytis ir ieškoti, Šventųjų nebesimatė paveiksle, jie buvo dingę. Bet kur? Gal ant mažosios pievelės? Gal prie upės? Gal ten aukščiau, mėlynių krūmynuose? Niekur nerado jis jų nė kvapo.

Staiga persmelkė jį kaip žaibas mintis: ta pasausrių rinkėja ir jos buklusis berniūkštis turi ką nors apie šį stebuklą žinoti, jie čia kalti, tie, kur visą laiką savo triukšmu trukdė šventąją kalno pašlaitės ramybę. Dideliais žingsniais skubėjo atsiskyrėlis į mišką, net jo barzda plevėsavo į šalis. Kad geriau galėtų pralįsti pro tankynę, pasikėlė savo ilgo abito skvernus. Jis yrėsi pro tankius medžių kamienus šviesios aikštelės link. „Lisiseppa, Helmli, klausykit!.. Palaukit gi!.. Helmli!" Vis daugiau ir daugiau liejosi saulės šviesos, gal ten, toj aikštelėj pats dangus atsivėrė — toks didis ten spindėjimas. Dar porą žingsnių... „Lisiseppa, klausykite gi... pagaliau... O... o... o sielos amžinoji laime, kas gi čia?" Ne saulė, ne mė-

nulis ir ne žvaigždės, viskas drauge vienam spinduly susilieję, ir dar tūkstantį kartų daugiau! Ir prie vieno seno kelmo, visa šviesos apsupta stovi Dievo Motina Obvaldeno rūbais pasirėdžius, kaip koplyčios paveiksle, tokia pat tiesi ir tvirta, lyg kolona. Prie jos kojų guli sukritę savo skuduruose žagarų rinkėjai. Švenčiausioji laiko savo Sūnų aukštai, prie pat medžių šakų iškėlusi. Ten kybo tos pasmerktosios keturios medinės klumpės ir spinduliuoja ir mirga, rodos, dangiškam džiaugsme žingsniuodamos trepsena tiesiai aukštyn. O dieviškasis Vaikelis kerta visu smarkumu sausas šakas ir meta jas lyg aukso krūšą prie Marijos kojų. Krisdamos pradeda tos šakos ir šakelės spindėti, jos suliepsnoja tamsiai raudonai, lyg purpurinės rožės, jos dega be liepsnos ir be dūmų ir nesudega, tik žiba amžiną šviesą ir šilimą skleisdamos. Ir kiekvieną pagalį nuo medžio mesdamas šaukia Kūdikėlis: „Tas vargšams Frutt'o piemenims!.. Tas bejausmiams Züricho ir Berno ponams, kad jie liautųs pardavinėję šveicarų kraują!..*) Ta pliauska bus pasipūtusiam Lucernui, kad jis pagaliau susiprastų ir elgtųsi su savo ūkininkais, kaip su broliais!.. Šitas Šv. Tėvui Romoj, kad niekad nesibaigtų jo meilė!... O tas rąstagalis Milano hercogui, kad kaitrioj malkų ugny sudegtų jo puikybė!.. O šitą štai storą pliuskę metu žiauriesiems Untervaldeno valdytojams šykštuoliams, kad sutirptų jų suledėję širdys!.. O šitas pagalys, Motin, mieliausioji Motinėle, bus vienam mielam, geram vienuoliui, kuris gerokai neprimato!...“

Kaip žvaigždės, kaip šviesi laimė ir išganymas krito tos šakos nuo medžių, sidabrinis rūkas kilo nuo lapų, dideli purpurinių paukščių būriai skrajojo viršūnėse, visas miškas džiūgavo, spindėjo. Marijos lūpos pražydo šypsena, ji mostelėjo ranka — ir aplinkui iš samanų ištryško mėlynakiai šaltiniai ir tyliai čiurlendami skleidė nuostabią muziką. Iš eglės vėl nukrito auksinė pliuskė, kurią lydėjo švelniausia pajuoka: „O tas medis tam, kuris neduoda mums juoktis... kad jis pats dabar daugiau juoktųs!..“ Ir Marija vėl maloningai linktelėjo atsiskyrėliui. Šviesa vis didėjo ir kilo, skleidėsi aukštyn ir temdė, akino Nikolaus žvilgsnį vis labiau ir labiau. Jis puolė ant kelių nebežinodamas, kas su juo darosi. — Prie pat jo suzvimbė krisdama didžiulė pliauska, žibanti — lyg tikras deimantas, o nuo eglės skambėjo žodžiai: „Tą skiriu tam, kuris ieško stebuklų ir pats juos išvaiko vienu ir tuo pačiu hui!“ Rodės, kad visas pasaulis skendėja aukse ir purpure, viskas rodės, yra vien šviesa ir aiškumas, giesmė ir meilė, šilima ir šventas nuoširdumas. To visko nugalėtas puolė atsiskyrėlis kniūpščias, priglaudė veidą prie žemės ir mikčiojo: „O Viešpatie, sulaikyk, sulaikyk... savo stebuklus!“ —

Jau buvo naktis, kai jis išdrįso atsikelti nuo žemės. Kaip girtas nusvyravo į savo trobelę akimis ir visais pojučiais tebejausdamas tą neapsakomą šviesą. Koplytėlėj ant sienos vėl ramiai sau kabojo rėmuose Madonos paveikslas, toks pat nejudrus ir negyvas, tarsi būtų nieko neatsitikę. O buvo taip daug, taip be galo daug kas įvykę!

---

*) T. y. kareivius į kitus kraštus. **Vert.**

Bulves skutant Iš moterų dail. meno parodos *V. Šleivytė*

Lisiseppa ir josios Helmlis nenuvokė, kodėl atsiskyrėlis, pirma su jais toks nešnekus, dabar pas juos dažnai ateidavo ir plepėdavo su jais valandų valandas. Jei berniūkštis negalėdavo pasiekti aukštesnių šakų, tai jis padėdavo vaikui savo ilgomis rankomis; o kai medžių rinkėjai susikurdavo kur uolos užuovėjoj ugnelę ir virdavo sau kruopas, tada mėgdavo atsiskyrėlis ištiesti savo senas kojas prie jų židinio ir šildyti jas malonioj šilumoj. Ir kartais, lyg staiga iš savo gilių minčių pabudęs, sakydavo: „Helmli, tu aukso vaikeli, pasijuok nors kiek! Juk čia taip gražu ir Viešpats Dievas toks geras, o Madona taip maloningai šypsosi, gi pasaulis tenai pakalnėse — toks šaltas, taip mažai jame džiaugsmo. Juokimės, juokimės ir tešildo mus ta džiaugsmo šilima! Štai, Helmli, čia dar yra puiki skroblinė pliauska. Ją aš panešėsiu jums iki daubos pakraščio. Šitas rąstagalis galėtų net visą tautą sušildyti... Žinokite, Helmli ir Lisiseppa, vieni švelnūs, malonūs dunksenimai nieko nepadaro. Turi nukristi toks visas rąstas ir stipriai stūktelti, kad atsivertų mūsų akys ir ausys ir išvystų Viešpaties stebuklus".

Nuo tos dienos atsiskyrėlio žodžiuose vis daugiau atsirasdavo giedro linksmumo, jo medinės klumpės vis lengviau ir garsiau kaukšėdavo, jo rudos akys žibėdavo vis skaidresne artimo meilės ugnimi, ir jei jis paduodavo kam ranką, tai, rodos, žavi, kaitri vasara nusmelkdavo visą, ir tas žmogus jau niekad nebekęsdavo sielos šalčio. Atsiskyrėlis nebeieškojo stebuklo. Jis pats buvo stebuklas. Bet jis to nežinojo.

Vertė *J. J-tė*

VYDŪNAS

Lietuviškos žmonos pasireiškimas

(Lietuvos moterų meno parodos reikšmė.)

Visai nustebino, bet ir džiugino, kad Lietuvos žmonos - menininkės suruošė savo kūrinių parodą. Vokietis Hans Hildebrandtas savo knygoje Die Frau als Künstlerin, kuri ir buvo matoma parodoje, apibūdina tokį žygį kaip moters savingumo pasireiškimą. Bet lietuvių tautai tai pažymi ir tam tikrą atsigavimo laipsnį.

Prieš 30 metų buvo suruošta Vilniuje pirmoji lietuvių meno paroda. Tuokart savo kūriniais ten dalyvavo tiktai keli vyrai, o dabar matėme vien tiktai kas moterų, bet jau 40 kurta. Kurs žino arba nors numano, ką žmona reiškia tautoje ir kas yra menas, bus tiesiog sužavėtas tuo įvykiu tautos gyvenime, būtent, vienų menininkių atskira paroda.

Prisiminkime, kad menu žmonių esmė skelbiasi daiktingumu plačiausia jo prasme. Žmogiškoji esmė užgimimu stojasi į laiką ir erdvę ir apsireiškia savo asmenybe bei asmenimi kaip prasmingu savo atvaizdu (simboliu). Meno veikalus kurdama, ji tęsia šį savo veiksmą ir tuo skelbia ne vien save, bet ir visas asmenybes ir kūno būsenas bei savumus daiktingumu, kaip jų pažymėjimą.

Todėl kiekvienas meno dalykas neša su savim ne vien savo kūrėjo esmės, bet ir asmenybės bei kūno gyvybingumą.

Yra žinoma, kad magnetizmas nėra juslių pagaunamas. Vis dėlto, jis veikia ir per platesnį tarpą, tarsi jis būtų gyva jėga, kaip gyvas prasmingas balsas. Taip ir meno veikalai veikia, spindėdami gyvomis galiomis, kurios šviesiam žmogui pasidaro tarsi regimos, kaip mirganti žmoniškumo šviesa.

Iš žmonos ji vienaip, iš žmogaus antraip spinduliuoja. Iš jo ji veikia lyg daiktingėjąs protavimas, iš žmonos lyg gimstąs susikaupęs gyvybingumas. Dažnai pasakyta, kad moteris akies mirksnyje išvysta, ką vyras tik pamažu pastebi. Visas žmonos gyvumas yra daug guvesnis, jos kūnas jautresnis, juslės veiklesnės negu vyro. Todėl iš jos, ką ji daro, tryškia daug lengviau visokių laipsnių gyvybingumo spinduliai. Žmonos nuotaika ir sąmoningumas, ypačiai, kad ji dar yra mergaitė, daug gausiau sklysta su visu, ką ji teikia, nors paprastai tai drovingumo keliama į skaisčios grožės atstumą.

Labai tai svarbu žmonių santykiavime, o dar daugiau, tautai atsigaunant ir gyvėjant, augštesnin žmoniškuman kopiant. Žmonų - moterų apsireiškimai yra lyg rodyklė tai, kas tautoje vyksta, ar ji gyvėja, šviesėja, arba apsiniaukia, apminga, tamsėja ir net apmiršta.

Mūsų laikais daug yra matyti Lietuvoje visokiais atžvilgiais to, kas tikrai džiugina. Bet labai daug to ir linksta prie gryniausio daiktingumo. Žmogiškasis veiksnys yra jame tarsi paskendęs. Iš viso, kas su juo susieta, žmonės tiki gausią gyvinimo ir sąmoninimo. O tai nėra galima. Todėl žmonės patenka į visokius nešvarumus, į pačius gyvenimo purvus. Ir tenka skaudžiai liūsti dėl dažnesnio girtuokliavimo, rūkymo, nuodijimosi visokiais atžvilgiais, būtent, ir raštais bei visokiomis pramogomis. Tada žvalgaisi, kas iš viso to galėtų išvaduoti tautą.

O kaip tik tokioje lietuvių tautos būtyje skelbėsi Lietuvos moterų meno paroda. Tuojau sušvito, kad tai yra labai reikšminga tautos gyvenime. Todėl ir stengiaus nors kelias dienas toje parodoje paviešėti. Nukeliavęs skubėjau, kad ir nebeprieinamu laiku, į ją patekti. Ir pasisekė. Juk žmonos visa tvarko. Ir tada viskas yra prasminga. Įžengiau, žvalgiaus. Paroda kaip visos meno parodos. Bet greit pastebėtas ten žymus rodynių įvairumas ir toliau net nepaprastas jų gyvumas.

Vėliau sužinojau, kad tūli vyrai nenorėję tos parodos. O tai labai ypatinga. Jų esą sakyta, kad moterys neturėtų taip skirtis nuo vyrų, dar gi jų daugumai buvus vyrų mokinėmis. Bet iš to aiškėja kažkoks, kad ir ne visai aiškus, numanymas ko nors reikšmingo. Nebėra mūsų laikais jau taip keista, kad žmonės atsistoja šalia vyrų. Bet minimųjų jau nuvokta turbūt ir kitkas. Iš moterų kūrinių šviečia kitas atspalvis, kurs visai kitaip veikia žiūrovą, kurs jį lyg sveikintų šviesesnės dienos aušra.

O ar tik ne to tūli vyrai lyg baugštos? Ne visiems tinka būt šaukiamiems mesti netinkamus įpročius ir kilti į tauresnį žmoniškumą. Juk tūliems gyvūnams daug smagiau gyventi dumble, net tiesiog nekenčia švaros ir giedraus gaivumo.

Gal ir buvo šioje parodoje, kas paprastam moters vertinimui negalėjo patikti. Jau tai pasidarė žymu, kad visko ten buvo, kas aiškiai skelbėsi dygęs iš moteriškųjų širdies ir rankos. Baltavo didelės ir mažos statulos, mirgėjo įvairiausių spalvų vaizdai, rudavo ir švituliavo visokie iš molio dirbti, apipiešti ir apstiklinti indai — indeliai, laukė žiūrovo kukliai su savo juodumu visokie braižiniai ir piešiniai, blizgėjo visokie iš metalo rėžti keistumai, niūriai tūnojo net iš akmenėlių sukrauti vaizdai. O visa tai patraukliai kvietė žvalgytis ir stebėti.

Tiesa, nelygaus ryškumo visi tie kūriniai ir kūrinėliai. Matyt, nerinko ten kokia nors augšta taryba (jury). Bet kaip tai gera! Tikrai gera! Seniau nekartą sužinojau, kaip tokia taryba gana dažnai sprendė. Būdavo priimti tokie darbai, kurie yra tikriausias vidinio žmogaus gyvumo suirimo, pakrikimo ir ligotumo atvaizdas. Kalbėta apie „meno pažangą", apie naujas apsireiškimo lytis, apie

Po rasas kasas šukuoja
E. Lukštaitė-Lukoševičiūtė

naujus meno takus. O neretai tokie veikalai rodė tiktai menininko esmės griuvimą ir puvimą. Tiktai kartais tekdavo matyt, kad pasistengta apreikšti patį esminį žmoniškumo gyvumą. Bet svarbūs tikro meno veikalai liko atmesti ir tik po ilgų metų vertinti. Prisiminė man vokiečio menininko Kaspar David Friedricho likimas, pamačius Laisvės alėjoje viename lange jo veikalo antspaudinį.

Visų tų varžybų šioje parodoje, rodos, nebuvo. Ką kiekviena teikė, gal buvo priimta. Ir maniau, ar tik moterys nevertina teisingiau savo kūrinių negu vyrai? Greičiau sprendžia apie juos kukliau, negu išdidžiai. Todėl apsižvalgant, džiaugsmas ir šildo visą

žmogų. Visa, kas matyt, yra tarsi rūtų darželis dvasinio gyvenimo lygyje, kurį jaunos mergaitės ir subrendusios moterys pridiegė, laistė ir augino savo sielos širdingumu.

Ir teko tik stebėtis! Tų moterų lipdyta, tepliota, piešta, braižyta, drožinėta, skaldyta, dėstyta.

Tai vienos, būtent, Br. Bakutytė, E. Lukštaitė, R. Murauskienė, F. Vaškevičiūtė visokiais iš molio dirbtais indeliais taip viliojančiai pasireiškė, kad beveik visa kita pamiršai, kitos, kaip L. Berveltaitė, N. Luščinaitė, iš gipso statulų ir statulėlių skelbė savo širdies gyvumą, kitos, o tai dauguma, tepliavo, piešė, raižė, dar kitos, būtent, D. Tarabildaitė piešė, tepliavo, ir statulas lipdė, o K. Petrikaitė - Tulienė tepliavo vaizdus, lipdė iš molio indelius, karpė ar kitaip padirbo iš metalo reikšmingus daiktelius. O L. Vaineikytė savo Madoną ir šv. Jurgį ir V. Trečiokaitė savo Galvą net iš kietų suskaldytų akmenėlių sukrovė. Taip visos savo sielos spinduliavimą apreiškė.

Visa tai aiškiai įrodė, kokio turtingo gyvumo yra moteriška asmenybė ir kokia budri žmoniškoji jos esmė. Įsižiūrint į šiuos darbus, dar matyt, kad kiekvienu veikalu kiekviena menininkė visai nauja patirtimi pasireiškia. Kiekvienas veikalas ir net veikalėlis atrodo, lyg būtų visiškai vienas be sau lygaus.

Vaizduota viskas. Teko stebėtis tuo moterų turtingumu. Kiekviena menininkė pasirinko ne tik vieną apribotą uždavinį, bet stengėsi visaip ir visą savo širdį apreikšti, tarsi nebūtų galima vienu būdu visą pasakyti, kas jos viduje gyvuoja.

Šitą numanius, žvilgis jau ir smelkiasi į patį kūrinio tūrį, į jo prasmę. Vis naujai teko grįžti prie jau dažnai stebėto veikalo. Ir nekartą prisipažinau, kad vieną kitą kūrinį dar ne visai teisingai ir pakankamai vertinau, pastebėjau, koks iš jo spinduliuoja žmoniškasis gyvumas. Pagaliau ir nebliko nieko, kas nebūtų verta pasižiūrėti ir patirti. Tada nebestebėjau, kaip daiktas padirbtas, bet vien tai, kas iš jo reiškiasi. Ir buvo apsčiai to, kuo gėrėtis galėjau.

Veikalų esmei prieiti lengvai pasisekė, kada vienos menininkės radau kelis kūrinius esančius šalia viens antro. K. Petrikaitės - Tulienės buvo net visi, išskyrus jos plakatus, vienur sudėti. Labai tai palengvina jų tūrį pergyventi. Kiekvienas meno veikalas atspindi savo kūrėjo sielą kitaip, ir tokiu būdu vienas kūrinys padeda nuodugniau prieiti kitojo tūrį. Kada veikalai yra išsklaidyti, reikia jo ilgiau ieškoti, ir, jį kiek nuvokus viename, eiti pas kitąjį, ir vėl grįžti ir naujai tirti. O manydamas jau visą jo grožį nujautęs, nuo kito ateidamas, matai, lyg jis blykstelėja dar visai kita, ligtol nepastebėta, spalva.

Taip ir teko žiūrėti ir stebėti vis lyg naujai pradedant. Pradžioje veikalų tūris ir gyvumas leidosi pagaunamas tik aplamai. Matėsi šventas rimtumas, visoks malonumas, skausmas, linksmumas ir net išdykavimas. Didžioji L. Berveltaitės šv. Jėzaus Širdies statula iškarto traukė dėmesį. Panašiai veikė ir D. Tarabildaitės Kūrybos Madona, toliau jos Žalčių Karalienė ir kiti

linksmos nuotaikos reiškėjai. Tada žymios pasidarė N. Luščinaitės įvairiausio pobūdžio statulėlės ir didis lipdybos kūrinys. Po to jau vėrė akį ir kitos rūšies meno veikalai.

Dažnai ir nuoširdžiai visą parodą pergyvenant, vis daugiau ryškėjo ypatingas veikalų prasmingumas. Visai aiškiai jautėsi, kad lyg būtų nutraukiamas šydas nuo moters sielos. Širdingas jos motiniškumas gyvai pasireiškia iš J. Jackevičiūtės Motinos, ypatingas iš S. Pacevičienės Kristaus gimimo, gyvas iš D. Tarabildaitės Motinos džiaugsmo ir iš kelių dar jos Motinų, liūdnas iš D. Tarabildaitės raižinio Motina, liūdnas ir iš O. Draugelytės vaizdo Vyro beieškant.

Kitos menininkės, gilai nujautusios įvairiausius žmonos pergyvenimus, viską apie tai skelbė. Lyg aušte aušo žiūrovui, kas pareikšta T. Kriaučiūnaitės Prieglaudos Mergaite, D. Tarabildaitės Piemenėlė, V. Šleivytės Sapnu ir vaizdu Šventą dieną namie pasilikus, A. Kizevičiūtės Šlavėja, B. Didžiokienės Lėlė, E. Steponaitytės Grėbėja. O kokį skaudų moters likimą vaizduoja M. Katiliūtė savo Nusivylusia Urte ir dar stipriau savo pačios atvaizdu! Vėl lyg mergaitės lemties simbolį rodo savo veikalėliu Mergaitė su Vėju, iš žibančio metalo, K. Petrikaitė - Tulienė. Apie kiekvieną tų veikalų ir veikalėlių galėtum visą ilgą rašinį parašyti. Tarsi iš širdies gelmių N. Luščinaitė jaudinančiai pareiškė kaip žmonelė - mergaitė myli net savo didį kryžių ir, puošia jį savo širdies žiedais, glaudžiasi prie jo.

Labai pastebėtina kokiu būdu šioje parodoje abiejų lyčių skirtumai ir santykiavimai atvaizduoti. Padaryta tai dažniausiai švelniu, bet labai reikšmingu drovingumu. K. Petrikaitės-Tulienės visai mažas Knygyno ženklelis rodo nuogą, augštą, į ją nusvirusį kryžių atsirėmusią žmonelę su knyga, kurią skaičiusi laiko nuleidusi žemai lyg susijaudinimą slėpdama, o nuogas žmogus asloje sėdėdamas ramus sau skaito. Mažas toks piešinėlis apsako daugiau kaip ilga kalba. Ir vėl N. Luščinaitės lipdybos kūrinys — Nemuno ir Neries Santaka primena Franso A. Rodino ir vokiečio M. Klingerio iš marmuro skaptuotus veikalus. Bet čia ypačiai giliai išreikštas visiškas moters atsidavimas ir kartu jos pritraukimas.

Giliausiai ir plačiausiai, rodos, moteriškasis nusimanymas apreikštas vaizdavimu senosios pasakos Eglės Žalčių Karalienės. Čia darė pastangas net trys menininkės: R. Lechavičiūtė kūrė raižinį, D. Tarabildaitė — statulą ir K. Petrikaitė — dažinį. Kaip retai kas ta pasaka nuneria giliai į moters asmenybės slėpiningumą, į jos likimą, jos laimę ir jos skausmus, Primena ir žydų šventraštį, kurs dar ir nuteisia moterį kaip žmonių nusidėjimo kaltininkę. Mūsų menininkės to nedaro, bet kiekviena savaip apie Eglę pasireiškia. D. Tarabildaitė parodo, kaip žalčiai lyg iš pažmoniškumo kyla, kitos dvi ją pažymi kaip valdytoją. K. Petrikaitė nušviečia visą Eglės gyvenimą net žydinčiu saulėtumu.

Labai daug buvo parodoje atvaizdų (portretų). A. Janulaitienės net šeši. Kaip gyvai žiūri į stebėtoją Kan. Prapuolenis! Ma-

niau, mudu vėl kartą pasikalbava. Toliau atvaizdais pasirodė B. Didžiokienė, O. Dubeneckienė, E. Idzelevičiūtė, M. Jurgelevičiūtė, M. Lapinskaitė, R. Matuzonytė - Ingelevičienė, Č. Percikovičiūtė, Z. Römerienė, J. Savzdravaitė, M. Žilevičaitė. Ir norėtum apie kiekvieną veikalą plačiau pasireikšti. Bet reikia tenkintis keliomis pastabomis. Neabejotina, kad moters akys ypačiai vyrų ypatumus iki paskutinių slaptybių prieina. O tą turbūt jie ir numano. Toliau kiekviena šių vaizdų kūrėja įrodo, kad moters veikalai yra nemažiau asmenybiški negu vyro. Kiekvienas šioje parodoje matomas atvaizdas aiškiai skelbė, kaip kiekvienos kūrėjos sielos atspalvis iš kiekvieno nuteplioto, ypačiai iš moteriškojo veido aiškiai švietė. Pasižymėjo man Z. Römerienės, M. Lapinskaitės ir Č. Percikovičiūtės šios rūšies kūriniai.

Dažnai tepliota ir Gamtos Tyla (Nature morte). Tokius vaizdus mažiau stebėjau. Žymus man pasidarė ypačiai Eug. Macytės žiedėklių vaizdas su slėpiningai glūdinčiomis žiedų ir lapų spalvomis.

Daugiausia gal buvo parodoje padairų (peizažų). Čia vėl moteriškumas aiškiai pasižymėjo. Menininkės, rodos, gyviau kaip paprastai atjaučia gamtos gyvumą ir jos gyvenimo slėpiningumą. Prisiminkime tų, kurios ir kitais veikalais apsireiškė, būtent, A. Didžiulytės Darželio Kampo, M. Gaidukevičiūtės Šešuovos, Z. Karnauskaitės, L. Kenskaitės vaizdų, T. Kriaučiūnaitės Lauko, G. Lurjytės, R. Matuzonytės vaizdų, A. Novickaitės, ypačiai jos Rudens atvaizdavimų, Č. Percikovičiūtės niuraus, lyg nelaimę pranašaujančio Pavasario paslapties ir A. Sirutytės Lūšnelės, kuri su visa jos aplinka lyg kokio laukimo nušviesta.

Ypatingai pasižymėjo M. Lapinskaitės Anykščių Piliakalnis. Jo tūris kaip kokio slėpiningo sapno reikšmė nuolat aiškėja, kada jis kartotinai stebimas. Kaip retai kiti veikalai čia apreiškia kūrėjos asmenybės savumus. O tai menui labai svarbu.

Dažnai prisimenant visų šios parodos kūrinių pergyvenimus, pastebimi ne vien apskritai moteriško žmoniškumo savumai, bet ir jų taurūs skirtumai. Menininkių dauguma yra lietuvės, bet vienakita ir yra kitatautė. O ir tai atsispindėjo iš jų kūrinių.

Savo skaudumu labai veikė žiūrovą Č. Percikovičiūtės Draugės Juditos atvaizdas. Veidas, kurs ten matyt su prie jo prisisiurbiančia demoniška šmėkla, lyg neapsakomą lemties kenksmumą reiškia. Jautrios žiūrovės, turbūt, susirgtų, į tą vaizdą žiūrėdamos. Seniau man tai kitur jau teko pastebėti. Vaizdo kūrimo jėga visuomet veikia stebėtoją, jeigu ji nors kiek yra stipri, o greičiau, kada ji kokios nesveikatos yra apraiška. Tūliems tada atrodo, kad tik tokie veikalai vertintini.

Labai reikšminga yra, kad žymi didžiausia kūrinių dalis šioje parodoje spindėjo gražia nuotaika, tikru sveikumu ir saulėtumu. Įžengęs į parodą, manai apgobiamas žiedus atskleidžiančio pavasario gamtos. Ir visa apmąstant, aiškėja, kad Lietuvos menininkų paroda gyvai skelbė lietuvių tautos pavasarį, kaip kad ji būtų nauja, labai skambi tos tautos daina.

G. JUODVALKYTĖ

Rudens nuotaika

Menu, kaip neseniai, rodos, vasara buvo.
Linko varpos; žiedai supavo drugelius.
Rytai būdavo giedrūs. Nes rasas nubraidydavom
Ir likimas vis mojo į mus.

Paskui — ėmė truputį gelsti lapai ant medžių.
Nes žinojom, kad saulė taip anksti nepabus.
Ėjome prieblandoje — susitikom likimą —
Jis toks liūdnas žiūrėjo į mus.

Visi lapai iškrito ir rytai taip išblankę,
Kažkas saulę išsinešė — išėjai kažkur tu
Tamsų vakarą vėl sutikau aš likimą
Jis man rūsčiai grūmojo pirštu.

Prisimenu, kaip žiūrovą veikė pirmosios lietuvių menininkių parodos, kurias suruošė K. M. Čiurlionis, A. Žmuidzinavičius, P. Rimša, Ad. Varnas, Kalpokas ir dar gal vienas antras. Reiškėsi tuokart vieni vyrai. O atitinkamo pobūdžio buvo jų ir kūriniai. Bet visus juos slėgė lyg tamsūs debesys, nors K. M. Čiurlionis kūrė kosminiu regėjimu, kurs augštai anapus paprastosios tikrovės sklandė. Lietuvių tauta tuomet buvo priklausoma. Dabar turbūt ir vyrų kūriniai atrodytų kitokie, skelbtų tautos nepriklausomumą.

Bet šis Lietuvos net 40 menininkių žygis reiškė dar daugiau. Jau tuo, kad žmonos atsistojo atskirai šalia vyrų, skelbta nauja tautos būtis, būtent, aiškus jos moters žmoniškumas. Bet tuo kartu pareikštas ir ne vien tautos nepriklausomumas, bet jau ir jos savingumas.

O tame glūdi visai ypatinga šios parodos reikšmė. Žmonos - moters yra aiškesnio tautiškumo asmenybės negu žmonės - vyrai. O kada jos atskleidžia sveiką, skaistų, žydintį savo žmoniškumą, tauta yra tikrai atsigavusi ir gali nuolat gyvėti, stiprėti ir tvirtėti.

A. Galaunienės moterų meno parodos atidarymo žodis

Lietuvių tautos istorijoje moterų vardams vietos nedaug teskiriama. Joje teužtinkame pažymėtus tik valdovų žmonių vardus. Blankiai ir šykščiai tekalbama mūsų istorijoje apie moterį lietuvę, aktyvią dalyvę įvairiausiuose tautos įvykiuose. Net populiariausius lietuvių vardus nebesupa legendos. Ir laukia jie sąžiningo nuodugnaus ištyrimo bei faktais paremto aiškaus įvertinimo. Juk lietuvė moteris taip pat skaudžiai išgyvendavo tėvynės garbės ir nelaimių laikus. Ir čia nežinomu vardu lietuvės poetės sukūrė tūkstančius mums paliktų liaudies dainų.

Lietuvė dailininkė savo skausmą ar džiaugsmą audė, mezgė, siuvinėjo įvairių formų turtingais raštais. Lietuvė dailininkė puošė šeimos židinius ir šventyklas. Ir jei istorijoje neužtinkame tokios dailininkės vardo, tai dėl to, kad jis žuvo kovų audrose ir gaisruose. Jei mūsų pilys ir šventyklos nebūtų sunaikintos, ne tik lietuvaičių vardai, bet ir jų kūrinių gražumas keltų džiaugsmą bei pasididžiavimą. Štai kodėl šiandien tegalime didžiuotis tik Birutės, legendarinės karžygės Gražinos, gabių politikių bei ryškių asmenybių Vytauto Didžiojo žmonos Onos, Sofijos Vytautaitės, Onos Jogailaitės, strategės narsios karės Emilijos Plioteraitės, vardais.

Jei mes neturėjome savų Vigée Lebrin, Angelikų Kaufmann, Marijų Collo bei Roza Hauneaur, čia kalta audringa ir nerami visos Lietuvos praeitis.

Lietuvos atgimimo arba aušros laikai plačiai pravėrė vartus lietuvei moteriai į visas gyvenimo sritis: poezijos ir literatūros stebuklų gelmes. Tik dailininkė lietuvė paliko nedrąsi ir tebebijanti žengti savarankišką žingsnį iš nežinomybės į savaimą šviesią kūrybinę ateitį. Pirmosios lietuvaitės dailininkės iki mūsų šimtmečio pradžios palieka, kad ir gabios, bet tik svetimų kūrinių interpretuotojos. Kūrybos pribrendęs savarankiškas darbas tepasidaro tik prieš Didįjį karą, 1910 m. p. Römerienė dalyvavo užsienyje bendroje dailininkų parodoje.

Nepriklausomoje mūsų tėvynėje lietuvės dailininkės spontaniškai išsiveržė į šią naują kūrybinę, moterų neužimtą sritį. Rengėjos džiaugiasi galėjusios suburti gana didelį mūsų moterų dailininkių skaičių. Kviečiame visus kartu su mumis pasidžiaugti menininkių laimėjimais.

Moterų Talkos Komitetas su dailininkėmis

Sėdi iš kairės į dešinę: *O. Vaitonytė* (komiteto reikalų vedėja), dail. *Dubeneckienė - Kalpokienė, E. Starkienė* (sekretorė), *P. Raulinaitienė* (II vice-pirm.), *A. Vailokaitienė* (pirmininkė), *A. Galaunienė* (I vice-pirm.), *O. Pakštienė* (iždininkė) *E. Šklėrienė* ir *Z. Römerienė*. Antroje eilėje dailininkės: *R. Matuzonytė - Ingelevičienė, N. Luščinaitė - Žiurenkovienė, L. Kenskaitė - Šaltuperienė, A. Novickaitė-Gaučienė, K. Petrikaitė - Tulienė, A. Janulaitienė, I. Jackevičiūtė-Petraitienė, A. Didžiulytė - Kazanavičienė, S. Pacevičienė, Idzelevičiūtė, M. Lapinskaitė.* Trečioje eilėje dailininkės: *J. Trečiokaitė, E. Macytė-Mikšienė, V. Tarvydaitė, Br. Bakutytė, Z. Karnauskaitė, Č. Percikovičiūtė, V. Šleivytė, E. Vaškevičiūtė* ir *G. Lurjytė.*

EL. NORVILIENĖ

Parodos organizavimas ir pasisekimas

Spalių mėn. 10 — 15 d. Kaune Lietuvių — Prancūzų Draugijos patalpose buvo atidaryta pirmoji Lietuvos moterų dailininkių paroda. Parodą globojo p. Sofija Smetonienė. Ją surengė Katalikių Organizacijų Sąjungos — K. O. S. Moterų Talkos Komitetas, kurį sudaro: pirmininkė A. Vailokaitienė, vice-pirm. A. Galaunienė ir P. Raulinaitienė, iždininkė O. Pakštienė, sekretorė E. Starkienė ir reikalų vedėja O. Vaitonytė. Parodai rengtasi nuo ankstyvaus pavasario. Kviesta dalyvauti visos Lietuvos menininkės. Dauguma į kvietimą atsiliepė su džiaugsmu, kad moterys menininkės turės progos pasirodyti atskira paroda. Bet buvo ir tokių, kurios su dideliu abejojimu pasiliko iš šalies stebėti, kas iš to išeis ir ar mūsų menininkės turės kuo pasirodyti... Tos apsivylė... Parodoje dalyvavo 40 menininkių, išstatyta 296 kūriniai. Patalpų ankštumas neleido parodos sutvarkyti taip, kaip buvo norima. Prisiėjo sutvarkyti taip, kaip tilpo. Parodos jury komisija, kurią sudarė: Z. Römerienė, E. Šklėrienė, O. Kalpokienė, J. Petkevičienė, D. Tarabildienė, V. Šleivytė, A. Galaunienė ir O. Pakštienė, prieš parodą įdėjo daug darbo, kol visus darbus peržiūrėjo ir padarė jų atranką, tinkančią parodoje išstatyti. Darbus išstatant buvo atsižvelgta į parodos tikslą — duoti galimybės pasireikšti kiekvienai Lietuvos menininkei, kuri pradėjo savarankiai dirbti meno srityje, tokiai, kokia ji yra. Tad nestebėtina, kad ir silpnesni darbai rado vietos parodoje. Moterų Talkos Komitetui ir pačioms menininkėms ypačiai rūpėjo, kaip visuomenė reaguos į tas moterų pastangas ne tik sa-

---

Moterų parodos rengimo komiteto, dalyvaujančių parodoje dailininkių vardu nuoširdžiai dėkoju brangiai ir gerbiamai poniai Sofijai Smetonienei už mūsų pastangų ir darbų globojimą bei malonų jiems pritarimą. Labai gaila, kad aplinkybės neleidžia gerb. poniai S. Smetonienei, taip pat p. A. Vailokaitienei, Moterų Talkos Komiteto pirmininkei, kartu išgyventi šį istorinį moterų gyvenimo įvykį. Dėkojame ponui Švietimo Ministeriui už mums suteiktą moralinę ir medžiaginę paramą, Kultūros departamento direktoriui p. Sobliui už įvertinimą ir prijautimą, jury komisijai už didelį darbą atrenkant parodai paveikslus. Ačiū visiems, šiokiu ar tokiu būdu mums padėjusiems palengvinti parodos surengimą.

vaimingai kurti, bet atskirai ir pasirodyti. Tai buvo tam tikra šį rudenį, ir iš visó Lietuvos gyvenime, naujenybė. Parodos atidarymas, sutraukęs tikrai rinktinės mūsų šviesuomenės skaitlingą būrį, tarytum žadėte žadėjo jos gerą pasisekimą. Atidaromąją kalbą pasakė Moterų Talkos Komiteto vice - pirm. A. Galaunienė. Susilaukta sveikinimų. Moterų Talkos Komiteto pirmininkė A. Vailokaitienė raštu sveikindama labai apgailestavo , kad dėl svarbių priežasčių, nesuspėjo sugrįžti Kaunan ir prašė priimti jos nuoširdžiausius sveikinimus visoms menininkėms — parodos dalyvėms ir linkėjo, kad ši moterų meno kūrinių paroda įsąmonintų visuomenę, kad Lietuvos moterys sugeba mene gražiai ir savaimingai pasireikšti. Čiurlionies Galerijos Komisijos ir Galerijon įgyjamiems meno kūriniams jury pirmininkas Paulius Galaunė taip pat sveikindamas raštu pareiškė, kad šią parodą nelaiko lietuvės dailininkės egzaminu, kurį ji jau seniai yra išlaikiusi. Greta kitų dailininkių kūrinių Čiurlionies Galerijoje yra Didžiokienės, Katiliūtės, Römerienės ir Tarabildienės kūriniai. Mūsų kukliame meno gyvenime, tai esąs aukščiausias menininko pripažinimas. Žodžiu sveikino kultūros departamento direktorius V. Soblys, L. Moterų Tarybos vardu Pr. Pikčilingienė, Dailininkų Draugijos pirmininkas Vizgirda, menininkių, dalyvaujančių parodoje, vardu padėkojo už parodos organizavimą V. Šleivytė.

Parodą aplankė ir į lankytojų knygą pasirašė Respublikos prezidentas Ant. Smetona, ponia Sofija Smetonienė, švietimo ministeris J. Tonkūnas, p. Tonkūnienė, p. V. Lozoraitienė, Prancūzų ministeris Dulongas, Estų ministeris Öpikas, Anglų ministeris Prestonas, Vysk. Būčys, Vysk. Reinys, V. D. Universiteto rektorius prof. M. Römeris, karo muziejaus viršininkas gen. Nagevičius, V. D. kultūros muziejaus direktorius P. Galaunė, Meno mokyklos direktorius Ign. Šlapelis, rašytojas Vydūnas ir daug kitų žymių žmonių, kurių visų suminėti nėra galimybės. Parodą aplankė per 3.500 žmonių. Ekskursijų buvo 52. Daugiausia ekskursijų buvo mergaičių gimnazijų mokinių, be to, buvo ekskursijos studentų, šaulių, valdininkių, fabrikų darbininkių. Kelios ekskursijos buvo iš provincijos.

Paroda domėjimosi ir lankytojų gausumas moraliai labai parėmė mūsų menininkes ir parodos organizatores. Nemaža kūrinių parduota. V. D. kultūros muziejus nupirko: A. Kizevičiūtės — „Žvejai" (grafika), C. Percikovičiūtės — „Draugė Judita" (aliejaus), D. Tarabildaitės - Tarabildienės — „Kūrybos madona" (skulptūra), V. Tarvydaitės — „Motina" (medžio raiž.).

Privatūs asmenys nupirko iš viso 52 kūrinius: keramikos — 16, skulptūros — 8, tapybos — 19, grafikos — 6, metalo — 3.

Be to, menininkės dr. Vydūnui, kuris iš Tilžės specialiai buvo atvykęs į parodą, padovanojo 4 meno kūrinius. Žiurenkovienė padovanojo skulptūrą „Mergaitė prie kryžiaus", Lapinskaitė „Anykščių piliakalnis" — aliejinė tapyba, Petrikaitė - Tulienė „Mergaitė su vėju" — metalas ir Bakutytė keramikos vazą.

Lankytojų gausumas ir parduotų kūrinių skaičius geriausiai už viską kalba, koks buvo susidomėjimas, ir pasisekimas pirmosios Lietuvos moterų meno parodos.

ALDONA ALYTIENĖ

Moterys kovoje su piktu

(Kovos su nusikaltimais propagandos proga).

Dabar jau nebe tie laikai, kada moteriai pakakdavo apsiriboti vien tik savo šeima ar paskęsti kasdienėse smulkmenose. Šiandien pats gyvenimas kelia kitus reikalavimus, kitus uždavinius. Yra reikalų visuomenėje, į kuriuos moteris, ypač inteligentė, neturi teisės žiūrėti pro pirštus, tuo labiau, jei tie reikalai sukelia pasibaisėjimą ir tiesioginiai paliečia moteris. Tai pikto ir nusikaltimų pasireiškimas krašte.

Ne vienai, gali būti, bus ir neįtikėtina naujiena, kad moterys Lietuvoje sudaro apie 25 % bendro nusikaltusių ir nusižengusių asmenų skaičiaus ir, kas svarbiausia, šis nuošimtis, kaip iš paskutiniųjų keletos metų statistikos duomenų matyti, nerodo tendencijos mažėti. Šitokie duomenys neabejotinai turi sukelti visuotinį moterų susirūpinimą ir aktyvias jų pastangas kovoti su tais pikto darbais.

Geriausia priemonė kovoti su piktu yra visuomenės perauklėjimas, jos atnaujinimas ta prasme, kad ji jaustų pareigą pasižymėti tik gerais, padoriais veiksmais. Reikia taip nuteikti, įtikinti žmones, kad jie patys vengtų visų tų darbų, kurie gali turėti bent šešėlį pikto. Jie turi gerai žinoti, kad piktas iš kurio kyla nusikaltimai, pasireiškia jų pačių tarpe, darydamas ne kam kitam, bet jiems patiems, o kartu ir valstybei pavojų.

Kovoti su piktu moteris inteligentė gali kiekviena proga: organizacijose, susirinkimuose, visokiuose, net ir privačiuose, pasikalbėjimuose, šeimose ir visur kitur. Daugelis jau ir dabar dalyvauja saugojančiose nuo tam tikrų pikto padarinių organizacijose, sakysime, abolicijonisčių, mergaičių globos organizacijose, bet tai tik maža moterų dalis. Reikėtų, kad į panašias organizacijas dėtųsi visos moterys. Taip pat negalima manyti, kad prieš piktą esą neįmanoma varyti propagandos kito tipo organizacijose. Pakanka tik noro turėti, o ištarti tuo reikalu vieną kitą žodį galima visur. Galėtų net kiekviena organizacija bent kartą per metus vieną susirinkimą skirti specialiai kovai su piktu. Tokie susirinkimai turėtų įvykti miestuose, miesteliuose ir kaimuose, kur tik yra vienos ar kitos organizacijos padalinys. Apskritai imant, moterys inteligentės savo misijai kovoti su piktu turėtų atrasti ir išnaudoti visus galimumus.

Dažnai girdėti nusiskundimų, kad mūsų šviesuomenė vengianti kaimo, kuris pasiilgęs nuoširdžių patarimų visais gyvenimo klausimais. Jei taip yra, tai jau negeras reiškinys. Todėl moterys,

švenčių ar atostogų metu, turėtų nepagailėti vienos kitos dienos paskirti ir kaime pabuvoti. O mūsų svečiavimasis kaime gali atnešti nelauktai gražių rezultatų, nes yra gera proga nejuntamai priversti nors ir paprasčiausią kaimietį pasibjaurėti ten vyraujančiais pikto reiškiniais.

Neturi būti užmiršti ir miesto darbininkų sluoksniai, į kuriuos piktas ypač stipria srove liejasi. Jis sustabdyti nebūtų sunku, jeigu tik nevengtume dalyvauti jų organizaciniame sąjūdyje. Bet įsitikinkime, kiek į jų susirinkimus atsilanko inteligenčių moterų? — Atsilanko kai kada viena kita, bet tik kaip retenybė. Vadinasi, darbininkai ryžtasi siekti gerumo viršūnės, bet, deja, be mūsų pagelbos. O ar čia mūsų misija negali turėti pasisekimo? Ar mūsų organizaciniams ir visuomeniniams tikslams realizuoti šis luomas nereikalingas? Čia ir yra tas opusis klausimas, reikalaująs didelio mūsų susidomėjimo.

Didelį darbininkų nuošimtį sudaro mergaitės, kurių iš tikro jau nereikėtų užmiršti. Joms apsaugoti nuo žalingų įtakų galima būtų įsteigti net atskira darbininkių organizacija, kuri plačiai galėtų apimti jų kultūrinius ir profesinius reikalus. Tokios organizacijos koordinacinė atsakomybė tektų pasiimti moterims inteligentėms. Čia galėtų būti darbininkės tinkamai auklėjamos, šviečiamos, ypač akcentuojant dorovinį klausimą. Dorovinis klausimas pabrėžiamas dėl to, kad nedorovingumas masiniai žudo asmenybes.

Plečiasi prostitucija, pavainikiai kūdikiai žudomi, blogoji liga plinta, tatai rodo, kad mūsų mergaičių doros reikalai prastai stovi. O doros netekusios mergaitės nėra ir negali būti atsparios piktam, kuris, nenuostabu, ne vieną nuvedė net iki kruvinų nusikaltimų. Jei praėjusiais metais buvo nužudyta 80 pavainikių kūdikių ir įvykdyta 153 gemalo sunaikinimai, tai yra skaudus faktas, skatinąs neatidėliotinai susirūpinti mergaitėmis.

Reikia kas nors daryti ir toms moterims, kurios dedasi esančios inteligentės, tačiau savo elgesiu toli gražu negali susilyginti ne su padoria bemoksle. Nepaslaptis, kad yra tokių moterų, kurios kartais leidžiasi į piktą žaidimą, imdamos girtuokliauti, ištvirkauti, šeimos turtą eikvoti ir kitais slidžiais keliais eiti. Jos su tuščiais savo prabangos bei puošimosi reikalavimais kartais priverčia vyrus griebtis net išeikvojimų. Kadangi šitoks jų elgesys, teršiąs pavyzdingų moterų vardą, gali taip pat skaudžiai atsiliepti visuomenėje, tai tektų ieškoti kokių nors priemonių, kurios priverstų jas pasitaisyti.

Yra daug pikto veiksnių, bet nemažiau ir priemonių su juo kovoti, kurių išskaičiuoti net nėra reikalo, nes šių laikų moteris inteligentė orijentacijos turi pakankamai. Tik reikia aktyvaus vieningo darbo, įtraukiant į šią taip reikalingą — kovoti su piktu — misiją visų profesijų moteris, kurios, žodžiu ir raštu, atviromis širdimis eitų į visuomenę, vykdydamos jos pačios gelbėjimo akciją.

Kai jaunystėje nukrypstama nuo tikrosios gyvenimo prasmės ir stengiamasi įtikti pasaulio skoniui, jo norams, paskui ilgai ir atkakliai reikia kovoti, kad vėl patektum į tikrąjį tiesos kelią.

Henry Bordeaux

NAMŲ ŽIDINYS

JOLAN GERCHY

Pabučiavimas

Verutė suruošė didesnę arbatėlę. Buvo švenčiama jos dvidešimtasis vardadienis.

Kada buvo patiekti saldūs valgiai, atsistojo trupučiuką koketė Ernesta ir šaukė su kiaušinių putomis:

— Halo! Parduodamas pabučiavimas? Kas siūlo daugiau? Pirmas — antras — trečias!

Mažiau dvasingieji žmonės tuoj subruzdo ir pritarė kvietimui. Tuojau kalba užsimezgė apie tikruosius pabučiavimus, o „putų bučkis“ greitai buvo pamirštas.

Erzindamas jaunas vyriškis atsiliepė:

— O kiek kainuoja tamstos tikras pabučiavimas?

Ernesta patraukė pečiais.

— Greičiausiai nieko, bet čia priklauso nuo mano pačios nuotaikos.

— Ar tamsta jį taip vertini?

— Labai didelės reikšmės aš jam nepripažįstu.

Verutė pasižiūrėjo į ją rimtai.

— Aš laikau pabučiavimą, o ypatingai pirmąjį pabučiavimą, labai dideliu daiktu.

Ernesta garsiai nusijuokė:

— Pirmasis pabučiavimas! Kur jis yra? Aš buvau vos penkiolikos metų, kai pirmą kartą pabučiavau.

— Galėčiau paklausti, nuo ko tamsta jį gavai? — teiravosi jaunas ponas.

— Būk ramus tamsta, tik ne nuo savo motinos!

Į kalbą prisidėjo dar vienas jaunas vyras su savo pažiūromis ir tarė:

— Juk tai nieko ypatingo, jei jauna mergaitė ir jaunas vyras pasibučiuoja. Šiandien prie to taip priprasta, veik kaip prie rankos paspaudimo.

Verutė pažiūrėjo į jį rimtai.

— Ir jei tamsta kada nors norėsi vesti mergaitę, kurią mylėsi, ar nebus tamstai svarbu, kad ji pirmą kartą pabučiuotų?

Jaunuolis pasiraukė ir atsakė:

— Iš tikrųjų, gražu, labai gražu, jei nuotaka pirmą kartą savo sužieduotinį pabučiuoja. Pagaliau tai nieko nereiškia, ar ji ką nors bučiavo ar mylėjo, tik svarbu, kad ji „dabar" mane mylės.

— Taip, taip! — šaukė keletas balsų.

— Tegyvuoja dabartis! Kas rūpinasi praeitimi?

Pasigirdo tvirtas vyresnio vyro balsas, kurs lyg šiol nedalyvavo pašnekėsyje.

— Jūs pamirštate, kad dabarties šaknys praeityje. Ir jeigu šitos šaknys tuščios ir sugadintos, jos niekada neišaugins sveiko ir gražaus medžio.

— Bet gyvenimas negali būti pražudytas dėl poros pabučiavimų! Čia dar nieko nėra nemoralaus. Malonus gestas ir viskas.

— Ne, ne drauge, — tęsė toliau rimtasis balsas, — pabučiavimas nėra tuščias gestas, po juo slepiasi jausmai. Motinos pabučiavimas yra kitoks, kaip seserų ir draugo, o pabučiavimas tarp jauno vyro ir mergaitės vėl yra kitoks. Šitam pabučiavimui turime duoti didelę reikšmę. Jei gali būti ryšys dviejų sielų visam bendram gyvenimui, nereikia pamiršti šio antspaudo, kitaip jis nustoja savo vertės!

Visi tylėjo. Tada prabilo Verutė lėtu, veik nusižeminusiu balsu:

— Aš manau, kad vyrams pabučiavimas neturi tokios reikšmės, kaip mums mergaitėms. Iš tikrųjų aš to nežinau. Galbūt ir ne visoms mergaitėms. Bet man pavyzdžiui, ne. Galėčiau beveik tvirtinti, kad dauguma mano, kaip aš.

Aš girdėjau dažnai pajuokiančių pastabų, kad romanai, parašyti jaunoms mergaitėms, visada baigiasi, kad vyras mergaitę paėmė į savo rankas ir pabučiavo. Šia pabaiga ir baigtas romanas, lyg nebūtų jokios tąsos. Bet ši pabaiga mums turi aiškią tiesą, tik mums vienoms taikomą.

Aš tikiu, kad tikras, laimę žadąs pabučiavimas yra galas mergautinio gyvenimo. Lig tol yra tik laukimas ir ruošimasis. Miegančios karalaitės likimas, laukiant savo princo. Jis pasirodo jai sapne vienintėlis, ir pirmasis pabučiavimas ją prikelia naujam gyvenimui. Kaip būtų gražu, kad kiekviena mergaitė, kai pasirodys jos išrinktasis princas, galėtų jam pasakyti: „Žiūrėk, tai tik tau vienam priklauso". Ir karalaitis paima dėkodamas tuos turtus ir savo pabučiavimu pasižada juos saugoti...

Verutės malonus liūdnas balsas dar tyliai skambėjo kambaryje, kaip sidabrinis varpelis. Ciniškas juokas dingo jaunuolių lūpose, kurios tuojau uždegė raudonai visą veidą. Nors niekas negali pažvelgti į jų sielas, bet jų veidas rodo didelį gailesį dėl pirmo pabučiavimo, kurį jos pačios tikrai nežino, kam dovanojo.

Šio pirmojo pabučiavimo himno burtai vos nutilo, kai kambarin įžengė Verutės teta, jos motinos sesuo, rašytoja. Ji lengvai valdė plunksną ir jos raštai pilni dvasinės gyvybės ir turtingumo. Būdama jau penkiasdešimties metų buvo jaunuoliškos dvasios, todėl labai mėgo jaunimą. Jie nepastebėjo jos įeinančios, nors ji geroką valandėlę stovėjo kambario gilumoje. Ji ranka mostelėjo jaunuoliams pasilikti savo vietose ir jos balsas aiškiai skambėjo kaip burtas.

— Žinoma, kad pabučiavimas nėra tuščias gestas. Net šis paprastas kasdieninis rankos paspaudimas žmones supurto lengva elek-

tros srovelė. Po pabučiavimo ir ilgisi mergaitė jaunikaičio, o jis mergaitės, nors prieš tai jie buvo visai svetimi. Jei pabučiavimas neturėtų nieko dvasiško, nereikėtų po jo ilgėtis. Nuo jo krinta sielos skaistumui šešėlis.

Nesakykite, kad šis skaistumas nieko neliečia, o tik jus. Jei du jaunuoliai: mergaitė ir jaunikaitis susitaria, jie Dievo akivaizdoje pasižada, nors nesąmoningai, jam tarnauti. Paskui kiekvienas jų laukia, kada ateis laikas, kai bus sakoma: tėve... motina! Jūs, modernusis jaunime, taip dažnai apie pirmą pabučiavimą tarp savęs kalbatės, man atleisite, jei kiek nuo šios temos nukrypsiu.

Jūs, mano mieli, apskritai klaidingai suprantate jungtuves, vadinas, jose paslėptus dieviškus siekimus. Jūs manote, kad moterystė yra tik susitikimas dviejų žmonių — rasti savo žemišką laimę. Viena, kad vedybos nėra sau tikslas, tik priedermė, priedermė dalyvauti amžiname kūrime. Per moterystę, taip sakant, žmogus tampa dalininku stebuklingojo kūrybos darbo. Didesnė dalis žmonijos įvairių egoistų, išlepėlių, smaguriautojų nusikratytų šitos atsakingos —naštos pasiimti sau ant savo pečių tokį sunkų, vos pakeliamą uždavinį, jei Dievas nebūtų apvilkęs jų jausmus tais gražiaisiais rūbais, kuriuos mes „meile“ vadiname, dėl kurių pamirštami visi sunkumai ir vargai.

Kregždė nesigraužia ir nefilosofuoja, tik atlieka savo priedermę gražiai, tyliai, paprastai, aiškiu kūrėjo įsakymu lipdo sau lizdą. Ne sau, bet savo vaikams. Žmonių pora, kai jie sukuria savo šeimą, taip pat suka lizdą ir stato namus būsimai kartai. Liūdna, kai pamirštama Dievo mintis ir rimčiausia tikrovė imama, kaip žaislas. Žaislas, kuriuo gali būti suterštas lizdas ir žmogus.

O vis tik kūdikis, kiekvienas kūdikis turi teisę reikalauti šeimos, motinos ir tėvo, skaistumo. Jis turi teisę, kad jį liestų tik tos motinos lūpos, kurios tik jo tėvą bučiavo.

Tik pagalvokite apie savo motiną! Kokiu jausmu jūs priimtumėte jos pabučiavimus, kurių taip karštai ilgitės, jei žinotumėte, kad jaunystėje ji dalino juos, kaip rankos paspaudimus!

Ir klausyk, mano jaunuoli, suprantama, turi teisę apginti laisvą bučiavimą. Bet ką tu pasakysi, kad dar neseniai prieš mane ėjo jauna porelė, arti susiglaudus, sustodama bučiavosi, ir mergaitė buvo labai panaši į tavo seserį Elzę.

Jaunuolis pašoko, savo susijaudinime visai pamiršęs šiek tiek susivaldyti, liepsnojančiomis akimis sušuko:

— Tai netiesa! Mano sesuo nieko nebučiuoja. Įrodykite, kad tai buvo Elzė.

Ponia nusišypsojo, kiek suminkštėjus:

— Ak taip! Tuo atveju, jei pabučiavimas liečia tikrą seserį, jis nėra jau toks bevertis! Aš tave galiu nuraminti. Aš tą porą tik dėl to pakartojau, kad įrodyčiau, kad ten buvo ne Elzė. Man buvo reikalingas toks pavyzdys.

— Bet tau, mano jaunuoli, tebūna garbinga pareiga savo seserį paimti savo globon. Jūs kiti galite iš jo pasimokyti, kad ir brolis turi teisę reikalauti savo sesers skaistumo, žinoma, dar labiau to

gali reikalauti kūdikis iš savo tėvų. Ar taip nebūtų, kad jis norėtų juos apginti?

Visiems tas pats matas. Jei jūs to iš savo mylimųjų reikalaujate, reikalaukite ir iš savo draugų. Jauni vyrai turėtų pagalvoti, būdami su mergaitėmis, apie savo motinas ir seseris, privalėtų apginti kiekvieną jauną mergaitę, kad nebūtų pažeistas jos kuklumas.

Pagaliau neimkite dalykų taip nuogai, kaip linkusi daryti moderni jaunuomenė, kuri visai nepaiso padorių papročių. Jūs kaip matote, kiekvienam yra brangus vidujinis skaistumas, galėčiau net tvirtinti, kad kiekvienas jo ilgisi. Gyvenime kiekvienam ateina valanda, kad į nieką neatsižvelgdamas, karčiomis ašaromis apraudoja kūno ir dvasios nekaltybę. Ir tas priklauso prie mūsų sielos skaistumo, kad mes ne taip dažnai apie pirmąjį pabučiavimą kalbėtume, nes jis primintų kiekvienam jo individualius pergyvenimus. Namie, kada jūs turėsite valandėlę laisvo laiko, pagalvokite, ar jūs sutiksite su mano nuomone...

Bet dabar gana kalbėti. Eikite į saloną, ten laukia jūsų muzika ir šokiai.

Jaunimas lėtai pakilo susimąstęs, vienas paklausia:

— Ponia, ar šokiuose nieko nėra blogo?

Ponia nusijuokia ir papurto galvą:

— Bet, lyg jūs manęs nepažįstate, lyg kas labiau myli jaunimą, kaip aš? Buvau ir aš kada jauna ir labai gerai žinau, kaip traukia jaunimą prie judėjimo ir ritmo. Prie muzikos šis judėjimas harmoniškas ir ritmiškas. Šokis yra gražiausia išraiška jaunuomenės gyvenimo džiaugsmo. Šokis nepateisinamas, kaip sau tikslas.

Bet labai, turiu pripažinti, kad to šių dienų šokiuose nematau. Dabar vis einama prie to, kad jauni žmonės, intymiai susiglaudę, išpildo įvairias lankščias figūras. Jūs turite man atleisti, jaunieji draugai, bet tik valsas tinkamai išreiškia gyvenimo džiaugsmą ir jaunystės žaismą bei svajingumą. Valsas vėl ateina madon, nors kita forma. Džazbando karštis vis labiau atslūgsta, šis nekultūringas „šokis“ tėra vien apsikabinimas.

Dabar eikite šokti. Bet šokite, tik kad pasišoktumėte. Neieškokite jokio flirto jame, į savo partnerį žiūrėkite tik kaip į gerą ar blogą šokiką. Jei nepamiršite, kad tikras šokimas pralinksmina ir gerai nuteikia, jei jūs šito jausmo neturite, jūs nepažįstate tikrojo šokio džiaugsmo.

Šokti galima padoriai ir nepadoriai, taip lygiai ir gyventi. Ir šis padorumas ir nepadorumas ir yra mūsų gyvenimo laimės raktas.

Vertė *Iz. Matusevičiūtė*

Niekas niekas nežino, ką kartais iškenčia viena siela, kol šaltas kapas jos skausmą pridengia. Ar ne dėl to taip daug baisių legendų pasakojama apie kapus? Argi ten paslėptas skausmas negali išjudinti juos slegiančių sunkių akmenų?

O žmonių širdys būna kartais kietesnės ir už akmenis.

EM. PETRAUSKAITĖ

Mados reikšmė

Į išorinę žmogaus išvaizdą ir, bendrai, į apsirengimo meną, ir į madą yra įvairiai žiūrima ir manoma. Gal būt dėl to pas mus šioje srityje vyrauja toks didelis nevienodumas: greta labai elegantiškų paskutinės mados tualetų yra labai paprastų ir net apsileidusių. Ypatingai išsiskiria ir ryški dvi grupės.

Viena grupė moterų labai mažai dėmesio kreipia į savo išorę vien tik dėl to, kad lyg laiko permaža rūpintis „tokiais smulkiais, paprastais dalykais", kad permaža tam turinčios laiko, tuo būdu net prieidamos kraštutinumų — apsileisdamos. Antroji grupė siekia kito kraštutinumo, laikydamos drabužius ir savo išvaizdą tarsi didžiausiu gyvenimo tikslu, tuo būdu pasidarydamos tuščiomis ir net pliuškėmis. Labiau į šias abi šališkas grupes įsistebėję matome, jog kiekviena iš jų turėdamos blogų privalumų, turi šiek tiek ir racijos.

Apsileidimas koks ir kur jis bebūtų, yra nepateisinamas dalykas. Visuomeniniame gyvenime išviršinis apsileidimas neša žmogui net ir nuostolių, nes visur, kur apsileidęs žmogus pasirodys pirmą kartą, sudarys apie save blogą nuomonę ir nepasitikėjimą. Juk pirmiausia pamatoma, kaip pats žmogus „išrodo", o tik toliau jį pažinę pamatome jo išmintį, protą ar gerą širdį. Pirmas įspūdis tarsi užhipnotizuoja, turėdamas didelės įtakos ir vėlesniame žmogaus pažinime.

Visą savo energiją ir mintis skirti vien tiktai drabužiams ir papuošalams nepateisinamas ir liūdnas reiškinys. Tai jau antras kraštutinumas. Puošimasis tai viena iš moters silpnybių, bet yra tokių, kurios moka surasti „aukso vidurėlį". Puošiasi visų tautų moterys ir visais laikotarpiais. Senovės lietuvės rengimosi grožį labai vertino ir brangino. Skrynios būdavo prikrautos įvairiaspalvių, raštuotų sijonų, žiurstų, skarų, skepetaičių, siuvinėtų bliuzelių ir t. t. Tai buvo ne tik turtingumo ir nagingumo pažymis, bet ir gražaus rengimosi menas.

Gyvenimas neturi perdaug malonumų ir dėl to visai išsižadėti šio nekalto malonumo — gražiai ir tvarkingai apsirengti bei, esant galimumui, truputį pasipuošti — lyg ir nevertėtų. Juk, mes moterys, būdamos pačios apsileidusios — pilkos, padarytume ir visą aplinkumą, gyvenimą pilkesnį. Garbinti grožį ir pačiam nesistengti būti gražesniu, būtų tas pats, ką kitiems pasakoti apie tiesą, o pačiam meluoti. Kai kas puošimosi malonumą bando rišti su nekuklumu. Viskas gera ir gražu, kas nėra perdėta, kas yra savo vietoje. Ir lietuviška patarlė sako: kas perdaug, še lauk. Lietuvaitės dažnai esame perdėtai kuklios ir dėl to neretai mūsų pačių tėvynėje visokios kitatautės ir atėjūnės mums lyg ir užeina už akių ir prieš mus didžiuojasi. Ar tik ne dėl to, kad jos yra drąsesnės ir akiplėšiškesnės. Vienas mūsų žymiųjų sportininkų kartą rašė apie lietuvaites, iškeldamas mintį, kad joms reikia labiau „išsitiesti ir pakelti gal-

vas"... Tas mūsų „susilenkimas", permažas į save dėmesio kreipimas, neva kuklumas, ar nėra tik apsileidimo ir ne elegancijos pažymys?

Ką bendra turi elegancija su tuščiu pliuškiškumu bei blizgučių pamėgimu ir su apsileidimu? Juk elegancija tai yra gražus susijungimas didžiausio paprastumo su skoningu meniškumu ir darnumu, — yra inteligentiškumo žymė. Eleganciją taip pat tenka skirti ir nuo taip vadinamo pikantiškumo, kur mažas neatsargus perdėjimas yra labai rizikingas.

Norint gražiai — elegantiškai apsirengti, tenka skaitytis ir su mada. Kas gi yra mada, jei ne gyvenimo laiko papročiai ir bendras tam tikros visuomenės vienu klausimu nusistatymas. Nekreipdamos dėmesio į tai „kas priimta", lyg rizikuojame būti originalais arba būti palaikytos atsilikėlėmis, tuo bereikalingai, o kartais ir kenksmingai, atkreipdamos į save dėmesį. Nesilaikymas bendrų nuostatų išskiria mus iš kitų tarpo ir kartais padaro juokingomis.

Paprastai mada iš karto šuolių nedaro, bet keičiasi su perėjimais, dėl to yra galima prie jos prisitaikyti. Ryškūs ir charakteringi mados bruožai pasireiškia drabužių kirpime ir detalėse. Dėl to, ypač turint mažiau drabužių, svarbu daryti juos geros medžiagos, gerai pasiūtą. Gerą drabužį visados ir apsimoka ir galima pertaisyti ir jį dėvėti net kelis metus. Nusiskundžiama, kad siuvėjos nemėgsta pertaisinėti senus drabužius. Žinoma, jei joms duosime tik seną rūbą pertaisyti, jos susirauks ir gal atsisakys, bet jei mes turime siuvėją, kuri mums nuolatos siuva, ji visados mielai, reikalui esant, ir persiuva — pataiso.

Didžiausia bėda ir tiesiog nesąmonė yra su skrybėlėmis. Jos keičiasi kas sezoną ir pas kiekvieną ponią ar panelę per kurį laiką jų prisirenka nemaža krūva ir, deja, nei jų vaikam nei kur kitur nepritaikysi. Tiesa, čia praktiškesnės ponios surandą išeitį — neša pertaisyti. Bet čia pertaisinėti galima ir apsimoka tik labai geros medžiagos. Pas mus tiesiog trūksta įstaigos, galime ją pavadinti krautuve ar dirbtuve, kuri galėtų čia padaryti „biznį", supirkdama šį atliekamą daiktą. Juk jį būtų galima daug kam sunaudoti, ar net iš tos atitinkamai perdirbtos medžiagos galima gaminti vėl madnias, kad ir mažesnės elegancijos skrybelaites, kurioms pirkėjų visados atsirastų. Vokiečiai tikriausiai šioje srityje ką nors padaro.

Mada, būdama ne tikslas, bet tik priemonė, paįvairina gyvenimą, priduodama jam naujų atspalvių ir niuansų ir tarsi ieško naujų formų grožiui ir laiko dvasiai pasireikšti; ji yra išviršinis kultūros veidrodis, dėl to negali būti paneigiama. Kas seka gyvenimą, tam ji nesudaro jokio sunkumo, nei rūpesčio. Sekant kas ir kaip priimta ir daroma, įgimtas ar išlavintas skonis bei inteligencija savo padaro — sujungia paprastumą su mada ir iš to gaunasi žavi elegancija.

E. R.

Kaip atnaujinti senas vakarines sukneles

Nors šiais metais medžiaga kiek keičiasi, t. y. įeina madon lygios švelnios medžiagos, bet be abejojimo racionalu ir šiemet dėvėti pernykštę vakarinę suknelę, tik pravartu jai duoti naują išvaizdą. Jei suknelė labai nusibodo, tai nukirpus bliuzelės viršų, ku-

Nukirpti suknelės pečiai ir uždėta pelerina

ris labiausiai išeina iš mados, pečius galima uždengti pelerina iš mezginių, arba iš tiuliaus arba iš kitos permatomos plonos šilkinės medžiagos. Inkrustacijos iš permatomos medžiagos šiemet labai vertinamos. Be pelerinos galima pridėti mažą uodegą — trainą iš mezginių, kuri pailgins suknelę ir padarys ją puošnesnę. Jei vieton mezginių naudojamas tiulius ar permatoma medžiaga, tai tenka ją šiek tiek kombinuoti, t. y. ar suraukti, ar dailiai išsiuvi-

nėti. Tuo tarpu siuvinėjimai ypačiai madoj. Užtenka kartais labai nedaug siuvinėjimų, kad pernykštė suknelė pasidarytų puošni ir elegantiška. Siuvinėti galima visokias medžiagas ir visokias sukneles, tik svarbu, kad siuvinėta vieta nebūtų suraukta, bet lygi.

Šiemet nauja madoj yra gyvų spalvų įstatyti į suknelę liemenėliai, kurie, tiesą pasakius, daugiau tinka prie labiau dekoltuotų suknelių. Liemenėliai gali būti aksomo, šilko ar kitos medžiagos. Labai gražiai atrodo ant siauros suknelės, kita tiulinė plati suknelė palyginant valanas. Tai padaro figūrą lengvą ir galima paslėpti jau apsidėvėjusią medžiagą.

Šita viršutinė suknelė papuošiama apačioje nesiaura juosta iš aksomo, taftos ar kitos medžiagos. Tokia pat juosta gali būti ir liemenėlyje.

Papuošimų spalvos šiemet daromos ryškios, pav., prie juodos suknelės žalia, rausva ir p.

Jei suknelė yra dar visai gera, galima ją atnaujinti plačia juosta. Šitos juostos dažniausiai daromos iš aksomo, o kitokios medžiagos juosta dedama tik tada, kai pati suknelė yra aksominė. Niekas nekliudo, kad šita juosta prasidėtų liemenėlyje — tai kaip tiktai būtų nauja. Juosta surišama užpakalyje, jos galai gali būti ilgesni už suknelę.

Daug sunkiau bus perdirbti pernykštį smokingą į puošnią vakarinę suknelę. Bet ir tai galima. Iš smokingo galima padaryti trumpą „balero“ nuimant atlapus ir pusę rankovių. Prie sijonėlio galima pridurti maždaug nuo kelių įvairių spalvų ar atspalvių taftos juostą. Tokios pat juostos gali būti ir bliuzelėje po „balero“.

Negalima nepaminėti ir gėlių. Įvairiomis gėlėmis puošiamos šiemet netik suknelės, bet ir plaukai. Didelės ir smulkutės gėlelės šiemet vienodai vertinamos. Mažosios gėlės gana panašios ir dalinai pakeičia brangius papuošalus. Gėlės ypačiai tinka toms, kurios mėgsta sumažinti suknelės dekoltę.

Jaunos ponios ir panelės gali ir plaukuose prisiderinti kuokštelę gėlių.

RAG. VOR.

„Mamyte, pasaką!“

Žinodamos, kaip vaikai mėgsta pasakojimus — pasakas, o motinoms vėl tų pasakų, ypatingai vaikams tinkamų, pritrūksta, stengsimės kartais įdėti vieną kitą pasakojimėlį, kurį motina galės savo mažuliui papasakoti.

Dabar ruduo. Išėjusios su vaikais pasivaikščioti į mišką, gal turėsite progos voverėlę pamatyti. O gal vaikas jau anksčiau matė kada nors šį žvėrelį. Tai galime dabar, rudenį, jam papasakoti apie

Jonelio voverytę.

Jonelis išėjo į mišką riešutaut. Pamiškėj augo daug lazdynų, bet riešutų nedaug buvo. Nurinko juos piemenėlis, nes ir ruduo jau vėlyvas buvo, pieva buvo jau visa voratinkliais išraizgyta.

Rinko, rinko Jonelis riešutus, prisirinko pilnas rieškutes, susipylė į kišenėlę ir atsisėdo pamiškėj ant kelmelio pasilsėt. Saulutė nuo aukšto dangaus taip šildė, kad Jonelis pradėjo snaust. Atsigulė Jonelis prie kalnelio ir užmigo.

O tuo tarpu, kai Jonelis miegojo, du rudi maži žvėriukai bėgiojo po mišką ir taip pat ieškojo riešutėlių. Pabėgiojusios voverėlės po žemę, įsikabino nagais į medį, greit užsluogė medžiu ir pradėjo vaikytis tarp šakų, šokinėti medžių viršūnėmis. Tik kad šoks viena voverėlė į kitą medį! Apsivertė kūliu! Ir kad kris... kris... tiesiog ant Jonelio pilvelio. Šoko Jonelis iš miegų, ir kad griebs... voverę už didelės uodegos! Spurda voverėlė ir nagučiais drasko, bet laiko ją Jonelis ir glosto. O voverėlė vis spurda, nori pabėgti. Pasižiūrėjo Jonelis į voverėlę, pagailo, kad gyvulėlis taip spurda ir paleido... Šmikšt voverėlė ant medžio, atsitūpė ant šakos ir užrietusi uodegą žiūri į Jonelį. Pirštu mojo Jonelis, kvietė voverėlę žemyn nulipti, bet voverėlė tik galvą kraipė ir nesuprato Jonelio. Tada išsiėmė Jonelis iš kišenės du riešutėliu, padėjo ant kelmelio, parodė voverėlei pirštu ir sako: „tai tau“ ir nuėjo net neatsigręždamas namo — nenorėjo voverėlės baidyt.

Kitą dieną riešutų ant kelmo nebuvo, bet ant aukštos šakos tupėjo ruda voverėlė ir galvelę kraipė. Vėl padėjo Jonelis ant kelmo du riešutėliu ir nuėjo namo. O kitą dieną vėl riešutėlių nebuvo, tik voverytė laukė Jonelio sėdėdama aukštai ant šakos. Ir taip daug dienų lankė Jonelis voverytę, nešė jai dovanų, bet vieną kartą Jonelis neatėjo prie kelmelio... Jonelis peršalęs susirgo.

Bet kai vieną dieną Jonelis pasveikęs vėl nuėjo į pamiškę, tai ant kelmelio rado... sėdinčią rudą voverėlę. Nebėgo dabar voverėlė nuo Jonelio. Paglostė Jonelis voverytę ir davė tris riešutėlius.

Kasdien laukdavo voverytė Jonelio, sėdėdama ant kelmelio. Jonelis dabar turėjo draugę voverytę. Kai miške bevaikščiodamas Jonelis sušvilpdavo, tai tuoj medžiai sušlamėdavo, voverytė atšokuodavo šakomis, nusileisdavo medžiu ir užšokdavo ant Jonelio peties. Ir gilių ir eglių sėklelių eidavo abudu drauge ieškoti.

APŽVALGA

KATALIKIŲ SĄJUNGA

Prieš 1910 metus jau daugelyje šalių buvo įsikūrusios tautinės katalikių moterų organizacijos. Plečiantis veikimui radosi reikalas visų kraštų tautinėms katalikių organizacijoms susijungti į Tarptautinę Katalikių Moterų Organizacijų Sąjungą. Sąjungos veikime žymu keturios bazės: 1) k a t a l i k i š k a, paremta religiniais principais, 2) p r a k t i š k a — socialinis veikimas įvairiose srityse, 3) t a r p t a u t i n ė, klausimų studijavimas ir bendra akcija visų sąjungos narių, 4) n e p r i k l a u s o m a betkuriai politinei srovei.

Katalikių akcija dar labiau konsoliduoti ir jaunimo glaudesniam bendradarbiavimui su vyresniomis nuo 1925 m. įkurta prie sąjungos Jaunųjų Sekcija, kuri jungia iš 19 šalių 27 moterų jaunimo organizacijas. Jaunųjų sekcijai vadovauja atskiras tarptautinis komitetas.

Tarptautinė Katalikių Moterų Sąjunga turi 10 komisijų, kurioms pirmininkauja atskiros pirmininkės. Iš tų komisijų, 5 komisijos nagrinėja bendras problemas visoms moterims. Jos pavadintos: religijos, moralės ir higienos, šeimos auklėjimo ir civilinė. Kitos 3 komisijos studijuoja klausimus, liečiančius atskiras moterų darbo sritis, būtent, inteligenčių darbininkių ir ūkininkių. Dvi komisijos studijuoja klausimus surištus su Tautų Sąjunga.

Sąjungos dvasios vadą skiria Šventasis Tėvas. Sąjunga savo skyrius turi 33 šalyse, įvairiuose kontinentuose. Be to, Sąjunga jungia šias tarptautines katalikių organizacijas: tarptautinę katalikių mergaičių globos sąjungą, Amerikos aukštąjį mokslą baigusias katalikes, tarptautinę Šv. Vincento à Paulo draugiją ir tarptautinę katalikių slaugių draugiją.

Sąjunga nuolat atstovaujama tarptautiniuose katalikų kongresuose, įvairiose sekcijose Tautų Sąjungoje, Tarptautiniame darbo biure. Sąjungos pirmininkei teko aktyviai dalyvauti ir kalbėti nusiginklavimo konferencijoje. Sąjunga yra pateikusi Tautų Sąjungai ar atatinkamoms žinyboms visę eilę memorandumų. Iš jų paminėtini: ištekėjusios moters pilietybė, moters teisinis statutas, už taiką, moters darbas, jaunimo bedarbė, prostitučių grąžinimas į tėvynę, moters darbas kasyklose ir tt. Sąjunga siekdama pasistatyto tikslo visada prieš akis turi obalsį — gerovė ir laisvė. Jos didžiausias troškimas šioje pasaulio arenoje, kur žmonija kovoja su skaus-

mu ir socialinėmis blogybėmis, kad įsiviešpatautų meilė Dievui ir artimui. 30 milijonų sąjungos narių įvairiose šalyse kovoja kultūrinėmis ir humaniškomis priemonėmis, kad Kristus būtų grąžintas pasauliui, o pasaulis Kristui.

O. P - nė

KATALIKIŲ MEMORANDUMAS TAUTŲ SĄJUNGAI

Šiuo metu Tautų Sąjunga rengia teisinį moters statutą. Tuo reikalu kreiptasi į įvairias tarptautines moterų organizacijas, sąjungas ir klaustasi jų nuomonių. Tarptautinė Katalikių Moterų Organizacijų Sąjunga (U. I. L. F. C.) įteikė Tautų Sąjungai memorandumą, kuriuo pareiškia savo nuomonę apie kai kuriuos pagrindinius dalykus.

Negalima neigti, kad šiuo metu daugely kraštų šis teisinis statutas nebūtų reikalingas, nes kai kuriuose kraštuose moteris, net suaugusi, yra netekusi savo asmens laisvės arba kenčia vergijos gėdą. Kituose kraštuose teisinis statutas jai užtikrina net ištekėjusiai neapibrėžtą asmeninę laisvę ir visišką ekonominį savarankumą, o tai gresia sugriauti šeimą, suardyti jos pastovumą.

Kituose vėl — įstatymai toleruoja neteisingą nelygumą tarp moters ir vyro, pažemindami ištekėjusią moterį, nepaisydami jos asmens vertingumo, ir sulygindami ją su mažamečiais visuose civilinio gyvenimo veiksmuose.

Tarptautinis Katalikių Moterų Organizacijų Sąjungos biuras mano, kad įstatymleidybai, kuri nori prisidėti prie moteriai tinkamos pasauly padėties patikrinimo, yra naudinga atsižvelgti į šiuos samprotavimus:

Moteris yra žmogus, sutverta asmeniniam tikslui, kurio ji turi teisę ir pareigą laisvai siekti.

Fiziologiški ir psichologiški vyro ir moters skirtumai nesudaro pagrindo nelygybei vienas kito atžvilgiu, bet tai yra tik skirtingi sugebėjimai palenkti skirtingiems, bet lygiai vertingiems, uždaviniams.

Vyro ir moters gerovė, taip pat žmonijos gerovė reikalauja iš kiekvieno — moters ir vyro — rūpintis bendrąja gerove ir jai tarnauti pagal sugebėjimus, kuriuos Kūrėjas jiems paskirstė.

Šitoji tarnyba nebus reali ir pilna, jeigu vyras ir moteris neatiduos visuomenei, visose srityse, kuriose jiems tenka dirbti, žmogiškosios duoklės, atitinkančios jų prigimties specifišką skirtingumą.

Kalbant apie šeimą, visuomenės pagrindą, reikia pabrėžti, kad visuomenės gerovė, vyro ir moters gyvenančių moterystėje gerovė, vaikų gerovė reikalauja:

1. moterystės vieningumo, pastovumo ir nesuardomumo;

2. abiejų — vyro ir moters — bendradarbiavimo šeimos bendruomenės tvarkyme ir vaikų auklėjime;

3. moters ir vyro papildomojo veikimo civilinėj visuomenėj visų žmonių bendrajai gerovei patikrinti.

Todėl įstatymai turėtų būtinai:

1. patikrinti moteriai: laisvę, atitinkančią jos prigimtį ir vertingumą; laisvą savo gyvenimo krypties pasirinkimą; jeigu ji pasirinktų moterystę, tai — laisvą pasirinkimą arba laisvą priėmimą savo būsimojo vyro; įstatymus, kuriais pasiremdama ji galėtų aprūpinti savo pragyvenimą pakankamai apmokamu darbu, respektavimą;

2. faktiškai ne tik juridiškai, pripažinti lygios moralės principą abiem lytim;

3. numatyti tokias sąlygas, kad moteris niekados nepasijustų be pilietybės, kad ištekant jos pilietybė nebūtų iš jos atimama be jos laisvo sutikimo ir kad ateity besivedantiems skirtingų pilietybių būtų numatyta galimybė kiekvienam iš jųdviejų priimti viena kito pilietybę, manant, kad normalu yra šeimai būti vienos pilietybės ir, kad šios pastarosios pasirinkimą turėtų spręsti pats šeimos kolektyvas pagal savo patogumą.

4. Vedusiųjų teises ir pareigas, tvarkančias juridines normas, labiau paremti abiejų bendradarbiavimo, o ne žmonos subordinacijos vyrui principu, tačiau numatyti vyrui ir tėvui autoriteto pirmenybę tuo atsitikimu, kai vyro ir žmonos nesutikimas rimtai gresia šeimos gyvenimui, bet visada palikti moteriai apeliacijos galimybę.

5. Organizuoti turtų valdymą tokiu būdu, kad šeimos turtų valdyme būtų patikrintas vyro ir žmonos bendradarbiavimas.

6. Pripažinti moteriai ir vyrui lygias globos ir paveldėjimo teises.

7. Kiek tai reikalinga ir galima, padėti sudaryti tokias ekonomines gyvenimo sąlygas, kad tėvo darbas suteiktų pakankamai resursų šeimai pragyventi, ir tokiu būdu būtų panaikinta taip dažnai pasitaikanti pareigų pasidalinimo nelygybė darbininkų šeimose, kada motina priversta atlikti dvigubą darbą — profesinį ir šeimininkavimo.

8. Užtikrinti moteriai politines teises, o ypač balsavimo teisę, bet paisant vietos ir laiko aplinkybių.

O. Norušytė

EDUARD MAC DOWELL

Ponia Eduard Mac Dowell, našlė garsaus Amerikos kompozitoriaus, greit minės 77 metų sukaktį. Tai maloni, energinga moteris. Ji nėra sukomponavusi nei vienos dainelės, nupiešusi nei vieno paveikslo, tačiau 1924 m., 21 asmenų jury, jai paskyrė 5.000 dolerių dovaną už pasižymėjimus literatūroje, muzikoje, auklėjimo ir socialinėje veikloje.

Mac Dowell žymiausias nuopelnas yra tas, kad ji įrengė vasaros koloniją neturtingiems, bet talentingiems menininkams, kur jie aprūpinti ramiai galėtų kurti. Daug kompozicijų, knygų ir kitokių meno kūrinių nebūtų buvę sukurta, jei ne ši kolonija. Per 30 vasarų Mac Dowell paaukojo daugiau kaip 100.000 dolerių šios kolonijos išlaikymui. Tie pinigai daugiausia buvo surinkti iš jos pa-

čios piano koncertų, kuriuose ji išpildė vyro kūrinius. Gyvendama dar su vyru, jos pastangomis, buvo pastatydintas mažas namelis Peterboraugh miške. Čia jos vyras daugiausia ir sukūrė žymių veikalų. 1908 m. jie dar abu, prieš pat jo mirtį, pradėjo galvoti įkurti ramią koloniją menininkams, kur jie galėtų atsiduoti vien tik menui. Vyrui mirus, žmona tą svajonę realizavo. 2.000 ha miško plote įkūrė menininkams koloniją, kur yra 24 atskiros studijos. Studijos yra taip sutvarkytos, kad muzika nekliudo rašytojui, dainininkas tapytojui. Visi kuo ramiausiai gali dirbti savo srityje.

Čia reikia pažymėti, kad Mac Dowell beveik visą amžių buvo paliegėlė ir vartojo kriukius. Daug kartų gyvenime ją buvo ištikusios skaudžios nelaimės ir ligos: du kartu buvo lūžęs nugarkaulis, sulaužytos kojos. Tačiau ji niekados nenustodavo vilties, geros nuotaikos. Daug koncertų ji atliko tokiu laiku, kada net per sceną turėdavo pereiti su kriukiais. Ji dar ir dabar, sulaukusi 77 metų amžiaus, turi tiek jėgų ir energijos, kad viena pati veda visą koloniją. Daug kas stebisi, kaip ji suspėjanti, nes tokiai įstaigai reikėtų dešimtimis tarnautojų.

Kandidatų į šią koloniją kasmet yra apie 1.000, bet priimama tik 24. Daugelis turtuolių jai siūlo dideles sumas pinigų ir prašo, kad būtų priimami jų proteguojami asmenys. Ji visada maloniai apgailestauja, kad į koloniją negalinti jų priimti, nes ne pinigai čia lemia patekti, o gabumai. Jos kolonija yra pasinaudoję daugelis pasaulinio masto menininkų. Jeigu išgarsėję menininkai, kurie anksčiau gyveno kolonijoje, pasiūlo kuo nors atsilyginti, ji jiems atsakanti, kad nieko daugiau iš jų nereikalaujanti, kaip tik kūrybinio darbo. Greit sukaks 30 metų, kaip mirė jos vyras, o ji atsidavė tam darbui. Pati būdama talentinga muzikė, savo garsu visiškai nesirūpino. Jai rūpėjo duoti galimumą iškilti kitiems. Pirmoje eilėje ji skatino savo vyrą kurti. Vyras savo sukurtais muzikos dalykais dažniausiai būdavo nepatenkintas ir juos naikindavo. 99% jo kūrinių eidavo į krepšį. Ji tai sekė ir nevieną žymų vyro kūrinį yra išgelbėjus nuo tokio likimo. Kai vyras suglamžęs kūrinį sviesdavo į popierių dėžę, ji ramiai paėmusi perrašydavo ir paslėpdavo, o po kiek laiko parodydavo vyrui. Jai rūpėjo, kad menas ir grožis sklistų ir klestėtų gyvenime. Apie save ji tik tiek tepasako: „Aš esu tik sena moterėlė, užimta paprastu darbu".

O. P-nė

MOTERYS BE PILIETYBĖS

Šiemet sukako 15 metų, kaip Amerikoje buvo išleistas „Cable" aktas, kuriuo ištekėjusioms ateivėms moterims suteikiama atskira pilietybė, būtent, jeigu Amerikos pilietis veda ne Amerikos pilietę, moteris liekasi savo krašto pilietė ir neįgyja Amerikos pilietybės. Šis aktas daugeli atvejų pasirodė moterims nenaudingas, būtent, moteris neturi jokio balso, sunkumas, po vyro mirties, gauti pensiją, gauti darbą, apsunkinimas kelionių, paso išgavimo ir t. t. Šalia tų sunkumų, pagal tą įstatymą, atsirado šimtai moterų be pilietybės. Mat, Didžioji Britanija, Vokietija,

Suomija, Čekoslovakija, Švedija ir daugelis kitų šalių, turi pilietybės įstatymus, pagal kuriuos, moteris ištekėdama už svetimšalio tuo pačiu nustoja savo pilietybės. Bet sulig „Cable" akto, svetimšalės ištekėjimas už Amerikos piliečio, žmonai nesuteikia Amerikos pilietybės ir todėl daugelis ateivių, kurios ištekėjo už amerikiečių, pagal „Cable" aktą, liko moterys be pilietybės. Laimingesnės šiuo atveju yra Prancūzijos, Lenkijos, Italijos, Šveicarijos ir Danijos moterys išeivės. Jų šalių įstatymai leidžia ištekėjusiai už svetimšalio pasilikti savo krašto pilietybę ir jos nustoja tik tada, kada priima vyro pilietybę. Mūsų Valstybės Konstitucijos § 10 sakoma: „Niekas negali būti kartu Lietuvos ir kitos kurios valstybės pilietis. Lietuvos pilietis, tačiau, nepraranda savo pilietybės teisių patapęs kurio Amerikos krašto piliečiu, jei atlieka tam tikras įstatymo nurodytas pareigas".

„Cable" aktas skaudžiai paliečia moteris. Todėl daugelio kraštų tautinės moterų organizacijos ir tarptautinės sąjungos tuo reikalu yra patiekusios Tautų Sąjungai ir kai kurių valstybių atatinkamoms žinyboms memorandumus, kad šis klausimas būtų radikaliai peržiūrėtas ir sukurti nuostatai, priimtini visoms šalims, kurie garantuotų moterims, ištekančioms už svetimšalio laisvą pasirinkimą tokios pilietybės, kokią ras patogesnę ir reikalingesnę šeimos sugyvenimui, jos gerbūviui ir vaikų ateičiai.

E. N-nė

TRYS SESERYS ORGANIZUOJA KINIJOS PASIPRIEŠINIMĄ

Kinijoj audra. Karas!... Japonų armija užplūdo Kiniją; Japonų lėktuvai bomborduoja Šanchajų; namai ištuštėjo; gatvėse lavonai, o jų tarpe motinos ir kūdikiai sutinka mirtį tokiais momentais, kada juos riša didžiausia tarpusavio meilė ir pagalba.

Karas! Didžioji 450 milijonų Kinija pasiruošusi gintis. O šito ginimosi priešaky stovi 3-jų kilnių moterų asmenybės, garsios visoje Kinijoje. Tai yra 3 seserys Soong. Jų tėvas buvo neturtingas jūrininkas, netekęs net vietos. Bet įsižiūrėjęs į 6 savo vaikų veidus (3 sūnūs ir 3 dukterys), ryžosi dėl tų nekaltų mylimųjų vaikų praturtėti, kad jiems nereiktų be darbo slankioti gatvėmis. Norėti — tai galėti — sako priežodis. Mat, Amerikos sąlygos esą geros staigiam praturtėjimui, gal dėl to ir šešių vaikų tėvas Karolius Soong neužilgo pasidarė žymus bankininkas. Susipažinęs su dr. Sun Yat-Sen, didžiuoju Kinijos vyru, Soong visas savo jėgas pašvenčia savo tėvynei gelbėti. Dėl to Sun Yat-Sen tapęs prezidentu pasikviečia Soong'ą savo artimiausiu bendradarbiu, o jo duktė, baigusi Amerikoj medicinos ir politinės istorijos mokslus, tapo prezidento sekretore. Kiek vėliau prezidentas nuoširdžiai ją pamilęs vedė.

Antroji Soong'o duktė baigusi mokslą, ištekėjo už savo mokslo draugo Kung'o, dabartinio finansų ministerio, o trečioji yra maršalo Tchang-Kai-Tchek'o žmona. Nors tai atrodo pasakiška, kad 3 seserys gimusios vargingoj Baltimorės gatvėj pasiekia tokį

aukštą paskyrimą, bet šiuo atsitikimu netaip ryškus 3-jų seserų pasisekimas, kuris galėjo būti pasiektas dėka turto, kiek ryškios jų asmenybės, jų protingumas ir energija. Jos visos trys nesitenkina būti žmonomis, bet savo asmeniniu darbu Kinų valstybei be galo daug nusipelno. Jeigu šių dienų Kinija pradeda suprasti higienos svarbą, jei mirtingumas labai sumažėjęs, jei opiumo naudojimas šalinamas, tai pirmiausia yra 3-jų seserų nuopelnas.

Jos yra įkūrusios daugybę mokyklų, muziejų, sveikatos įstaigų, jos suvienodino pinigus ir palengvino komercines apyskaitas, jos padarė Kinų kaimiečiui prieinamą radijo ir kiną, jos iššaukė stiprų pasipriešinimą pyratams Kinijos vandenyse ir kovą skriaudoms ir neteisybei.

Mirus vyrui prezidentui Sun-Yat-Sen, jo žmona paneigusi žiaurią našlės tradiciją užsidaryti vienatvėj, pasitraukė į vyriausybės jai dovanotą nuošalią pilį, bet jos gilus liūdesys nesukliudo jai aktyviai dalyvauti politiniuose ir ekonominiuose krašto reikaluose. Ir nežiūrint paneigtos tradicijos našlės įtaka pasidarė tokia didelė, kad truputį vėliau ji buvo išrinkta į Kumintangą (parlamentą). Ten ji labai energingai apgynė 1926 m. „Suvienytą Frontą“, ne dėl to, kad ji būtų rėmusi Sovietų mokslą, bet tik dėl to, kad galėtų išsilaikyti prieš Japonus. Tuo laiku Tchang-Kai-Tchek'as flirtavo su Tokio, dėl to ponia Sun-Yat-Sen atsisakė jį priimti. Ji visą laiką įspėjo Japonų pavojų.

Bet dar žymesnė yra ponia Tchang-Kai-Tchek. Ji sujungė abiejų seserų idealizmą, realizmą, moterišką žavesį su plačiu išsilavinimu ir vyriška energija. Tai yra taip pat elegantiškiausia Kinų ponia, siųsdinanti savo sukneles iš Paryžiaus. Bet šitas jai nesukliudė atversti į katalikybę savo vyrą Tchang-Kai-Tchek'ą, nes ji pati yra karšta katalikė.

Patsai Tchang-Kai-Tchek'as, kai vedė p-lę Soong, buvo žmogus be didelės kultūros. Šiandien dėka savo žmonos, jis skaitomas išmokslintas ir kultūringas vyras. Bet vis dėlto ir dabar daugiau jo žmona, o ne patsai ministeris priiminėja užsienio diplomatus ir sprendžia visus svarbiausius valstybės reikalus.

Šiuo tarpu, kai Kinija yra taip dideliame pavojuje, visos trys seserys, sujungdamos savo išmintį, drąsą ir energiją, aukojasi savo tėvynės gerovei. Jų įtaka yra taip didelė, kad jų visur atsiklausiama. Galima sakyti, kad jos yra Kinijos atsilaikymo siela.

Ponia Kung turi didelio finansininko dovaną. Nankine greičiau ją skaito tikruoju finansų ministeriu ir aišku, kad jos sumanumas yra nemažesnis kaip ir jos vyro. Sakoma, kad tai jos didžiausias nuopelnas, kad Kinija gavusi iš Anglijos didžiulę paskolą.

Nuo pat karo pradžios trys seserys gelbsti generolui ir vyriausybei. Jos redaguoja sutartis, perka ginklus, kviečia karius ir p.

Trijų seserų Soong pavyzdys rodo, kad nieko nėra moterims negalimo. Jei tik sudaroma galimumo, moterys nemažiau sugebėdamos ir pajėgdamos už vyrus dirba patį atsakomingiausią darbą. Taip pat iš šių trijų moterų pavyzdžio ryšku, kad stipri valia ir energija nėra tik vyriškos lyties privalumai. Tai yra tiesa netiktai Kinijoj, bet ir visame plačiame pasaulyje.

E. St. R.

MAKSUI BANDUI IŠVYKUS

Apie jį rašė, rašo ir nepaliaujamai rašys laikraščiai, meno žurnalai, kritikai, istorikai kurs monografijas. Apie jį negalima tylėti.

Vieną gražią rugsėjo dieną aplankiau dailininką jo darbo kambaryje. Tame kambarėlyje viešpatavo prieblanda. Kampe dvi užbaigtos drobės...

Vieną jų, sielos kūdikį, atidengia dailininkas.

Pamačiau vargingą, seną darbininką. Senas išvargęs, nuo nuovargio rasotas veidas. Drabužiai — veik vieni lopai. Tačiau koks patriarchališkas veidas!.. Tai šių laikų „Ecce Homo!" Žmogus, jaučiąs savo tautos gyvybinę galią... moralinę vertę... žmogus, kuriam jo lopiniai yra lyg karališkas apsiaustas!

Kūrėjas, dar neatvėsęs, dar gyvenąs šio kūrinio nuotaika, pasakoja savo mintis, rodo savo sielą, nesigaili jos, jis nori, kad visi jaustų tą žmogiškumą... Tai būsimojo didžiojo kūrinio centrinis asmuo... štai žmogus! Antrasis kūrinys — idijotas. Autorius taip pat išgyvenęs kūrinio modelio nuotaiką.

Įsikalbėjęs apie kūrybą, jis pamiršta matomąjį pasaulį, jo siela neria idėjų, svajonių, mistiškų vaizdų bangomis. Jo veide, liūdnose akyse atsispindi visa siela; ta tikrai žmogiškoji jautri siela!

Išlaikydamas modelių individualybę, kūrėjas duoda savo sielos spindulį ir sudaro menišką didžią vienumą.

Jo mėgiamas žanras — Lietuvos landšaftas, auksinės prieblandos, puikūs saulėlydžiai, Suvalkijos lygumos. (Kūrėjas pats suvalkietis).

— Aš nuolat grumiuos su Visatos Kūrėju dėl tų puikių prieblandų, dėl aukso dulkelių žaismo atmosferoje — išsiveržė iš jo lūpų, kai jo susižavėjusios akys įsmigo į puikų saulėlydį pašešupy.

Jis pasakiškai švelnių spalvų šalininkas. Jo spalvos išaiškina veik nerealią šviesą ir pabrėžia turinį.

Kūrėjas po triumfų plačiame pasaulyje grįžta paalsuoti savo tėvynės oru.

— Jis gyvena prie Senos (Paryžiuje), bet mintimis tūno pašešupiuos — pasakė vienas meno kritikas.

Ir šįmet jis viešėjo Marijampolėj. Marijampolė galėjo juo didžiuotis, jai šįmet garbė, kad jos landšaftai pasklis po platųjį pasaulį!..

Tas kūrėjas — tai Maksas Bandas.

Apie jį Fransua Stiurel pasakė:

— Jis žmogiškas, nes jis liko vienišas, nes jo menas ir dabar inspiruojamas tūkstančių įdėjų, vaizdų, mistiškų svajonių, kurios susikuria lietuviško kaimo landšafte karštoje žydiškoje galvoje.

Maksas Bandas žmogiškas - žmoniškas, nes jis liko pats savimi. Jo nepalietė nuolatinės naujos srovės, nuolatinė revoliucija. Jo vystymosi užuovėja buvo Liuvras. Liuvras išauklėjo jo didžią meniškąją sielą, kurios išdavomis - kūriniais stebis ir stebėsis pasaulis. Šiuo tarpu jis vėl išvyko į platų pasaulį pinti savo tėvynei garbės vainiką.

I. Rutkauskaitė

LIETUVĖS PAŽANGOS KELIU

B. Nasvytytė-Smetonienė spalių mėn. 12 d. pirmą kartą viešai pasirodė V. Teatre simfoniniame koncerte, kurį vadovavo garsus dirigentas F. v. Hoesslinas. Debiutantės pasirodymas, kaipo solistės pianistės, buvo labai maloniai sutiktas gausingai į koncertą susirinkusios rinktinės publikos. B. Nasvytytė - Smetonienė 1935 m. baigė Kauno konservatoriją prof. V. Rožickio klasę. Baigusi konservatoriją, savo studijas beatodairos gilino. Šiuo tarpu išvyko į užsienį.

P. Baltrušaitienės dovana V. D. universitetui. Ponia Baltrušaitienė V. D. universiteto zoologijos muziejui padovanojo, savo kruopštaus darbo, amerikoniškų drugių kolekciją.

Prancūzų stipendijos 3 lietuvėms. Prancūzai paskyrė 4 stipendijas Vytauto D. universiteto humanitarinių mokslų fakulteto studentams prancūzų kalbai ir literatūrai Paryžiuje studijuoti. Stipendijų dydis po 10. 000 frankų kiekvienam. Stipendijatai išbus Prancūzijoje 9 mėnesius. Iš keturių stipendijų trys teko moterims — stud. E. Kabailaitei, stud. O. Lipčiūtei ir stud. E. Laužikaitei - Juškienei.

Naujos diplomuotos teisininkės ir ekonomistės. Teisių fakultetą baigė keturios „Fideles Justitiae" korporacijos korporantės: Janina Cerėnaitė — teisės skyrių, Eugenija Kumetaitė, Eliza Gruodytė-Bernotaitė ir Marija Naudžiūtė — ekonomijos skyrių.

Iz. Blaudžiūnaitė - Motekaitienė, šį pavasarį baigusi Kauno Konservatoriją, spalių mėn. 24 d. išlaikė egzaminus į Valstybės Teatrą ir priimta į artistus bendradarbius. Jos debiutui paskirta opera „Aida". Čia mums malonu konstatuoti, kad Iz. Blaudžiūnaitė - Motekaitienė dvejus metus redagavo „Naująją Vaidilutę" ir mūsų skaitytojų pažįstama.

Rašytojos P. Orintaitės naują knyga. Dar šiais metais išeina iš spaudos P Orintaitės nauja knyga „Kviečiai ir kūkaliai": Tai bus įvairūs straipsniai moterų kultūrinio gyvenimo klausimais. Knyga turės apie du šimtu puslapių.

Praeitų metų literatūros laureatės Br. Buivydaitės „Trys Bičiuliai", knyga skiriama jaunuomenei, netrukus bus išspausdinta. Leidžia „Sakalas", iliustravo D. Tarabildienė.

J. Maceinienė išvertė moterims labai aktualų Maria Sticco veikalą „Pareigos ir svajonė".

Rašytoja Gustaitytė-Šalčiūvienė rengia spaudai novelių rinkinį.

M. Rakauskaitės koncertas Čikagoje. Spalių 10 d. Čikagoje įvyko visais atžvilgiais labai nusisekęs Lietuvos valst.

operos sol. M. Rakauskaitės koncertas. Šia proga Š. Amerikos kai kurie lietuvių laikraščiai labai plačiai rašo apie savo Marytę, taip ją amerikiečiai vadina, ir džiaugiasi vėl ją Š. Amerikos scenoje išvydę. M. Rakauskaitė savo koncertais pasiryžusi apvažiuoti visas didesnes lietuvių kolonijas. Į Lietuvą solistė grįš gruodžio mėn.

Iš Amerikos lietuvių moterų švietimo. Amerikiečių lietuvių kiekviena pasiturį šeima rūpinasi, kad jų netik sūnūs, bet ir dukterys išeitų kokį nors aukštesnį ar net aukštąjį mokslą, įgytų profesiją. Be realiųjų mokslų — medicinos, teisės, administracijos mergaitės labai mėgsta pedagoginę darbo sritį, muziką ir dainą. Lietuvėms pastarose srityse gražiai sekasi. Lietuviškų pradžios mokyklų turima per 40. Mergaitėms aukštesnės mokyklos, kaip mūsų gimnazijos, yra 2: Čikagoje ir Pittsburge. Daug kur mokyklas veda seserys vienuolės. Keletas seserų vienuolių kazimieriečių, pranciškonių ir Nukryžiuotojo Jėzaus yra atvykusių į Lietuvą studijuoti Teologijos — Filosofijos fakultete. Tai džiugus reiškinys, nes mūsų užsienio lietuvės ilgesnį laiką pastudijavusios Lietuvoje grįš atgal su naujomis jėgomis ir pasiryžimu dirbti mokslo ir lietuvybės išlaikymo darbo tolimuose kontinentuose. Švietimo Ministerija šiemet paskyrė 5 stipendijas, po 200 litų mėnesiui, Amerikos lietuviams studentams lituanistikai studijuoti. Tai gera priemonė pasaulio lietuvių susiartinimui ir krašto pažinimui. Atvyko dvi mergaitės: Joana Bučinskaitė iš Čikagos ir Eleonora Bortkevičiūtė iš Brooklyno. Amerikos lietuvaitė stud. Valė Jakštaitė, dvejus metus studijavusi V. D. Universitete lituanistiką, rugsėjo mėn. išvyko atgal į Ameriką. Tikima, kad ji grįžusi nauju entuziazmu skleis lietuvišką dvasią savo tautiečių tarpe.

O. Gečionytė, Škotijos lietuvių veikėja, ilgametis Š. L. K. Moterų Draugijos Centro Valdybos narys, šiemet viešėjusi Lietuvoje, po atostogų gavo naują paskyrimą į Stortfordą (netoli Londono). O. Gečionytė yra aukšt. D. Britanijos mok. mokytoja. O. Gečionytė yra buvusi pirmojo pasaulinio lietuvių kongreso atstovas iš D. Britanijos ir kongreso prezidiumo narys. Katalikiškajai visuomenei O. Gečionytės vardas yra gerai žinomas. Jos vardą neretai užtinkame spaudoje, kur ji informuoja apie Škotijos lietuvių veikimą.

Ona Katkauskaitė-Kaskas, garsi Amerikos lietuvė dainininkė vėl atnaujino sutartį vieneriems metams su Metropolitan Opera. Dainininkė norinti atvažiuoti į Lietuvą ir dainuoti mūsų operoje.

Regina Labanavičiūtė — kinų filmų artistė. Argentinoje, kaip rašo spauda, iškilo kino filmų žvaigždė jauna lietuvaitė Tita Toy — Regina Labanavičiūtė. Ji gimusi 1920 m. sausio 22 d. Biržų apskrityje. Penkerių metų būdama ši artistė su savo tėvais atvažiavo į Argentiną. Ten ji mokėsi ir pradėjo studijuoti kinematografiją ir šioje srityje savo nepaprastais gabumais labai plačiai išgarsėjo.

VISUOMENINIS GYVENIMAS

Stud. Ateitininkų 15 metų sukaktuvės. Šių metų spalių 23 — 24 d. studentai ateitininkai šventė savo dvigubą šventę — konferenciją ir 15 - metį. Pirma diena praėjo darbo nuotaikoje. Prieš piet buvo Centro Valdybos pirmininko, Dotnuvos Ž. Ū. A. s-gos valdybos, revizijos komisijos, „Studentų Dienų" redaktoriaus pranešimai. Paaiškėjo, kad energingo pirmininko dr. Pankausko vadovaujama Valdyba šiais metais ypač daug padarė S-gos susiorganizavimui ir veikimui sustiprinti bei išplėsti. Didžiausi darbai — „Stud. Dienų" išleidimas, at-kų ramovės įkūrimas, jaunųjų stud. at-kų institucijos įsteigimas ir tt. Šįmet ypač suaktyvinti santykiai su „Pax Romana".

Popietiniame posėdyje svarbiausius darbus sudarė prof. dr. J. Ereto paskaita apie realiuosius studento gyvenimo pagrindus ir S-gos pirmininko patiektas svarstymui sąjungos veikimo trimečio planas. Už šį buvo karštai pasakyta. Veikimas bus daugiau akcentuojamas ideologiniu, organizaciniu ir ekonomiškai - praktišku atžvilgiais. Naujosios C. V. pirmininku vėl išrenkamas studentų mylimas dr. Pankauskas, St. Prapuolenytė, Juozapavičius, J. Vinkelis, Milčius, Kuzmickaitė, Baltinis. Po posėdžio, jau visai sutemus, konf-jos dalyviai aplanko kapines, kur valandėlei susikaupia ties a. a. Dzenkauskaitės - Mantvydienės, Vyt. Endziulaičio ir Vinco Dovydaičio kapais. Rudens vėjo gesinamos žvakės priminė greit praeinančią jaunystę ir amžinai tveriančius aukštuosius idealus, dėl kurių ji buvo paaukota. Po mirties pergale ir viltimi nuskambėjusių kun. Ylos ir prof. Dovydaičio žodžių studentai skirstėsi iš tamsaus ir niuraus mirusiųjų miesto, išsinešdami rimtą nuotaiką savo rytdienos šventei ir šviesų žvilgsnį į anapus.

Sekmadienį, spalių 24 d. programa prasidėjo pamaldomis Stud. bažnyčioje. Altorių apsupo entuziazmą ir norą skelbiančios vėliavos, ties Dievo stalu palinko šimtai jaunų galvų priimti savo Valdovą ir Vadą iš rankų karžygio, daug dėl Jo kentėjusio — vysk. Matulionio. Savo pamoksle J. E. vysk. Būčys kalbėjo apie atbaigiamąją religijos ir moralinio gyvenimo rolę mokslui. Dar nesusitvarkius V. D. U. S-gos chorui nuotaikingai ir darniai per šv. Mišias giedojo Kauno kun. Seminarijos choras. Popietinio posėdžio iškilmingumą padidino garbingų ateitininkijos vadų sudarytas prezidiumas: J. E. vysk. Matulionis, J. E. vysk. Būčys, prof. Pakštas, buvęs Resp. Prez. A. Stulginskis, prof. Dovydaitis, prof. Kuraitis, dir. Vailokaitis — at-kų mecenatas, ir nuoširdūs sveikinimai. Ypač didelėmis ovacijomis buvo sutikti Didžiojo Ateitininko Panevėžio Vyskupo, V. D. U. rektoriaus ir Latvijos studenčių „Ausmos" sveikinimai. Pertraukus sveikinimus, konferencijos dalyviai išsirikiavę nuėjo į Karo muziejaus sodnelį nusilenkti atminimui tų, kurie gyvybėmis paliudijo savo įsitikinimus ir kurių skaičiuje buvo ne vienas ateitininkas. Grįžus į salę išklausyta red. Keliuočio paskaitos apie idealistišką ir kuriančią studento asmenybę, kuri yra ne kas kita, kaip idealus at-ko studento tipas. Posėdis baigėsi kitų prezidiumo narių sveikinimais ir prof. Pakšto, vyriausio ateitinin-

kijos Vado, mintims apie ateitininkų nudirbtinus mūsų valstybės kultūrai bei klestėjimui darbus.

Vakare buvo šaunus, studentiškas balius, kurio koncertinėje dalyje dainavo: pp. Jonuškaitė-Zaunienė, Sprindys, smuiku griežė p. Motiekaitis ir skambino p. Kaveckas.

Apskritai, konferencija praėjo nuotaikingai, buvo jaučiamas iš Dotnuvos Ak-jos ir Klaipėdos institutų suvažiavusiųjų studentų susigyvenimas, artimumas su kauniškiais. Sulyginus, maža buvo sendraugių, ypač ponių. Kadangi studenčių mergaičių reikalai yra gana komplikuoti, aktualūs, tai jiems apsvarstyti vieno atskiro, kaip tai būdavo seniau, kitose konferencijose, posėdžio nebūtų pakakę. Buvo ir kitokių, techniškų, kliūčių, dėl kurių tas posėdis neįvyko. Taigi, dabar ateitininkėms studentėms iškyla reikalas sušaukti savo *atskirą konferenciją,* pavestą specialiai jų aktualijoms. Mergaitės pasigenda ir savo atstovės C. Valdyboje, kuri galėtų kalbėti už visus atskirus studenčių vienetus, turėtų teisę kviesti jų pirmininkių pasitarimus ar net atskirus studenčių mergaičių susirinkimus. *Elina B.*

Ateitininkių Taryba, veikianti kaipo autonominis vienetas Ateitininkų Federacijos įstatų ribose ir koordinuojanti visų ateitininkių veikimą, šį rudenį, spalių mėn. 28 d., turėjo antrąjį posėdį, kuriame dalyvavo 15 atstovių iš organizuotų ateitininkių vienetų. Posėdyje pakeistas Tarybos statutas, labiau užakcentuojant ir detalizuojant Tarybos tikslą bei uždavinius. Išrinktas Tarybos prezidiumas, į kurį įeina: Br. Pabedinskienė, Dr. V. Karvelienė, St. Karoblytė, St. Raciūtė ir O. Beleckienė. Revizijos komisijon išrinkta: A. Kudirkaitė, gyd. J. Meškauskienė ir K. Briedelytė. Pasitarta dėl vyresniųjų, filisterių ir sendraugių ateitininkių didesnio organizuotumo, dėl katalikių inteligenčių spaudos ir t. t.

1907 m. moterų suvažiavimo minėjimas. L. Mot. Tarybos iniciatyva spalių mėn. 18 d. buvo sukviesta visų lietuvių moterų organizacijų atstovių, 1907 m. suvažiavimo dalyvių ir žymių visuomenininkių pasitarimas, kokiu būdu paminėti 1907 m. pirmąjį lietuvių moterų suvažiavimą. Nutarta šią reikšmingą sukaktį paminėti gruodžio mėn. 10 — 12 d. moterų suvažiavimu Kaune.

Suvažiavimui ruošti sudarytas organizacinis komitetas ir komisijos. Į komitetą įeina: L. Moterų Tarybos pirmininkė V. Lozoraitienė ir Pr. Pikčilingienė, Motinoms ir Vaikams globoti organizacijų sąjungos atstovė A. Hunebelienė, Kat. organizacijų sąjungos pirmininkė Dr. O. Norušytė, Kunigaikšt. Birutės dr-jos — Černiuvienė, Moterų šaulių vadė Marcinkevičienė ir Moterų Talkos pirmininkė A. Vailokaitienė. Numatytos komisijos: redakcinė, priėmimų ir iškilmių, parodos, finansų ir sekretoriatas. Suvažiavimas, kaip numatoma, pasireikš iškilmingais posėdžiais, pamaldomis, paskaitomis, eisena prie Nežinomojo Kareivio kapo, priėmimais, paroda ir dainos - muzikos vakaru.

Iš birutininkių kultūrinės veiklos. Karininkų šeimų moterų draugija - Kunigaikštienės Birutės - turi 500 narių, susitelkusių į 16 skyrių, kuriuos jungia bendrame darbe ir jam vadavauja d-jos centro valdyba. Centro valdybą šįmet sudaro: Černiuvienė (pirmininkė), Nagevičienė, Skučienė, Tumienė ir Dagienė. Draugijos garbės pirmininkė yra ponia Sofija Smetonienė. Valdyba, be bendro visų savo skyrių veiklos vadovavimo bei instruktavimo, turi pasiėmusi dar vieną svarbų rūpestį: globoti karius ligonius; šį gailestingą darbą ji dirba per specialią sekciją. Karo muziejuje turi savo kampelį, rūpestingai tvarkomą ir vis plečiamą. Karininkų laikrašty „Karde" birutininkės turi savo vietą — „Birutininkių kampelį".

Jos kasmet stengias suruošti po vieną kitą grynai kultūrinę meninę pramogą — literatūros bei muzikos vakarą bei popietę. Šį rudens sezoną pirmąją tokią literatūros muzikos popietę birutininkės suruošė Karininkų Ramovės salėje šio mėnesio 12 dieną visai nauja ir originalia programa. Būtent, toji popietė buvo paskirta išimtinai gražaus elegiško lietuviško rudenėlio motyvams bei nuotaikai. Publikos į šią popietę buvo prisirinkę labai daug. Visi buvo nuoširdžiai patenkinti tokia gražia kultūrine pramoga.

Klaipėdos moterų „Globos" dr-jos dešimtmetis. Ši labdarybės draugija neseniai minėjo savo veiklos dešimtmetį. Jos tikslas moraliai ir materialiai šelpti pavargėlius, globoti našlaičius, steigti ir laikyti vaikų darželius, o ypač rūpintis neturtingomis motinomis. Per savo gyvavimo dešimtmetį ta draugija nudirbo gana didelį labdarybės darbą. Per 10 metų suruošta 16 balių ir loterijų, ir 6 paskaitos. 1927—1928 metais vargšams išdalinta 2000 litų, 1929 m. sušelpta daug skurstančių motinų, 1930 m. įsteigtas vaikų darželis, kuriame neturtėlių vaikai buvo aprūpinami pietumis, pusryčiais ir drabužiais, nuo 1931 m. maistu sušelptas 2671 asmuo, drabužiais ir avalyne 1857 asmenys, vaikų darželiui išleista 29.082 lt., vaistams ir medicinos pagalbai išleista 5786 litai. 1935 m. įsteigta valgykla 350 — 450 asmenų.

Draugija ir toliau yra pasiryžusi stropiai dirbti labdarybės darbą. Lapkričio mėn. gale numato įsteigti valgyklą pašalpos reikalingiems asmenims. Vaikų darželį šiuo metu lanko apie 50 vaikų. Norima pastatyti savus namus, kurie kainuotų apie 300.000 litų. Namai numatoma statyti Smeltėje, nes ten daugiausia yra neturtėlių. Tuose namuose būtų įsteigta prieglauda. Šiandieną draugija yra didžiausia labdaringoji organizacija visame Klaipėdos krašte. Sukaktuvių proga, kurios buvo paminėtos iškilmingu aktu „Viktorijos" viešbutyje, Respublikos Prezidentas apdovanojo draugijos steigėją, pirmąją pirmininkę ir nuolatinę narę Mašiotienę Didžiojo Lietuvos Kunigaikščio Gedimino ordinu. Tokiu pat ordinu buvo apdovanota ir dr. Zauniūtė. Ordinus įteikė krašto gubernatorius Kubilius.

Skaučių seserijos vadovių sąskrydžiai. Besiartinant tautinei stovyklai, skaučių seserija pradėjo ruoštis. Š. m. spalių mėn. 31 ir lapkričio mėn. 1, 2 d. d. Kauno „Aušros" mergai-

čių gimnazijoje tuo reikalu įvyko trys didžiuliai sąskrydžiai. I tuntininkių, vietininkių, tautinės stovyklos rajonų viršininkių ir tuntų atstovių. II skaučių draugininkių ir III vyresniųjų skaučių. Juose dalyvavo iš viso apie 400 vadovių.

Spalių mėn. 31 d. 10 val. sąskrydžius atidarė tautinės stovyklos viršininkė vyr. sktn. S. Čiurlionienė. Pasveikinusi taip gausiai susirinkusias vadoves, ji iškėlė šio didelio rūpesčio reikšmę ir ragino su skautišku nuoširdumu, pasiaukavimu vieningai dirbti.

I tuntininkių, vietininkių, tautinės stovyklos rajonų viršininkių ir tuntų atstovių sąskrydžio darbai vyko dviem grupėm. Pirmosios grupės darbams vadovavo tautinės stovyklos viršininkės pavaduotoja sktn. A. Fledžinskienė. Antrosios grupės darbams vadovavo sktn. V. Arminaitė. Šios grupės dalyvės dirbo pasiskirsčiusios dar į penkias specialias grupes.

II skaučių draugininkių sąskrydžiui vadovavo sktn. M. Barniškaitė.

III vyresniųjų skaučių sąskrydžiui vadovavo skt. S. Steponaitienė.

Per sąskrydžius buvo visa eilė pašnekėsių, susietų su skaučių gyvenimu ir pasiruošimu 1938 m. tautinei stovyklai, kuri vyks Pažaislio miške.

Kauno „Aušros" mergaičių valstybinės gimnazijos dešimtmetis. Sukakčių, jubiliejų, švenčių, minėjimų mums netrūksta. Daug kas net ironiškai nusišypso, gavęs vėl kokį kvietimą į iškilmes ar paskaitęs dienraštyje apie įvykusį minėjimą. Čia vėl gimnazija kelia sukaktuves, be to, *tik dešimties metų*. Ir ne pati senoji gimnazija Lietuvoje. O vis dėlto į tą šventę prisirinko pilnutėlė gimnazijos salė svečių — aukštųjų Švietimo Ministerijos valdininkų, kitų gimnazijų direktorių bei mokytojų, tėvų ir buvusiųjų auklėtinių. Šių daugiausia. Tas gausus jų atsilankymas parodė, kad ryšiai su savo buvusia mokykla nėra nutrūkę, kad ją prisiminti ir dar kartą mokykliniais džiaugsmais pagyventi yra malonu. O gimnazijos vadovybei ir mokytojams miela žiūrėti į buvusias gimnazistes, išėjusias į savarankišką gyvenimą. Dėl to panašios gimnazijų šventės turi savo prasmę. Jos duoda progos apžvelgti savo tam tikro laikotarpio darbą, atgaivinti ryšius su išėjusiom iš mokyklos suolo auklėtinėm, bent laikas nuo laiko susitikti su jomis kitokioje, ne kasdieninio darbo aplinkumoje. Per tą dešimtį metų gimnazija išleido 381 abiturientę — tai gražus būrys moteriškojo jaunimo. Daugelis jau baigusios studijas, tarnauja ar dirba laisvos profesijos darbą.

Po oficialių p. Gimnazijos direktoriaus, p. Švietimo Viceministerio ir kitų kalbų programą įdomiai paįvairino buvusios auklėtinės. Skambino ir grojo pp. Šilingaitės, skaitė p. Kymantaitė - Grigalauskienė, deklamavo p. Kondratavičiutė - Dundulienė, baletą pašoko p. Juozapaitytė - Kelbauskienė.

Gimnaziją pasveikino kai kurių kitų gimnazijų atstovai ir buvusios auklėtinės p. Yr. Garmiūtė ir J. Liubinaitė.

Dešimtmečio proga gimnazija išleido leidinį — „Aušros“ mergaičių valstybinė gimnazija. *M.*

Menininkių pobūvis. Gražų ir didelį darbą atliko Moterų Talkos Komitetas sukvietęs iš visų Lietuvos kampų dailininkes su savo darbais į pirmąją Lietuvos moterų dailininkių meno parodą. Dailininkės parodos pasisekimu džiaugiasi ir norėdamos sudaryti artimesnius ryšius tarp savęs, suruošė bendrą vakarienę, į kurią susirinko menininkės ir keletas menininkų. Lietuvos dailininkes sveikino Moterų Talkos Komiteto pirmininkė A. Vailokaitienė, dr. Vydūnas, Meno mokyklos dir. Ign. Šlapelis, Dailininkų Sąjungos pirmin. Vizgirda, dail. Zmuidzinavičius, „Naujosios Romuvos“ red. Keliuotis ir dail. Vienožinskis. Dailininkių vardu į visus sveikinimus ir dir. Galaunei už paimtus darbus į Vyt. Didž. Kultūros muziejų nuoširdų padėkos žodį tarė dail. V. Šleivytė. Gaila, kad šia paroda kartu negalėjo džiaugtis a. a. Marcė Katiliūtė (šį pavasarį tragiškai žuvusi). Pagerbta visų atsistojimu. Malonų įspūdį susirinkusiems teikė salė, kurios sienos buvo išpuoštos dailininkių darbais. *V. Š.*

Korp. „Giedra“. Spalių 10 d. korp. „Giedros“ Globėjos šv. Teresėlės šventė. Po pamaldų korporantės susirinko pas savo vyr. narę p. A. Braždžionienę. Pasikalbėjo aktualiausiais reikalais. Giedrininkės dažnai aplanko savo vyr. nares.

Korp. „Giedros“ naujoji valdyba pasiskirstė pareigomis: A. Šimkutė — pirm., A. Žobakaitė — vicep., S. Daumantaitė — sekr.

V. V. S. suvažiavimas įvyko spalių mėn. 30 — 31 d. Suvažiavimo prezidiumą sudarė: Pr. Šulaitis (pirm.), Pr. Pikčilingienė ir p. Miškinis (iš Alytaus). Apie sąjungos veikimą pranešimą padarė pirmininkas Dr. A. Juška. Sąjunga turi 20 VVS apygardų su 612 skyrių, užsienyje skyrių yra 71. Apie Vilniaus Geležinį Fondą pranešė kan. prof. Kemėšis. Spalių mėn. 15 d. Fonde buvo 205.086,02 litų. Prof. M. Biržiška padarė pranešimą apie Vilniaus Instituto suorganizavimą. V.V.S. įstatai papildyti nauju poskyriu apie Vilniaus Institutą, kuris turės tirti Vilniaus ir Vilniaus krašto etnografiją, geografiją, istoriją, kultūrą, ūkines, visuomenines, teisines, politines problemas ir skelbti to tyrimo išdavas. Suvažiavime paskaitas skaitė: doc. Vitkus „VVS veikimo taktika“ ir V. Uždavinys „Vilniaus darbas Amerikoje“. Iš pranešimo paaiškėjo, kad labiausiai Amerikoje Lietuvą ir Vilniaus vadavimą remia lietuviai katalikai, ypač A. L. R. Kat. Federacija. Priimta 1938 m. sąmata 158.200 litų sumoje. Į naująjį Centro Komitetą išrinkti — V. Alseika, P. Babickas, A. Juška, kan. prof. Kemėšis, M. Kubiliūtė, J. Papečkys, doc. B. Vitkus, dr. D. Zaunius ir J. Navakas. Į Vilniaus Geležinį Fondo komitetą — P. Brazaitis, J. Kalnėnas, kan. prof. Kemėšis. Suvažiavime dalyvavo 405 atstovai ir apie 100 svečių. Suvažiavimas susilaukė labai daug sveikinimų. Suvažiavimo prezidiumas pasveikino Respublikos Prezidentą A. Smetoną ir Vyriausybę.

Sekmadienį suvažiavimas Bazilikoje išklausė pamaldų, kurias laikė J. E. ark. Skvireckas, ir prof. kan. Kėmešio pamokslo, o vakare prie Než. Kareivio kapo pagerbė žuvusius už tėvynę ir Vilnių.

Suvažiavimas priėmė tokias rezoliucijas bei pageidavimus: 1) protestas dėl lietuvių persekiojimų Vilniaus krašte, 2) sveikinimas Okup. Lietuvos broliams, 3) sveikinimas Kar. Vadui ir visoms ginkl. pajėgoms, 4) padėka ir sveikinimas amerikiečiams ir 5) visai išeivijai, 6) padėka Vilniaus reikalams aukojusioms įmonėms ir įstaigoms, 7) pageidavimas, kad VVS sk. savo kasose turimų pinigų dalį skirtų VGF, 8) kreiptis į Vyriausybę ir prašyti labiau remti pademarklinijo kultūrinį ir medžiag. būvį, 9) plėsti skyrius ir labiau verbuoti narius, 10) tinkamai pagerbti Vilniaus kovotojus, o nukentėjusius aprūpinti medžiagiškai, 11) padėkoti dirbantiems už Vilniaus vadavimo darbą, 12) kviesti visas organizacijas dar kartą pasisakyti prieš Vilniaus okupantus ir persekiotojus.

Prie V. V. S-gos Centro yra suorganizuota Moterų Sekcija, kuri globoja bedarbius ir susirgusius vilniečius ir parūpina jiems darbo. Moterų Sekcija kasmet vadovauja didžiajai spalių mėn. 9 d. V. V. S. rinkliavai, per kurią surenkamos nemažos sumos Vilniaus vadavimo reikalams.

Katalikų Mokytojų konferencija. Katalikų Mokytojų S-gos konferencija įvyko lapkričio mėn. 1 d. Ją tvarkė J. Ambrazevičius ir E. Vanagaitė. Konferencijos vedamoji mintis buvo pažinti auklėjamąjį žmogų. Skaityti du pranešimai: Dr. J. Pankauskas — „Ugdytinių tipai ir jų svarba pedagogikai“ ir mok. A. Šerkšna — „Ugdytinis ir ugdomoji aplinkuma“. Apie Sąjungos veikimą pranešimą padarė pirmininkas Dr. K. Ruginis. Sąjungos organas „Lietuvos Mokykla“ redaguojamas ir leidžiamas J. Malinausko. Sąjunga Kaune laiko pradžios mokyklą, kuri turi gerą tėvų pasitikėjimą ir pritarimą. Susirūpinta pastatydinti mokyklai naujas patalpas. Rezoliucijose konferencija įgalioja centro valdybą rūpintis, kad pedagoginės literatūros gaminimas būtų paskatintas valstybine premija, kaip skatinama dailioji literatūra. Sąjungos konferencija savo ruožtu įpareigojo C. Valdybą irgi paskirti tokią premiją iš savo lėšų. Be to, konferencija pageidavo, kad būtų išrūpinta nariams geležinkeliais naudotis tokios pat lengvatos, kokias turi kitos mokytojų organizacijos. Konferencija pareiškė karštą simpatiją ir užuojautą Vilniaus lietuviams, iš kurių barbariškai atimamos lietuviškos mokyklos.

Po konferencijos Kauno skyrius surengė konferencijos dalyviams jaukią arbatėlę.

Kristaus Valdovo minėjimas. Įėjo į tradiciją kasmet spalių mėn. paskutinįjį sekmadienį, šiemet jis išpuolė spalių 31 d., visoje Lietuvoje minėti Kristaus Valdovo šventę. Šventės dieną namai pasipuošia tautinėmis vėliavomis. Bažnyčiose pamaldos ir pritaikyti tai dienai pamokslai, mokyklos, organizacijos rengia atskirus minėjimus su parinkta programa. Šiemet ypatingai gražus ir įspūdingas minėjimas buvo

suruoštas Kauno Metropolijos Kunigų Seminarijoje, į kurį suplaukė keli šimtai inteligentiškos Kauno visuomenės.

Minėjime dalyvavo Ekscelencijos: Arkiv. J. Skvireckas ir Vysk. T. Matulionis, Apaštalų Sosto atstovas Samorė ir daugybė garbingų, aukštų visuomenės atstovų.

Įspūdingą atidarymo žodį pasakė Seminarijos rektorius kan. Pr. Penkauskas. Toliau dr. St. Gruodis S. J. paskaitoje ryškiai palygino Kristaus doktrinos kilnumą su dabarties žmonijos pažiūra. Buvo ir meno dalis.

Kun. St. Būdavas iš kelionės po Europą paskaitė „Karaliaus paveikslus". Tai didmiesčių muziejuose Rubens'o, Murill'o ir kitų didžiųjų dailininkų kūriniai iš Kristaus gyvenimo.

Pabaigos žodį pasakė kun. A. Lėvanas.

Po to Seminarijos choras, vadovaujamas K. Kavecko, atliko „Tėve mūsų" Gruodžio, „Tui sunt coeli" Witto ir „O Kristau, pasaulio Valdove", paties dirigento.

Gailestingųjų darbų savaitė. Šv. Vincento a Paulo draugija nuo spalių mėn. 31 d. iki lapkričio 7 d. paskelbė Gailestingųjų darbų savaitę. Savaitės proga skatinama visuomenė giliau pažvelgti į artimo vargą, jam padėti ar patarnauti. To reikalauja ne tik mūsų geraširdingumas, bet ir socialinis teisingumas. Juk ir Dievo Sūnus buvo atėjęs ne kad jam tarnautų, bet kad jis tarnautų. Vykdydamos Jo palikimą negalime praeiti pro svetimą vargą, nejausdamos noro jį palengvinti. Tokios savaitės ypatingai daug duoda progų įvykdyti šį artimo meilės darbą — kas savo darbu, kas pinigine auka, kas drabužiu, maistu ir kt. Kiekvienas, kad ir mažmožis, paaukotas iš tikros širdies, bus širdingai priimtas.

Vilniaus diena kalėjimuose. „Soterijos" Draugija, kurios uždavinys lengvinti sunkią kalinių gyvenimo naštą ir grįžimą į laisvę, deda pastangų supažindinti kalinius su mūsų tautinio gyvenmio reiškiniais. Spalių mėn. 9 dieną paminėti kalėjimuose draugija pašventė visą mėnesį. Alytaus, Utenos, Kauno, IX forto kalėjimuose, Pravieniškių kalinių durpynų kasyklose, Alytaus jaunųjų kalinių kalėjime ir kituose kalėjimuose buvo surengta visa eilė pamaldų, koncertų ir paskaitų. Šia proga „Soterijos" Draugijos valdyba širdingai dėkoja visiems, kurie malda, žodžiu, garsu ar maža dovanėle šalino kalinio nusiminimą ir skatino juos kūrybiniam gyvenimui.

Pamaldas kalėjimuose laikė: kun. Byla, kun. Jakas, kun. Katinas, kan. Steponaitis ir Alytaus kalėjimo Kapelionas. Paskaitas skaitė: pp. P. Babickas, dr. Januškevičius, dr. Juška, dr. V. Karvelienė, prof. Kolupaila, dr. Karvelis, Markulis. Menines programos dalis atliko: p. p. Bacevičius, Belazaras, Dineika, Dirvianskaitė, Dvarionaitė, Liūdas Gira, J. Gruodis, St. Graužinis, K. Inčiūra, Kalvaitis, Koncevičienė, Mažrimaitė, Mykolaitytė, M. Lipčienė, O. Rymaitė, Šliožytė, Siparis, J. Petrauskas, N. Zaniauskaitė, Urbonas. Tą kilnų ir sunkų kalinių globos darbą organizuoja kalinių motina — p. Aksomaitytė. Be to, Alytaus jaunųjų kalėjimo 400 kali-

nių, dr. V. Karvelienės dėka, buvo apdovanoti mažomis dovanėlėmis.

Medicinos pagalba. Rūpinamasi padaryti medicinos pagalbą kaimui prieinamesnę. Be gydytojų tinklo išplėtimo provincijoje, ateinančiais metais visame krašte ruošiamisi įsteigti apie 200 sveikatos punktų. Tam tikslui Vyriausybė skiria apie 1 mil. litų.

Paskatinti gyventojus sveikatos reikalais daugiau rūpintis, Sveikatos Departamentas gruodžio mėn. ruošia plačią sveikatos propagandą. Be to, sakoma, kad ruošiamas naujas medicinos įstatymas.

SPAUDA
APIE DAILININKIŲ MENO PARODĄ

J. Maceinienė, „Naujoji Romuva".

Autorė mūsų dailininkų meno parodos kūrinius sugrupuoja apie *namus, kūdikį* ir *pasaulį*.

— Ši paroda kaip tik ir yra įdomi tuo, kad taip vaizdžiai parodo lietuvių menininkių nusiteikimus. Namai, tie sugyvinti, supoetinti, jaukių sistemų ir pulsuojančio gyvenimo liudytojai, visų pirma turi būti gražūs. Ar ne žaismingai nuteiktų jų gyventojus lengvos, grakščios Draugelytės - Kučinskienės akvarelės? Ir kiek jaukumo jiems duotų Pikšilingienės, Preisienės, Mikšienės, Ingelevičienės, Gaučienės, Sirutytės ir k. peizažai bei natiurmortai! Mes *mylime namus*, todėl jų jaukumui tos kruopščios akvarelės, tie gražūs realistiniai peizažai, tie malonūs, nuoširdūs natiurmortai. Bet ne tik sienos turi kalbėti gyva kalba. *Gražus* turi būti kiekvienas namų daiktas. Bakutytė Br. savo skoninga keramika daug prisidėjo prie indų suestetinimo. Įdomūs yra ir Lukštaitės - Lukoševičiūtės darbai. Kiek Bakutytės keramika vilioja savo ir spalvų ir formų paprastumu ir sykiu subtylumu, tiek Lukštaitės - Lukoševičiūtės darbai patraukia turtingais savo spalvų tonais, ir kažkokiu iškilmingumu.

Po namų, kurie yra, sakytume, natūralioji moters aplinkuma, eina *kūdikis*, išskleisdinąs gražiausias moters dvasios ypatybes. Nenuostabu tad, kad kūdikis moterį įkvėpia kūrybai ir kad jis yra neišsenkanti jos kūriniams medžiaga. Šioje parodoje labiausiai įsigyvenusi į vaikų psichiką, su dideliu įsijautimu ir meile kūdikį vaizduoja D. Tarabildienė. Ji pasireiškia kaip stipraus talento skulptorė.

Kūdikio pasaulį, vaiko džiaugsmus vykusiai Tarabildienė vaizduoja ir savo grafika. Tai beveik nepakeičiama vaikams skiriamų knygelių iliustratorė.

Bet kūdikis moteriai dar nėra visas pasaulis. Moteris, kaip ir vyras, moka spręsti gyvenimo ir žmogaus problemas. Ji kalbasi su gamta ir stengiasi įspėti kosmo mįslę. Ir ją nevisuomet rami kūdikio meilė pastumia į kūrybą, bet skaudus kūrėjo nerimas, bet troškimas apipavidalinti tai, kas susikaupė jos dvasioje, apreikšti savo santykius su gamta, žmogumi ir gyvenimu. Šitai moterų me-

nininkių grupei parodoje atstovauja Dubeneckienė, Jackevičiūtė - Petraitienė, Janulaitienė, Römerienė, Percikovičiūtė ir k., o taip pat ir grafikės. Tai dailininkės jau nebe naujokės, kurių darbus turėjome progos matyti jau ne vienoje parodoje.

Apskritai, ši paroda davė progos pamatyti, kaip dirba mūsų moterys menininkės. Reikia pripažinti, kad moterims netrūksta talento ir kad mūsų menininkų šeima gali padidėti stipriomis jėgomis.

J. Grinius, „XX Amžius".

— Tiesa, yra dalyvių tarpe tokių, kurios yra beveik mėgėjos, kurioms meno kūryba — arba laikui praleisti proga arba šiaip nežymi pripuolamybė. Bet yra tokių dailininkių ir tokių darbų, ties kuriais turi sustoti ir kritikas — apžvalgininkas. Sakysim, jis mielai sustoja ties A. Janulaitienės pieštais D. Railienės ir kitais portretais, ties Dubeneckienės artisčių atvaizdais, ties Jackevičiūtės gero akademinio piešinio „Motina" ir „Italuku", Bervelaitės „Jėzaus Širdies" statula. Jis randa čia įdėta širdies ir mato, kad autorės turi įgudusią ranką, nors ir nesiima spręsti kokių gilesnių meno ir pasaulėžiūros problemų.

Kad ir džiaugdamasis pirmaisiais, apžvalgininkas dar noriau sustoja ties tais, kur jis pastebi evoliuciją, kitėjimą. Vienu iš tokių ryškiausių pavyzdžių moterų parodoj yra Tarabildaitė - Tarabildienė.

Stipri dekoratyvinio meno atstovė Pacevičienė. Ji mėgsta savo paveiksluose panaudoti tautinius ornamentus. Jie ne visur suaugę su visu kūriniu, tačiau bendrai teikia originalų kruopštaus darbo įspūdį.

Daug tapybos (akvarėlė, tempera), metalo ir keramikos darbų yra išstačiusi K. Petrikaitė. Ji mėgsta tapyboje (kuri daugiausia iliustracinė), kaip ir Pacevičienė, žaismingus ornamentus. Apskritai, tai lengvų formų, žaismo, elegancijos, malonių spalvų ir gal tam tikro kaprizo ekspansyvi menininkė.

Parodoj yra pora stiprių mozaikos darbų — tai Vaineikytės „Madona" ir Trečiokaitės „Galva". Yra neblogų grafikių, kaip M. Katiliūtė, E. Steponaitytė, Kizevičiūtė, Lechavičiūtė (Šventoji Šeima).

Moterys apskritai mene nerodo tokių kraštutinumų, kaip vyrai. Pas jas mažiau teorijos, mažiau abstrakcijos. Jos į gyvenimą ir gamtą atrodo reaguoja nuoširdžiau, bet ir pasyviau. Gal todėl dauguma jų sukasi apie saikingą realizmą. Dailininkės rodosi arčiau ir gyvenimo stovi. Ir dėl to, gal būt, jos labiau mėgsta siužetus ir duoda nemaža darbų iš pritaikomųjų menų (keramika).

Dr. H. Eliass — Kairiūkštytė, „Lietuvos Aidas".

— Nelabai erdviame lietuvių prancūzų draugijos būste iš viso net 40 menininkių išstatė savo jaunos kūrybos vaisius viešam visuomenės sprendimui. Daugiausia, kaip ir visuomet, matyti tapybos darbų, bet yra skulptūros, o taip pat ir keramikos, net iš lietuviškų pilksvų akmenų padirbtos mozaikos. Išskyrus keletą, jau iš ankstyvesnių laikų mums žinomų įvairiose meno parodose nekartą daly-

vavusių dailininkių, kuone visos parodos dalyvės išstato savo kūrinius pirmą kartą. Vietos ankštumas ir kitos nepalankios aplinkybės neleido jaunosioms dailininkėms reprezentuotis kaip reikiant. Bet vien jau toks gausus eksponenčių skaičius įsakmiai rodo, jog moterys pradeda vis svarbesnį vaidmenį Lietuvos kultūros ir meno gyvenime. Būdamos menininkės, moterys, kaip namų židinio įkvėpėjos populiarizuos meną, privers kitus labiau jį mylėti ir gerbti. Beveik visos jaunos eksponentės išėjo mokslus Kauno meno mokykloje, ir platesnio pasaulio, didesnių Vakarų Europos meno centrų ir jų muziejų nematė. Jos tik ką pradėjo žengti sunkųjį menininko kelią; daugumas gyvena visai nepalankiose kūrybiniam darbui sąlygose ir neretai yra priverstos uždarbiauti gyvenimui pašaliniu, menui svetimu, darbu. Turint tą visą galvoje, negalima statyti perdidelių reikalavimų, matuoti per dideliu mastu jų sukurtų darbų.

Paroda daro malonų įspūdį ir sugebės, be abejo, sudominti ne vieną. Išstatyti meno darbai vaizdžiai liudija, jog jaunoms jų kūrėjoms netrūksta energijos ir užsimojimų. Skulptorės imasi dirbti natūralaus dydžio gipso statulas, grafikės drąsiai raižo didžiulio formato medžio raižinius, keramikės nagingai lipdo didelius dekoratyvinius įmantriai ornamentuotus puodus ir vazeles arba vėl gamina tikrai impozantiško didžio majolikos plokštes.

Išstatyti daugiausia nedidelio formato parodos tapiniai rodo realiai traktuotus gamtos reginius ir portretus. Jiems neretai galima prikišti vieną bendrą ydą: tapybinio pamato trūkumą traktavime. Matyti, čia turi kaltės ir dailininkių išeita mokykla, kuri joms nesugebėjo įteigti gilesnio tapybos elementų supratimo.

„Šeimininkė“, Dvisavaitinis „Ūkininko Patarėjo“ priedas.

— Mūsų moterys, be eilės kitų gyvenimo ir darbo sričių, paskutiniaisiais metais ima vis gyviau reikštis ir meno pasaulyje. Ne tik pas mus, bet jau ir kituose kraštuose, šiandien žinomos mūsų dailininkės ir kitų meno šakų veikėjos. Tik jos, ypač dailininkės, ligšiol po savo kuklumo skraiste lyg ir slėpėsi nuo plačiosios visuomenės. Iš tiesų, ne daug kas galėjo manyti, kad mes turime kelias dešimtis rimtų dailininkių, kurių teptukas drobėje jau įamžino daugelį idėjų ir krašto vaizdų. Dėl to šiandien turime būti dėkingi Moterų Talkos Komitetui, kuris, globojamas Ponios Sofijos Smetonienės, suruošė pirmąją mūsų moterų dailininkių meno parodą. Ši paroda mūsų moterims ir, apskritai, platesnei visuomenei duoda didesnės progos arčiau pažinti mūsų moterų - dailininkių meniškuosius sugebėjimus ir jų vertingus darbus.

KNYGA APIE ŠV. TERESĘ AVILIETĘ

Nesenai išėjo nauja knyga, parašyta Louis Bertrand, apie šv. Teresę Avilietę (1517 — 1582 m.). Jos biografija sudaryta pagal pačios šventosios paliktus mistinius raštus. Rašytojas tik juos papildo ir komentuoja. Kaip žinome, ji yra Karmeličių ordino atnaujintoja. Gimė Avile, relikvijos ir širdis ilsisi Alboje. 1622 paskelbta šventąja. Šventa Teresė Avilietė — viena didžiausių dvasinio gyvenimo vadovų, o jos įtaka tebėra gyva ir gili šiandie.

ĮVAIRENYBĖS

3-jų metų skaito ir rašo. Anerikoje Roxanna Herrick, trijų metų amžiaus mergaitė, esanti nepaprastai gabi. Ji moka skaityti ir rašyti. Pasikalbėjimuose ji dalyvauja kaip suaugęs žmogus. Ji laikoma geniale.

Jaunavedžiams tikrins sveikatą ir protą. Šį rudenį New Yorko valstybėje norima įvesti įstatymas, kuriuo bus priverstinai patikrinamas protas ir sveikata visų norinčių apsivesti. Norintieji apsivesti turės paduoti prašymą leidimui išgauti ir turės patikrinti sveikatą ir protą. Tuo norima užkirsti kelią venerinių ligų plėtimuisi ir silpnapročių gimimui.

Amerikietės susirūpino kosmetikos kenksmingumu. Kad amerikietės mėgsta ir plačiai vartoja kosmetiką, nesunku įsitikinti. Pastaruoju laiku amerikietės pradėjo nebepasitikėti grožio salonams ir ėmėsi kelti spaudoje balsą, kad įstatymų keliu būtų tvarkomi ir prižiūrimi grožio salonai. Geriausia būtų, kad grožio salonuose dirbtų specialistės slaugės ir gydytojai. Jiems būtų drąsiau pasitikėti grožis...

Naujas skridimo rekordas. Naują moterų skridimo iš Australijos į Angliją pasaulinį rekordą šiomis dienomis padarė anglė lakūnė Jeane Batten.

Gydymas prieš vėžį. Iki šiol vėžio liga buvo laikoma nepagydoma. Pastaruoju laiku rumunų gydytoja M. Busila išrado tam tikrus spindulius, kurių veikimas gydo vėžį. Gydytoja populiarizuodama savo išradimą laiko paskaitas ir demonstruoja gydymo metodą. Jeigu šis išradimas duotų gerų rezultatų, t M. Busilos vardas garsėtų visame pasaulyje.

Moteris kapitonas. Pirmą kartą Anglijos laivyno istorijoje Bognore Regise suteikta teisė moteriai vadovauti 52 keleivių laivui. Dabar ta moteris turi laivo kapitono teises. Ta pirmoji Anglijos laivyno moteris kapitonas yra vieno žvejo duktė, kuri su savo tėvu žvejodama jūroje įsigijo laivininkystei reikalingas žinias.

Negrės — geros lakūnės. Nesenai Amerikos Jungtinėse Valstybėse, savo lėktuvu skrisdama užsimušė negrė lakūnė Junė Jonis. Ji turėjo 24 metus ir buvo daugiausia valandų išskraidžiusi juodoji moteris. Ji vežiodavo keleivius. Jos patarnavimais naudojosi bemaž išimtinai juodieji. Turtuolis negras Jonis jai padovanojo lėktuvą, tačiau pats, matyti nepasitikėdamas, nė karto nėra su ja skridęs, nors daug yra skraidęs. Paskutinėje savo kelionėje ji skrido pro audrų debesį, ir spėjama, jos lėktuvą yra ištikęs perkūnas. Lėktuvo skeveldros su užsimušusia lakune rasta kviečių lauke, netoli Kanados sienos, prie Niagaros vandenkryčio Ši katastrofa negrių nuo skraidymo neatbaidė, nes visai neseniai dar 6 negrės, Jungtinių Amerikos Valstybių pilietės, išlaikė lakūnių egzaminus ir gavo diplomus. Paskutiniuoju metu negres ypač sužavėjo skraidymas, ir negrių lakūnių yra jau daugiau negu baltųjų moterų. Iš visų baltųjų lakūnių, baltųjų moterų lakūnių tėra 2,6%, o negrų tarpe negrių lakūnių yra per 9%.

Drąsioji Turkijos lakūnė — Ataturko augintinė — duktė Sabiha, nesenai buvo apdovanota ordinu už narsumą. Sabiha yra viena pirmųjų Turkijos moterų, pradėjusių mokytis avijacijos. Prieš tai ji mokėsi įvairiose Turkijos ir užsienių aukštosiose technikos mokyklose mašinų statybos. Paskui ėmėsi specialiai aviatikos mokytis. Jau prieš keletą metų išlaikė atitinkamus egzaminus ir gavo civilinės lakūnės diplomą. Vėliau įstojo į turkų karo aviaciją ir išėjo atitinkamus karo lauko pilotų kursus. Galop gavo bombonešio lakūno teisę ir jau pasižymėjo kaip karo lakūnė.

Anglės ir amerikietės leis dienraštį. Anglės susitarusios su amerikietėmis žada greitu laiku pradėti leisti Londone dienraštį specialiai skiriamą moterims. Tai būtų pirmasis moterims dienraštis. Prieš kelerius metus amerikiečių spauda rašė, kad amerikietės ketinančios leisti moterims dienraštį, tačiau pranašavimas liko neįvykdytas Šį kartą manoma bendromis anglių ir amerikiečių moterų jėgomis pasiseks tai įvykdyti. Dienraštis kelsiąs auklėjimo, taikos, socialinius, kultūrinius ir kitus moterims rūpimus ir aktualius klausimus.

Atsiųsta paminėti

Marija Andziulytė - Ruginienė, ŽEMAIČIŲ CHRISTIANIZACIJOS PRADŽIA. Kaunas 1937 m. 145 puslapiai. Kaina nepažymėta.

Arthur Vermeershe S. I., Gregorianum'o universiteto profesorius, KRIKŠČIONIŲ MOTERYSTĖS KATEKIZMAS, sekant Enciklika „Casti Conubii". Iš prancūzų kalbos vertė *kun. Dr. V. Brizgys* Vilkaviškis, 1937 m. Kaina nepažymėta.

Kun. P. Rauduvė, ŠVENČIAUSIOJI JĖZAUS ŠIRDIS MŪSŲ VILTIS, Kaunas, 1937 m. Kaina 20 ct.

K. A. Steponaitis, MINDAUGAS IR VAKARAI. Vokiečių militarinių ordinų veikla ir Mindaugo santykiai su Roma. Kaunas, 1937 m. Kaina Lt. 2.

PIJUS XI. Aktualieji katalikų gyvenimo ir pasaulėžiūros klausimai pagal Pijaus XI gyvenimo ir Jo raštų mokslą. 80 metų amžiaus ir 15-kos metų Pontifikato jubiliejų proga. Išleido L. Moterų Kultūros Dr-ja. Kaina Lt. 6. Lietuva, 1937 m.

KOVOKIME SU PIKTU! Valstybės Saugumo Departamento leidinys. Kaunas 1937 m. Išleista 50.000 egz.

KONVENCIJA IR STATUTAS KLAIPĖDOS KRAŠTO IR UOSTO, lietuvių, vokiečių, prancūzų ir anglų kalbomis. Ūkio spaudos bendrovės leidinys N. 1. Spaudai paruošė P. J. Gabrys. 1937. Kaina Lt. 1,50.

Marijonų nauji leidiniai

MAŽOJI EVANGELIJA, *kun. V. Šauklys.* 16 psl. brošiūrėlė spalių mėn.

KAIP DALYVAUTI ŠV. MIŠIOSE, *kun. M. Krupavičius* 16 psl. brošiūrėlė.

Šių brošiūrėlių kaina po 10 ct., bet jei imama didesnis kiekis (pav., kunigai ima dalinti renkant aukas), skaitoma be persiuntimo tik po $2^1/_2$ ct.

LITURGINĖS MIŠIOS, I Advento sekmadienis. Marijonai pradėjo leisti kiekvienam sekmadieniui lietuviškas liturginių Mišių maldas. Galima prenumeruotis, metams 3 Lt. Jei imama bent 50 egz., tada metams už 1 egz. skaitoma 2 Lt. 8 ct. Gale metų bus galima tas brošiūrėles įrišti į knygas ir susidarys lietuviškas mišiolėlis.

TADUKO KALĖDOS, *Mar. Kuzmickis.* Kalėdoms dviejų veiksmų vaidinimėlis vaikams. Kaina 20 ct.

ŠVENČIAUSIOS PANOS MARIJOS ROŽANČIUS. Ketvirtas leidimas 55.000-75.000. Marijonų leidinys 161 Nr. Kaina 20 centų.

Ši knygelė tinka Gyvojo Rožančiaus brolijos nariams vietoj paslapčių lapelių.

„Nekeiks darbo tas, kas

laimingas vaikystėje žaidė“

Iš Dr. **O. Norušytės** knygos

„ŽAIDIMAS ir ŽAISLAS“

Gaunama „N. Vaidilutės“ adm.. Laisvės al. 3b (galima pašto ženklais) ir visuose knygynuose.

Kaina Lt. 1,20.

Leidėja - redaktorė **O. Gaigalaitė-Beleckienė.**

Pratęstas Vilniaus pasų registracijos laikas iki gruodžio mėn. 31 d.

Vilniaus Geležinio Fondo Komitetas, norėdamas iškelti dar vieną svarbų kultūrinės Vilniaus kovos visuotinumo argumentą bei išugdyti galingą V. G. F. lėšų versmę, kuri gaivintų pavergtuosius okupuotame krašte mūsų brolius, taip pat sužinoti, kaip uoliai mūsų visuomenė remia sostinės vadavimą ir pagerbti didesnes pinigų sumas šiam tikslui paaukojusius asmenis, įrašant juos Aukso Knygon, šių metų pavasarį paskelbė Vilniaus Geležinio Fondo rėmėjų registraciją.

Registraciją įvykdyti pasiėmė Vilniaus Vadavimo S-gos skyriai, padedami kitų organizacijų padalinių. Kai kurių organizacijų centrų vadovybės net atitinkamais raštais įpareigojo savo padalinius aktingai prisidėti prie šios didžios Vilniaus darbo talkos, o kur nėra V. V. S-gos skyrių ar jie per maža rodytų veiklumo, patiems imtis vadovaujamos rolės,

VGF talkininkai turėjo aplankyti visus namus, ir kiekvieno gyventojo užregistruoti Vilniaus pasą, o neturinčius — jais aprūpinti. Registracija buvo numatyta baigti prieš visuotinąjį V. V. S-gos suvažiavimą, kad jo metu jau būtų galima turėti davinius. Tačiau rugsėjo mėnesį VGF centras yra gavęs iš daugelio V. V. S-gos ir kitų organizacijų skyrių pareiškimų, kuriais reikšta pageidavimas bei prašyta registracijos terminą pratęsti. Motyvuota, kad vasarą esąs nepatogus laikas bet kokiai didesnei akcijai. Antras motyvas, tai skirtingos sąlygos Amerikoje.

Jungtinėse Amerikos Valstybėse gyvenantieji VGF rėmėjai, norėdami įregistruoti savo Vilniaus pasus, kad galėtų dalyvauti dovanų paskirstyme, turi įlipinti nemažiau 55 amerikoniškų centų vertės Viln ženklelių, tame skaičiuje vietoj registracijos ženklelio specijaliai U. S. A. atspausdintą 5 amerikoniškų centų Vilniaus ženklelį. Šie ženkleliai nesuskubta laiku atspausdinti ir Jungtinės Amerikos Valstybės jis tepasiekė birželio mėnesį. Per šį trumpą laiką tokį didelį darbą fiziškai įvykdyti neįmanoma. Taip pat Vilniaus mėnuo, kuris pas mus buvo minimas gegužės mėnesį. Amerikoje dėl skirtingų sąlygų paskelbtas spalių mėnesį, per kurį bus ypatingai išplėsta Vilniaus vadavimo akcijos propaganda, kreipiant ypatingą dėmesį į pasų suregistravimą ir VGF lėšų padidinimą.

Šiuos motyvus komitetas, apsvarstęs pilnaties posėdy, pasiremdamas VGF remėjų registracijos taisyklių 2 paragrafu, pasų registracijos terminą prailgino iki šių metų gruodžio 31 d., t. y. iki šio laiko visi Vilniaus pasai, kuriuose yra nemažiau kaip už 3 litus Viln. ženklelių, kartu su registracijos ženkleliu, turi būti atsiųsti V. G. F. centrui.

Vilniaus Geležinio Fondo Komiteto yra nusistatymas, kad šiais metais pradėtoji pasų registracija — tik įžanga į nuolatinąją bei visuotinąją talką, kuri, galimas dalykas, bus tęsiama kas metai, patikrinant kiekvieno aktyvumą bei budrumą Vilniaus kultūrinės kovos bare, ir turės pagaliau tapti tuo galingu veiksniu, vienijančiu visą tautą, kaip vieną žmogų, ryžtingoje kovoje dėl savo sostinės Vilniaus. Todėl išvengti bereikalingoms išlaidoms, neišplatintus registracijos ženklelius VGF Talkininkai Komiteto prašomi pasilaikyti ateinantiems metams. VGF registracijos akcija ateity manoma tiksliai ir planingai vykdyti, greičiausia kartotekos sistema.

VGF Komitetas savo talkininkus kviečia entuzijastingai pradėtą registraciją sėkmingai iki gruodžio 31 d. baigti, o visus piliečius prašo aukomis nuoširdžiai paremti šį didžios tautinės reikšmės darbą.

Laukiame atsakymų į anketą

Su „Naujosios Vaidilutės“ Nr. 10 buvo išsiuntinėtos skaitytojoms anketos, į kurias prašome nedelsiant atsakyti.

AL 2050
L.arch.

Prieš perkant susipažinkite su **LIETŪKIO**

parduodamomis naujų 1937 metų modelių

patobulintomis

SIUVAMOMIS MAŠINOMIS

Garantija 15 metų.

Kaunas,

Vytauto pr.

Nr. 33

1938

metai čia pat!

Nedelsdamos siųskite

„NAUJOSIOS VAIDILUTĖS“

prenumeratos užsakymus!

1938 metais kiekviena skaitytoja

bus patenkinta, nes

Numatoma duoti vertingą priedą

iš kulinarijos, vaišių ir rengimosi meno srities.

1938 metais **„Naujoji Valdiiutė“** numato taip pat

daug naujų kelių būti dar įdomesnė.